DE
DELAVSKA ENOTNOST

25. II. 1978 - ŠT. 7 - L. XXXVII. - CENA 5 DIN

GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELČ
ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

BEOGRAJSKI SESTANEK O VARNOSTI IN SODELOVANJU V EVROPI

Le kratek politični dokument?

Beograjski sestanek o varnosti in sodelovanju se očitno ni mogel ogniti vplivu svetovne politične atmosfere, ki trenutno gotovo ni v prid varnosti, sodelovanju in popuščanju napetosti. Da pa se sestanek vendarle ne bi končal z neuspehom, ki bi ga zrcalilo osiromašeno skupno poročilo kot na moč boren izkupiček dolgotrajnega dela, so neblokovske države začele neuradne in druge akcije, ki naj bi omogočile soglasje za resda kratek, toda vsebinski politični zaključni dokument.

Voditelji delegacij neuvrščenih in nevtralnih držav pri tem poudarjajo, da predlog, ki so ga že začeli sestavljati, nikakor ni dokument nevtralnih in neuvrščenih v strogem smislu, marveč predlog, ki naj bi dobil čim širšo javno podporo, zagotovil kontinuiteto procesov varnosti in sodelovanja ter v okviru danih možnosti ustvaril temelje medevropskemu dogovarjanju (večstranskemu in dvostranskemu) v času med beograjskim in madridskim sestankom.

»Takšnemu razpletanju beograjskega sestanka botruje predvsem blokovsko razumevanje teh procesov ter taktiziranje obeh blokov, ki bi rada uveljavila zgolj svoje interese. Sredi tedna so namreč delegati dobili tudi četrti predlog sklepnega dokumenta, ki ga je predlagalo 14 držav članic atlantske zveze in Irska. (Francija je sestanku predložila svoj predlog). Gre za 22 strani dolg dokument, ki ga je sovjetska delegacija takoj zavrnila z utemeljitvami, da posega v notranje zadeve drugih, podpihuje nezaupanje in zavira zbliževanje. Sovjetska zveza ob tem trdno vztraja pri svojem predlogu, ki je napisan na treh tipkanih straneh.

V takšnih razmerah je nova pobuda neuvrščenih in nevtralnih držav več kot dobrodošla, kajti sestanek se je resnično znašel v krizi, ki bi lahko ovzročila polom in resno postavila pod vprašaj nadaljevanje življenjsko pomembnih procesov varnosti, sodelovanja in popuščanja sploh.

Po zadnjih novicah iz kongresnega centra SAVA v Beogradu se utegne sestanek končati že sredi tega tedna, vendar še vedno ostaja veliko vprašanje: »S kakšnim rezultatom?« Za zdaj se namreč delegacije strinjajo le, da bo prihodnji sestanek v Madridu. B. K.

POSVET V KRŠKEM

KMALU RAZPRAVA O NOVEM STATUTU ZSJ

Kaj so sindikati naredili za sprejem in uresničitev samoupravnih sporazumov o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev? Kako je tekla javna razprava o samoupravnem sporazumevanju za področje zdravstva? Kako teče akcija »brezplačni učbeniki«? Kakšne novosti lahko pričakujemo v novem statutu ZSJ?

To so bila glavna vprašanja, o katerih so predsedniki in sekretarji občinskih svetov ZSS razpravljali 20. februarja na posvetu v Krškem. (O ugotovitvah podrobneje poročamo na straneh 4, 5 in 8.)

Predsednik RS ZSS Janez Barborič je na posvetu tudi govoril o novostih, ki so predlagane v izhodiščih za nov statut ZSJ. Kot je dejal, se bo javna razprava o tem pomembnem dokumentu začela že ob koncu februarja ali na začetku marca.

Kdo se vse boji previsokih osebnih dohodkov?

Na desetem jubilejnem srečanju jugoslovanskih samoupravljavcev »Rdeči prapor« v Kragujevcu je bilo v središču pozornosti ustvarjanje in delitev sredstev za osebne dohodke. Velika dvorana »Šumadija« je bila premajhna za 1100 delegatov in še nekaj sto gostov, med katerimi je bilo kar 250 novinarjev.

Ali se je pri nas moč obogatiti zgolj z delom? Zakaj se torej bojimo in kdo so tisti, ki se boje previsokih osebnih dohodkov, četudi gre za organizatorje in kreatorje proizvodnje ali za novatorje in racionalizatorje? Predsednik jugoslovanskih sindikatov Mika Špiljak je v zvezi s tem v svoji polemični razpravi omenjal celo »največji balast« in »primitivizem«, ki zavira izdelavo pogumnejših meril za vrednotenje vseh del v združenem delu.

Več o tem na 6. strani

REPUBLIŠKI IN ZVEZNI KONGRES ZS:

Še letos?

Kot kaže, bo kongres Zveze sindikatov Jugoslavije še letos, in sicer v mesecu novembru. Prvoten predlog, da bi bil zvezni kongres konec decembra ali na začetku februarja 1979. leta, mnogi zavračajo, ker bi bil razmak med partijskimi in sindikalnimi kongresi le prevelik.

Če bo zvezni kongres v mesecu novembru, potem morajo biti republiški kongresi prej, in sicer v Sloveniji na začetku ali najpozneje v sredini oktobra. Na vprašanje, koliko sta oba predloga realna, bo v kratkem odgovorila razprava v svetu Zveze sindikatov Jugoslavije.

VSE MANJ PO DOMAČE

Do konca leta morajo delavci v TOZD uskladiti svoje splošne akte o delovnih razmerjih z zakonom o združenem delu in republiškim zakonom o delovnih razmerjih. Delovna razmerja bodo urejena v temeljni organizaciji z enim ali več samoupravnimi splošnimi akti.

Več na 4. strani

Blažena demokracija

IO osnovne organizacije sindikata inštituta Nikola Tesla v Beogradu je zaprosil strokovne službe svoje organizacije združenega dela za poročilo o porabljeni sindikalni članarini v letu 1977.

Službe so hitro odgovorile: računovodskih delavcev manjka še za redna opravila, zato je potrebno problem rešiti v luči reševanja kadrovskih vprašanj v računovodstvu. Za pripravo poročila za nazaj bi porabili 17 dni dela, kar bi stalo deset do petnajst tisočakov. Če bi začeli s tem na novo in ko bi se delo uteklo, pa bi mesečno veljala ta opravila od 1500 do 2000 dinarjev.

Problem so v tej sindikalni organizaciji vendarle rešili. Če vas zanima kako, preberite sestavek na 12. strani.

»Sindikalni aktivisti smo borci, vedno v prvi liniji...« Adi Gregorinčič, predsednik osnovne organizacije sindikata v TOZD Maloprodaja ljubljanskega Centromerkurja, trdi, da ga je življenje bogato obdarilo. Ima ženo in hčerko, stanovanje v bloku, poprečen avtomobil, šport in konje v jahalnem klubu, poklicno delo, ki ga ne bi zamenjal in sindikat.
(Odlomek iz pomenka s predsednikom Adijem, ki ga objavljamo na deveti strani.)

V vsaki šoli knjižnica učbenikov

Precej dolgo si že prizadevamo in tudi eden sklepov 8. kongresa ZSS govori o tem, da bi vsaj učencem osnovnih šol zagotovili brezplačne učbenike.

Kakšni so rezultati teh prizadevanj? Zakaj niso boljši, kot so? Kdaj bodo šolarji dobili knjige in morda še kakšne druge pripomočke v šoli zastonj oziroma proti minimalni odškodnini?

Če vas zanimajo odgovori na taka in podobna vprašanja, preberite naš sestavek na 4. strani.

Brez ponavljanja in prepisovanja

sodi RO sindikata delavcev uprave, pravosodja in družbenopolitičnih dejavnosti o osnutku zakona o državni upravi, republiškem izvršnem svetu in republiških upravnih organih.

novice iz organizacij

SAVA, KRANJ:

Krepko zavihati rokave

V sindikalni organizaciji kranjske Save ugotavljajo, da nova samoupravna organiziranost, za katero so se izrekli minulo leto, doslej še ni prinesla toliko sadov, kot so jih pričakovali. Kljub temu pa menijo, da so temeljne organizacije ustanovili povsod tam, kjer so bili za to pogoji. Ob tem so prepričani, da niso napredovali samo v samoupravni organiziranosti, temveč tudi v samem poslovanju.

Takole pišejo: »Osnovna organizacijska sprememba na tem področju je v organiziranju strokovnega sveta TOZD, ki bo prek matične povezave strokovnih sektorjev s TOZD zagotovil maksimalno angažiranje vseh strokovnih sektorjev za izboljšanje poslovanja v TOZD.«

V Savi se zavzemajo, da bi ta organizacijska oblika čimprej tudi dejansko zaživela, in sicer tako, kot so jo opredelili v normativnih aktih. Ob tem pa poudarjajo, da bodo morali vsi skupaj krepko zavihati rokave, kajti le tako lahko pričakujejo dobre rezultate — tudi na gospodarskem področju, kar je osnovni cilj.

ETA, CERKNO:

Razmah kulture

Ko so pred štirimi leti pri sindikalni konferenci cerkljanske ETE osnovali komisije, ki naj bi razgibale življenje na različnih področjih, ni nihče pričakoval, da bo prav kulturna dejavnost dosegla največji razmah. V sindikatu ugotavljajo, da je kulturno udejstvovanje delavcev ETE tesno povezano s cerkljanskim kulturnim življenjem nasploh. Nekaj pravilna usmeritev, nekaj pa tudi okoliščine, v katerih živijo in delajo, so omogočile, da se je komisija za kulturo zlila z odborom za prireditve pri krajevni konferenci SZDL, kjer so sestavili koledar vseh proslav v letu. Tako je vedno več delavcev, ki se aktivno vključujejo v kulturno dejavnost. Dramsko društvo, ki je doslej uprizorilo Borove »Raztrgance« in Cankarjevega »Kralja na Betajnovi), prav zdaj pripravlja novo predstavo.

Nekakšna posebnost v Cerknem je tudi sindikalna godba na pihala, ki ima 28 članov, v glavnem delavcev iz neposredne proizvodnje, ki so svoje prvo glasbeno znanje pridobili prav na pobudo sindikata.

LEK, LJUBLJANA:

Dela čez glavo

Na zadnji seji sindikalne konference v Leku so med drugim obravnavali tudi uresničevanje zakona o združenem delu. Ugotovili so, da zakonska določila uresničujejo bolj na papirju, medtem ko v praksi še ni zaživel, ker niso končali še vseh začetih oziroma predvidenih del.

Menijo, da so poleg tega tudi v nekakšnem prehodnem obdobju, ko določene samoupravne akte že imajo, nimajo pa še izvršilnih organov. Tako delajo še stari izvoljeni organi kot so: odbor za poslovne odnose, odbor za družbeni standard, odbor za nagrajevanje itd.

V kolektivnem glasilu so takole zapisali:

»Izvolili smo disciplinsko komisijo, le-ta pa še ne more delati, ker še nismo imenovali zunanjih članov komisije. Poleg tega nimamo še statuta itd. Iz vsega tega se kaže nujnost takojšne priprave statuta delovne organizacije ter takojšnje izdelave pravilnika o delovnih razmerjih. Republiški zakon o delovnih razmerjih je že med nami, mi pa tega pravilnika še sploh nismo začeli oblikovati. Ob vsem tem pa moramo pripraviti tudi samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, odgovornostih in obveznostih med DSSS in TOZD ter opraviti še kup drugih nalog, ki se jih moramo takoj lotiti.

OBISK DELEGACIJE ŠPANSKIH DELAVSKIH KOMISIJ V SLOVENIJI

Odločen boj za demokracijo

Brez odločnega, organiziranega in množičnega boja španskega delavskega razreda bi bila jalova prizadevanja za utrditev demokracije

V okviru obiska delegacije španskih Delavskih komisij v naši državi so bili predstavniki te najbolj množične španske sindikalne organizacije tudi na dvodnevnem obisku v SR Sloveniji.

V sredo je delegacijo sprejel predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič, gostje iz Španije pa so se zatem udeležili tudi pogovora s slovenskimi sindikalnimi aktivisti. Pripovedovali so predvsem o aktualnih političnih dogajanjih v deželi, zlasti pa o vlogi in nalogah Delavskih komisij pri utrjevanju demokratične preobrazbe Španije. Iz njihovih besed je izzvenela predvsem ugotovitev, da demokracije v Španiji ne bi bilo, če se ne bi zanjo tako odločno, organizirano in množično bojeval prav španski delavski razred.

O veliki zmagi Delavskih komisij na prvih demokratičnih sindikalnih volitvah v Španiji so gosti povedali, da je to izraz zaupanja delavstva, kajti Delavske komisije so bile med zastavonošami boja naprednih sil proti frankizmu, danes pa si ustvarjalno prizadevajo za rešitev hude gospodarske krize in za delevaske pravice. V sedanjem trenutku so — kot so poudarili — najpomembnejše naloge Delavskih komisij: nenehno in na vsakem koraku prispevati k utrjevanju demokracije, ki še ni na trdnih nogah, prispevati k reševanju hude gospodarske krize, ki lahko ogroža velike družbene in politične spremembe ter hkrati preprečiti, da bi vse breme te krize nosili na svojih plečih le delavci, nadalje boj za odpravo zakonodaje o odnosih med delavci in delodajalci oziroma delom in kapitalom, ki izvira še iz časov fašizma, ter boj za sindikalno enotnost, ki bi omogočila bolj organiziran in uspešnejši boj španskega delavstva za njegove pravice. Seveda se španski delavski razred nikakor ne odpoveduje razrednemu boju, vendar si v sedanjem trenutku prizadeva svoje interese kot podrejenega razreda v družbi združiti z nacionalnimi interesi. Te pa odražajo predvsem prizadevanja za utrjevanje demokracije.

Po tem zares prijateljskem pogovoru, v katerem so se gosti zahvalili tudi za podporo jugoslovanskih sindikatom v dolgoletnem boju španskih naprednih sil proti fašizmu, je delegacija v sredo popoldne in v četrtek obiskala več slovenskih delovnih organizacij in se s predstavniki sindikalnih organizacij pogovarjala o vlogi k družbenopolitične organizacije pri nas.

B. KASTELIC

RO SINDIKATA DELAVCEV V PROMETU IN ZVEZAH

Ocena dela in načrti za letos

Udeleženci 12. plenarnega zasedaja RO sindikata delavcev v prometu in zvezah so ocenili »Akcijo 130« — Poudarili so pomen ljudske obrambe in družbene samozaščite za našo samoupravno družbo in si zadali naloge za letošnje leto

Na plenarnem zasedanju republiškega odbora Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije so ocenili »akcijo 130« na področju prometa in zvez, pogovorili so se o uresničevanju samoupravne družbene samozaščite in določili program dela republiškega odbora Sindikata delavcev prometa in zvez za leto 1978.

Ugotovili so, da se zakon o združenem delu izvaja tako, kot je bilo predvideno. Programe so spremenili le tam, kjer so to zahtevale nepredvidene spremembe (integracija ali sanacija). Samoupravne splošne akte so sprejemali po samoupravni poti in v predvidenih rokih, kjer so te premaknili, so jih le zaradi boljše obveščenosti delavcev. Akte so sprejeli delavci z čez 80 % glasov, mnoge pa bo potrebno dopolniti in spremeniti, saj so bili sprejeti v časovni stiski. Pri izvajanju programov uresničevanja zakona so sodelovali samoupravni organi in družbenopolitične organizacije, premalo pa so se vključevale občinske komisije. Največ dela bo potrebnega na področju razporejanja čistega dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke. Tu so merila heterogena in še ne dovolj izdelana. Bolje bo treba opredeliti tudi samoupravno planiranje, kjer primanjkuje konkretnih določb.

Podobne so tudi izkušnje na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite: veliko je bilo storjenega, a ocena dosežkov je pokazala tudi številne pomanjkljivosti. Nujno moramo vsebinsko ločiti obrambne priprave in družbeno samozaščito. Tu povzroča težave neustrezna kadrovska zasedba, saj profesionalci dajejo poudarek obrambi, zaščito pa zanemarjajo. V kadrovanje se premalo vključujejo družbenopolitične organizacije. Tako so morali lani zavrniti kar tretjino predlaganih načelnikov odborov ljudske obrambe in družbene samozaščite, skoraj pa ni bilo primera, da bi bila predlagana ženska ali mladinec (vemo pa, da bi morali usposabljati prav nje, saj bi v primeru vojne nosili glavno breme delovnega procesa). Na tem področju mora imeti sindikat bistveno vlogo — v obrambne priprave mora vključiti res vse delovne ljudi, jih osveščati in poskrbeti za njihovo strokovno usposabljanje.

Udeleženci zasedanja so nato govorili o nalogah s področja prometa in zvez, v katerih bo morala sodelovati Zveza sindikatov in ostali republiški odbori. Treba bo ustanavljati samoupravne interesne skupnosti v dejavnostih posebnega družbenega pomena kot so cestno gospodarstvo, zračni promet in ostale. Nujna bo kar največja aktivnost, da bi se izpolnile obveznosti, ki izhajajo iz sprememb samoupravnih sporazumov o združevanju sredstev, sodelovati bo treba pri oblikovanju cen (na primer goriva), pri odpravljanju motenj v poslovanju in saniranju v TOZD, ki poslujejo z izgubo, treba bo posvečati veliko skrb varnosti prometa blaga in potnikov. V panogah prometa in zvez, ki so posebnega družbenega pomena, bo nujno opredeliti svobodno menjavo dela in opraviti številne druge naloge.

CIRIL BRAJER

NAJ OSTANE MED NAMI

Čas posveta predsednikov in sekretarjev medobčinskih in občinskih svetov ZSS se je bližal koncu. V sosednji dvorani delavskega doma v Krškem je začel vaditi neki pevski zbor.

»Predlagam, da mi nehamo, ker so oni začeli,« je rekel predsednik RS ZSS Janez Barborič

•

Dobro, res duhovito šalo človek vedno rad sliši.

Ondan me je nekdo vprašal: »Si že slišala, da so Gorenjci odklonili plačevanje participacije iz lastnega žepa za obisk zdravnika na domu?«

Seveda nisem slišala. In zakaj so odklonili,« vprašam.

Ker so sklenili, da bodo raje zdravniku vrnili obisk v ambulanti, ko bodo zdravi!

RO SINDIKATA DELAVCEV UPRAVE, PRAVOSODJA IN DRUŽBENOPOLITIČNIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE

BREZ PONAVLJANJA IN PREPISOVANJA

»Za« široko javno razpravo o osnutku zakona o državni upravi, republiškem izvršnem svetu in republiških upravnih organih. Vanjo se morajo vključiti tudi delavci iz organizacij združenega dela

Na seji republiškega odbora Sindikata delavcev uprave, pravosodja in družbenopolitičnih dejavnosti Slovenije so delegati najprej spregovorili o osnutku zakona o državni upravi, republiškem izvršnem svetu in republiških upravnih organih. Po tej točki dnevnega reda — bila je deležna izjemne pozornosti razpravljalcev — pa so obravnavali še dopolnila družbenega dogovora o enotnih osnovah in merilih za oblikovanje sredstev za delo državnih organov in dohodka delavcev delovnih skupnostih v teh organih. Na seji pa so tudi govorili o razporejanju počitniških zmogljivosti, s katerimi gospodari republiški odbor.

Ker je ta čas v javni razpravi osnutek zveznega in republiškega zakona o državni upravi, republiškem izvršnem svetu in republiških upravnih organih — zvezni osnutek urejuje seveda tudi razmerja za zvezne organe — je bila razprava delegatov kajpak pestra. No, k temu moramo dodati, da se je osnutek republiškega zakona »rojeval«, kar nekaj let, vendar pa povejmo, da lahko za takšno »zamudo« najdemo kar lepo število opravičljivih razlogov. Mednje sodi tudi resnica, da šele zakon o združenem delu natančneje določa vlogo in pomen državne uprave in posameznih izvršilno-političnih teles v naši družbi. Krivca za zamudo pa je treba iskati tudi v avtorjih zveznega osnutka zakona, ki mora temeljna vprašanja, ki zadevajo naš družbenopolitični sistem in organizacijo državne uprave enotno urediti za vso državo. Delegati v republiškem odboru so bili na razpravo dobro pripravljeni, saj so že v glavnem povsod v osnovnih organizacijah sindikata spregovorili o osnutku republiškega zakona. Žal pa niso imeli tudi zveznega osnutka, saj bi z njim laže sočočali posamezne rešitve, ki jih ponuja republiški osnutek. Nekaj razpravljalcev je še posebej opozorilo, da je v slovenskem osnutku preveč prepisanih členov iz zakona o združenem delu ali pa iz zveznega osnutka. Predlagali so, naj bi se republiški predpis izognil ponavljanju in prepisovanju posameznih določb od drugod. Med osrednja vprašanja v razpravi sodi tudi misel, ki jo je na sestanku povedal Milutin Mužič, predsednik republiškega odbora: »V osnutku zakona je premalo spodbud za delavce in po mojem mišljenju sedanje rešitve, ki so predlagane, ne omogočajo odgovora na temeljno vprašanje, s katerim se srečujemo: kako se morajo delavci v upravnih organih vesti do združenega dela in delegatskih skupščin, kakšen je vpliv delavcev in delegatov na delo delovnih skupnosti v upravnih organih, skratka kako se morajo te delovne skupnosti organizirati, da bodo lahko uresničevale tisto vlogo, ki jo v našem družbenopolitičnem sistemu imajo in morajo imeti.«

Pravzaprav je bilo to razmišljanje rdeča nit v razpravi delegatov v republiškem odboru sindikata delavcev uprave, pravosodja in družbenopolitičnih dejavnosti. V našem zapisu seveda ni mogoče omeniti vseh zelo koristnih pripomb na posamezne člene, vendarle pa velja poudariti zaključek delegatov na seji, ki so se zavzeli, da se v večji meri v prihodnje vključijo v razpravo o osnutku zakona o državni upravi, republiškem izvršnem svetu in republiških upravnih organih tudi delavci iz organizacij združenega dela. V Mariboru se bodo kaj kmalu sestali na skupnem sestanku delegati iz delovnih organizacij in delavci, ki so zaposleni v državnih organih. Takšna »srečanja« so zelo potrebna, saj se na njih lahko pogovorijo o mnogih vprašanjih, ki zadevajo delo teh delavcev in tudi upoštevajo želje, kritike in ocene delavcev v združenem delu oziroma občanov. Posnemanja vredna bi takšna akcija bila tudi v drugih občinah, saj bo javna razprava o osnutku zakona tako zajela zelo širok krog zainteresiranih. Pa še bolj kakovostna je lahko.

MARJAN HORVAT

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

NOVA GORICA

Predsedstvo občinskega sveta ZSS je ob sprejemanju poročila o poteku priprav na volitve ugotovilo, da so bila vsa predvolilna opravila — tudi po zaslugi dodatnega usposabljanja sindikalnih aktivistov — skoraj povsod pravočasno zaključena. Med evidentiranimi kandidati za delegate samoupravnih interesnih skupnosti je 41 % žensk, za delegate družbenopolitičnih skupnosti pa 38 % žensk. Za občino, v kateri je od vseh zaposlenih 43 % žensk, to pomeni občuten premik k izboljšanju kadrovske strukture znotraj delegatskega sistema.

M. G.

Z 9. sejo CK ZK Slovenije in 5. sejo CK ZK Jugoslavije, na katerih so odobrili osnutke dokumentov VIII. kongresa ZKS in XI. kongresa ZKJ za javno razpravo, se je začelo sklepno vsebinsko in organizacijsko obdobje priprav na bližnje kongrese zveze komunistov.

Čeprav je objavljenega predkongresnega gradiva veliko, pa glavna naloga komunistov zdaj ni prebiranje teh dokumentov, marveč zavestno prizadevanje, da bi skupaj z delovnimi ljudmi odpravili pomanjkljivosti in odstranili ovire na naši socialistični samoupravni poti. Samo tako, z združenimi močmi celotnega razreda, njegove avantgarde — zveze komunistov — in vseh delovnih ljudi je možno hitreje naprej, česar pa ni mogoče doseči drugače kot z zavestno in organizirano dejavnostjo komunistov.

Javna priprava dokumentov VIII. kongresa ZKS in XI. kongresa ZKJ

KONGRESI, MISLI IN AKCIJE

Kadar govorimo, da so pred nami partijski kongresi, vemo, kaj s tem mislimo. Pridevnik partijski je ostal iz preteklosti in ga uporabljamo predvsem zaradi poenostavljanja, nikakor pa ne zato, da bi zvezi komunistov prilepili nekakšno »partijsko etiketo«. Res pa je, da bo ZK kljub temu za nekatere še vedno ostala partija, kot jo razumejo še mnogi v svetu, ker kljub jasnim mislim Edvarda Kardelja v knjigi: »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja« težko dojamejo njeno, to je naše bistvo razvoja. Za te ljudi bodo tudi prihodnji naši kongresi ostali partijski kongresi.

Že res, da bodo na kongresih ZK sodelovali izključno komunisti, člani ZK in da bodo na njih govorili tudi o povsem organizacijskih vprašanjih, vendar bo kongresno delo teklo pri odprtih vratih. Zato bodo kongresi komunistov oziroma kongresi ZK kongresi vseh ljudi, ki jim je pri srcu naš razvoj, naša vizija prihodnosti.

Na kongresih bomo govorili o dosedanjem in prihodnjem razvoju naše družbe, nas vseh. Razpravljali bomo o nalogah komunistov, njihov pravi učinek pa se bo pokazal šele, če bo te naloge sprejelo čim več delovnih ljudi. Iz takšne enotnosti delovnega ljudstva in delavskega razreda je naša partija vedno črpala in še vedno črpa svojo moč. Prav zato je vedno bila in bo tudi še naprej ostala vodilna idejnopolitična sila v naši družbi.

Ustvarjalni prispevek tovariša Tita

Znano je, da je v pripravah kongresnih dokumentov že doslej sodelovalo zelo veliko komunistov. Po oceni Staneta Dolanca na zadnji seji CK ZKJ je bil zlasti pomemben ustvarjalni prispevek tovariša Tita. Tovariš Tito je z marksistično analizo naše stvarnosti in kritiko nekaterih pomanjkljivosti, s predlogi in pobudami — ves čas v neposrednem stiku z vodilnimi družbenopolitičnimi delavci, članstvom in delovnimi ljudmi — spodbujal celotno predkongresno aktivnost. Tudi v sedanje tokove revolucionarnega boja je vnašal tiste znane komunistične kvalitete, ki so prispevale k temu, da je naša socialistična revolucija nenehno stopala naprej in dosegala nove zmage, da jo prežema globok humanizem, da je vselej obrnjena k človeku.

Predsednik ZKJ Josip Broz Tito je dva dni pred sejo CK ZKJ sprejel sekretarja izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Staneta Dolanca ter sekretarje v izvršnem komiteju Toda Kurtovića, Jureta Bilića, Aleksandra Grličkova in Mira Popovića, ki so ga seznanili s pripravami na kongrese ZK. Ob tej priložnosti je tovariš Tito opozoril na pomembne naloge komunistov in ZKJ kot celote na sedanji stopnji družbenoekonomskega razvoja. Med ocenami in napotili za akcijo tovariša Tita so zlasti pomembna naslednja:

— komunist kot posameznik nastopa, razumljivo, svobodno in enakopravno kot slehemi drug samoupravljavec, zahtevamo pa od njega, da s svojimi stališči in delovanjem izraža interese in cilje zveze komunistov;

— trdna povezanost z množicami, delavskim razredom in našimi narodi je ena izmed preverjenih in uveljavljenih izkušenj naše partije, in to je zagotovljalo njeno vodilno vlogo v letih pred vojno, med vojno in v povojnem obdobju;

— v zvezi komunistov ni dilem o njeni vlogi, toda poiskati bi morali praktične rešitve. V pripravah na kongrese je treba temu posvetiti največjo pozornost;

— nujno se je treba zavzemati za razvijanje konkretne odgovornosti, kar zadeva funkcioniranje političnega sistema, za čim učinkovitejši način dela;

— razvijati moramo tak sistem informiranja, ki bi zagotovil, da bo delovni človek seznanjen z vsem, kar potrebuje za samoupravno odločanje;

— našo zvezo komunistov sestavljajo v velikanskem številu mladi ljudje in zaradi tega morajo ti mladi ljudje dobro spoznati zgodovinski razvoj in boj našega delavskega gibanja. To je pomemben pogoj, če hočemo, da se bodo razvijali kot vztrajni borci;

— danes se v delavskem in sploh v naprednem gibanju po svetu vse bolj uveljavljajo načela enakopravnosti, neodvisnosti, izbire svobodne poti lastnega razvoja v skladu z razmerami in potrebami vsake države.

Eno od vprašanj, ki jih moramo nenehno upoštevati, je po besedah predsednika Tita boj za večjo produktivnost dela v gospodarstvu in sploh povosod. To bo omogočilo povečanje dohodka in ustvarjanje še boljših življenjskih in delovnih razmer naših ljudi in občanov. S tem je povezan boj za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije, kar slej ko prej ostaja ena zelo po membnih družbenogospodarskih in političnih nalog. Če jo hočemo uspešno uresničevati, moramo varčneje in smotrneje gospodariti, bolje izkoriščati kadrovske in materialne zmogljivosti, izpeljati neizogibne spremembe v gospodarski strukturi, zlasti pa usklajevati vse oblike porabe z dohodkom. Za stabilizacijo celotnega gospodarskega razvoja ima poseben pomen nenehno izboljševanje gospodarskih odnosov s tujino. Ta politika mora temeljiti na povečanju izvoza in zmanjšanju uvoza, tako da uvoz ne bo presegal plačilnobilančnih možnosti države.

Brez posredništva gore papirjev

Že samo ta naloga, ki smo se je dolžni bolj resno lotiti, pa še več drugih, ki še niso opravljene, čeprav bi vsaj nekatere lahko bile že za nami, pomenijo, da prihodnji kongresi ZK nikakor ne bodo samo »kongresi akcije«, na katerih naj bi govorili le o tem, kaj smo doslej napravili. Na kongresih ZK bo zlasti treba odgovoriti na vprašanje, kako naj bi delali v prihodnje, da bi čim bolje in dosledneje uresničevali stališča in sklepe s kongresa. Le tako bomo opredelili nove perspektive razvoja naše socialistične družbe, to pa je hkrati tudi glavna naloga ZKJ.

Članstvo in organizacije ZK se morajo torej poleg tega, da se temeljito seznanijo z vsebino osnutkov kongresnih dokumentov, s študijo tovariša Kardelja ter z razpravami o posameznih bistvenih vprašanjih, povezanih z razvojem našega sistema in vlogo ZK, kritično in ustvarjalno obrniti tudi vase, pretehtati rezultate in razmere v svojem okolju, v krajevni skupnosti, občini, pokrajini in republiki in čimbolj konkretno prispevati k oblikovanju ne le svojih delovnih programov, temveč tudi stališč in nalog celotne ZKJ.

Neizpodbitno dejstvo je, da je postalo naše socialistično samoupravljanje, utemeljeno na oblasti delavskega razreda in delovnih ljudi, na družbeni lastnini proizvajalnih sredstev, na svobodnem delu in ustvarjalnosti ljudi, vsestranskem razvoju delovnih, družbenih in drugih organizacij in na popolni enakopravnosti naših narodov in narodnosti — življenjska potreba, politična opredelitev in največja pridobitev delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov naše države. Delovni človek v združenem delu čedalje bolj postaja svobodni proizvajalec, nosilec neodtujivih ustavnih pravic, ustvarjalec in samoupravljavec, ki neposredno in suvereno odloča o smereh, načinu in dinamiki uresničevanja tako svojih neposrednih kot tudi dolgoročnih, materialnih, družbenih, kulturnih in drugih potreb, interesov in ciljev. To je in bo ostalo programska usmeritev in bistvo politike ZKJ, smisel in namen revolucionarnega boja delavskega razreda in delovnih množic Jugoslavije.

Zato je povsem razumljiva in utemeljena izredna tenkočutnost in pripravljenost naših ljudi, da se odločno uprejo vsem, ki na kakršenkoli način skušajo ovirati ali ogroziti naš socialistični samoupravni razvoj. Aktivna obramba socialističnega samoupravljanja in drugih pridobitev naše revolucije je danes postala samoupravna, človeška pravica in stvar družbene in osebne odgovornosti slehernega človeka, vseh delovnih in družbenih organizacij in organov.

Upoštevaje ta dejstva je torej treba graditi tudi celotno politiko zveze komunistov. Komunisti morajo biti ustvarjalni in dejavni povsod, kjer samoupravljavci odločajo, vendar ne kot dejavnik, ki stoji zunaj ali nad samoupravnim sistemom, temveč kot njegova notranja gonilna sila, ki se bo v praksi, z dejanji, nenehno potrjevala prek vsakodnevne akcije samoupravljavcev. To pa med drugim pomeni, da morajo komunisti v demokratičnem sodelovanju z drugimi samoupravljavci zagotoviti, da bo samoupravljavec sam, resnično svobodno, enakopravno in skupaj z drugimi delavci, s katerimi je samoupravno povezan, izražal in usklajeval svoje ožje in širše, neposredne in dolgoročne interese in sprejemal najbolj smotrne sklepe, ki zadevajo tako njegovo življenje in delo kot življenje in razvoj družbene skupnosti, ki ji pripada. Eden izmed pogojev za takšno demokratično odločanje je prav gotovo tudi zavest o lastnem samoupravnem položaju, ki terja, da osebne in skupinske interese uskladimo in povežemo s skupnimi interesi.

In še naslednja ugotovitev, ki izhaja iz prve! ZK bo lahko v novih razmerah uspešno uresničevala svojo vlogo samo, če se bo dosledno bojevala za socialistične samoupravne napredne rešitve. Takšno svojo vlogo pa bo ZK lahko uresničila samo v tesni povezanosti z organiziranimi in med seboj povezanimi delovnimi množicami, to je prek samoupravnih organov, skupnosti, delegacij, socialistične zveze in drugih družbenopolitičnih ter družbenih organizacij. Zveza komunistov lahko le v takšnih širokih demokratičnih stikih in povezavah uspešno uveljavi svojo vlogo in vpliv. Tako kot je te dni rekel Tito, je trdna povezanost množic, delavskega razreda in naših narodov ena izmed preverjenih in uveljavljenih izkušenj naše partije, ker je zagotovila njeno vodilno vlogo v letih pred vojno, med vojno in v povojnem obdobju.

Zveza komunistov se mora predvsem opreti na socialistično zvezo delovnega ljudstva in na vse druge družbenopolitične organizacije, zvezo sindikatov, zvezo socialistične mladine in zvezo borcev. Prav aktivnost socialistične zveze je zdaj izrednega pomena. Socialistična zveza mora kot fronta vseh organiziranih socialističnih sil in vseh samoupravno opredeljenih delovnih ljudi in občanov postati še bolj učinkovita oblika najširše organiziranega političnega življenja množic in njihovega povezovanja s celotno samoupravno strukturo družbe.

Če naj se torej socialistična zveza tesneje poveže z željami in težnjami delovnega človeka ter občana v samoupravnih kolektivih in krajevnih skupnostih, bo treba poskrbeti, da bo v demokratičnih stikih med vodstvi družbenopolitičnih organizacij in njihovim članstvom (bazo, terenom, družbenimi temelji) manj »direktiv«, papirjev in resolucij, zato pa več živih demokratičnih stikov in svobodnih razprav med ljudmi. Krog občanov pri reševanju posameznih vprašanj bo nujno treba razširiti, da zadev ne bodo reševali vedno eni in isti ljudje, v ozkih, zaprtih krogih. Našo demokracijo moramo še bolj razvejati z organizacijo našega delovanja, predvsem v SZDL sami, in tako omogočiti, da bi čim več ljudi sodelovalo pri njenih aktivnostih. Prav tako moramo razvijati takšen sistem obveščanja, ki bo zagotavljal, da bodo delovni ljudje in občani vedno pravočasno, vsebinsko in resnično obveščeni o vsem, kar jim je potrebno za samoupravno odločanje.

Kako zajeziti birokracijo odnosov in sistema?

Na 5. seji CK ZK Jugoslavije so spregovorili tudi o nekaterih pojavih, ki nam ne povzročajo le gospodarske škode doma, marveč tudi moralno v svetu. Tako so obsodili pojave nekontrolirane in neracionalne porabe družbenih sredstev, neodgovornega ravnanja na tržišču, prirejanja različnih dragih proslav, razkošnih gradenj družbenih objektov in podobnega. Opešala je tudi akcija varčevanja.

Stane Dolanc je v svoji uvodni besedi opozoril na nevaren pojav birokratizma in njegove povezave s tehnokratizmom. Nekateri, vmes so tudi komunisti, mislijo, da se sloj birokratov po pisarnah mora širiti, da bi lahko deloval naš novi sistem, nekateri pa prek tega žele kompromitirati samoupravni sistem in dokazati, da se iz tega sistema nujno rojevata tudi birokracija in tehnokracija.

Morali bomo poiskati najbolj propreost in najbolj ekonomičen način poslovanja in organiziranja proizvodnje ter drugih področij družbenega dela in življenja. Ti socialistični samoupravni odnosi, za katere smo se odločili, ne terjajo vedno močnejšega birokratskega aparata in tudi ne dajejo možnosti za razvoj tehnokratskih odnosov — seveda pod pogojem, da samoupravne odnose v resnici in dosledno uresničujemo. Vse je predvsem odvisno od sposobnosti samoupravljavcev, samoupravnih organov, delegatov in delegacij ter družbenopolitičnih organizacij, od tega, v kolikšni meri so se pripravljeni odločno spoprijeti z birokratskimi in tehnokratskimi pojavi in silami in koliko so pripravljeni in sposobni prevzeti nase pristojnosti in odgovornosti, ki jim jih nalagata ustava in zakon o združenem delu.

Za takšne pojave imajo nedvomno veliko odgovornost tudi organi državne uprave, ki morajo prav tako pretehtati, ali je kup predpisov, napotkov in raznih drugih direktiv potrebnih ali ne, ali vse to sprošča ustvarjalne sile v samoupravnem sistemu ali pa jih ovira.

Naloge, ki jih vsebujejo osnutki dokumentov prihodnjih kongresov zveze komunistov in uvodne besede njihovih predlagateljev torej opozarjajo, da med pripravami na kongres ne bi smeli zanemariti nobenega konkretnega vprašanja iz našega življenja, temveč jim, nasprotno, posvetiti vso pozornost, kar velja zlasti za probleme in naloge s področja družbenoekonomskih gibanj. CK ZK Jugoslavije namerava še pred XI. kongresom spodbuditi široko družbeno akcijo in povečati odgovornost vseh družbenih dejavnikov — od temeljne organizacije združenega dela do federacije — da bi premostili zdajšnje težave in probleme, ki se pojavljajo v gospodarskih gibanjih. Zveza komunistov mora brez omahovanja vztrajati pri začrtani politiki ekonomskega razvoja. Pri uresničevanju te naloge pa čaka največ dela osnovne organizacije ZK, ki delujejo v osnovnih celicah naše socialistične samoupravne družbe, v TOZD in KS.

V dosedanjih razpravah pred kongresi ZK prevladuje prepričanje, da zvezi komunistov in naši družbi ni potrebna birokratsko vsemogočna osnovna organizacija, ki bi se vsiljevala kot oblast nad samoupravnimi organi. Prav tako ne potrebujemo liberalistično odsotne, oportunistično ravnodušne organizacije. Zato pa potrebujemo osnovno organizacijo, ki je globoko povezana z delavci, sposobna zbirati delavce in občane, da se skupaj z njimi bojuje za socialistične rešitve. Osnovna organizacija ne more biti samo uresničevalec sklepov, ki jih sprejemajo v vodstvih ZK; spodbujati mora izražanje samoupravnih interesov in kot združevalno kohezivna sila pospeševati njihovo usklajevanje.

Nekatere organizacije ZK se še vedno zapirajo vase in se ukvarjajo same s seboj. Ta navidezna aktivnost in izogibanje stvarnim problemom okolja vodi k verbalizmu. Zato v predkongresnih razpravah toliko poudarjamo, da se mora osnovna organizacija mnogo bolj ukvarjati s stvarnimi problemi življenja in dela svoje temeljne družbene celice ter oblikovati stališča, za katera se v demokratičnem dialogu z drugimi organiziranimi silami bojuje z močjo argumentov, ne pa z vsiljevanjem »svojega prav«.

Demokratizacija odnosov v osnovnih organizacijah ZK je torej bistveni pogoj za aktiviz acijo članstva, kar med drugim zahteva širjenje javnosti dela in ustvarjanje ozračja za demokratičen boj mnenj. Da bi osnovna organizacija lahko stvarno ocenjevala in spreminjala razmere v svojem okolju, pa mora tudi samo sebe graditi kot kolektiv. Izkušnje namreč kažejo, da je ZK kot celota močna samo toliko, kolikor so močne njene osnovne organizacije.

VINKO BLATNIK

V vsaki šoli knjižnica učbenikov

Namen družbene akcije: boljši trajnejši in cenejši učbeniki naj bi pravočasno prispeli na police knjižnice učbenikov, ki naj bi jo imela vsaka osnovna šola

Na nedavnem posvetu sekretarjev občinskih in medobčinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije v Krškem so obravnavali predlog družbenega dogovora o izvajanju družbene akcije za organizirano preskrbo osnovnih šol z učbeniki ter postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol v SR Sloveniji. Sedanji predlog so ugodno ocenili.

O razlogih, ki so narekovali pripravo takega družbenega dogovora, smo pisali v DE večkrat, zadnjič lani oktobra, ko so o osnutku tega dogovora razpravljali tudi v sindikatih. Takrat smo zapisali, da je sicer nekaj spodbudnih primerov, kjer učenci že dobivajo učbenike zastonj ali za majhno izposojevalnino, toda ti primeri so le bolj plod osamljene akcijske volje posameznih organizacij na nekaterih osnovnih šolah. Ta akcija ni stekla frontalno, zanjo se niso dovolj zavzeli občinski sindikalni sveti in občinske izobraževalne skupnosti, in še kdo, ki bi se moral. Predvsem pa se je v širši razpravi pokazalo, da ne gre le za zbiranje in posredovanje brezplačnih učbenikov učencem, pač pa se je v zvezi s tem potrebno dogovoriti o marsičem, kar naj vpliva na boljšo preskrbo šol z učbeniki, cenejšimi, trajnejšimi (vsaj za pet let), pravočasno posredovanimi, in še o marsičem drugem.

Akcija za organizirano preskrbo šol z učbeniki, za brezplačne učbenike, je pravzaprav samo ena stran družbenih prizadevanj za izenačevanje materialnih možnosti šolanja otrok, kar je bilo še posebej opredeljeno v resolucijah X. jugoslovanskega, VII. slovenskega kongresa Zveze komunistov in tudi kot konkreten sklep celjskega kongresa Zveze sindikatov Slovenije.

V razdobju od zadnjih kongresov pa do danes, ko že pripravljamo nove, ta akcija ni stekla dobro, ker smo se očitno začeli zanjo resno zavzemati v širših družbenih okvirih šele lani. Kljub temu pa lahko rečemo, da je bilo po podatkih Zavoda za šolo SR Slovenije šolsko leto 1976-1977 v nekem smislu prelomno: to šolsko leto je že prek 460 osnovnih šol, vključno s podružničnimi šolami, v celoti ali delno organiziralo izposojanje učbenikov, pretežno za učence nižjih razredov. Tako je v tem letu prejelo brezplačne učbenike v celoti že okoli 30 tisoč otrok ali 14 odstotkov vseh osnovnošolskih otrok. V primerjavi s prejšnjim letom se je torej stanje vendarle precej spremenilo. Predvsem pa izkušnje dosedanjih tovrstnih akcij kažejo, da to lahko dosežemo v vseh osnovnih šolah, če se bodo s tem namenom dobro organizirali vsi družbeni dejavniki.

Brez posrednikov

O nerazviti in razdrobljeni trgovski mreži za prodajo učbenikov smo tudi že lani pisali: v petnajstih občinah ni niti ene knjigarne, v devetindvajsetih občinah je le eno prodajno mesto, s prodajo učbenikov pa se sicer ukvarjajo najrazličnejše trgovske organizacije. Torej se ni kaj čuditi temu, da vsako leto marsikje zmanjka učbenikov, saj se šole doslej niso dogovarjale z založniki o potrebnem številu učbenikov. Družbeni dogovor predvideva, naj bi poslej potekal dogovor o dobavi potrebnih učbenikov in nemara tudi potrebnih šolskih potrebščin — neposredno med uporabniki in založniki. Učbenik, ki tako ne bi imel več posrednikov, bi lahko postal (ob odpravljenem ali zelo zmanjšanem trgovskem rabatu) cenejši.

Družbeni dogovor predvideva, naj bi v vsaki šoli ustanovili knjižnico učbenikov, ki bi jo založili z novimi in rabljenimi učbeniki. V delo knjižnic bi morali vključiti tudi učence, ki bi si tako pridobivali praktične samoupravne izkušnje, hkrati pa tudi pri sebi in sošolcih razvijali čut odgovornosti za zbiranje rabljenih učbenikov in za ohranjevanje učbenikov. V ta namen bi morale vse občinske in izobraževalne skupnosti in njihove enote, ob neposredni pomoči Izobraževalne skupnosti SR Slovenije, izdelati konkretne akcijske načrte o organizaciji preskrbe šol z učbeniki in postavitvi knjižnic učbenikov v šolah. O tem, kako organizirati knjižnice učbenikov na šolah in kako naj le-te delujejo, pa bi se morali dogovoriti samoupravni organi na šolah in vodstva šol ob sodelovanju učencev in staršev in družbenopolitičnih organizacij krajevne in širše skupnosti. Z akcijskimi načrti, ki bi jih v okviru enot izobraževale skupnosti izdelali tudi za vsako šolo, bi se morali dogovoriti o virih sredstev za nakup učbenikov, načinu zbiranja knjig, poslovanja knjižnice, načinu obnavljanja osnovnega fonda učbenikov, o pogojih izposojanja učbenikov, nabavi delovnih zvezkov, pa tudi o načinu pomoči šolam na manj razvitih območjih, kot tudi o pogojih in rokih za postopno zagotavljanje brezplačnih učbenikov učencem vseh osnovnih šol.

Strpno moramo še in še pojasnjevati!

Pri akciji za organizirano preskrbo z učbeniki in za postopni prehod na brezplačne učbenike bodo imele družbenopolitične organizacije neposredno ali prek svojih delegatov v svetih šol in izobraževalnih skupnostih pomembno vlogo. Sindikati se že danes prav gotovo pa se bodo še bolj v prihodnje srečevali z ugovori, češ da temeljne in delovne organizacije ne prenesejo novih bremen na račun svojih ali združenih skladov skupne porabe. Bo pač treba strpno pojasnjevati, kako je stvar načrtovana: fond učbenikov ustvariti z zbiranjem že rabljenih knjig (pri učencih samih), ga dopolnjevati z izposojevalnino za učbenike, s prostovoljnim delom učencev in staršev, ki lahko prispeva k pocenitvi nabave učbenikov, seveda pa tudi z namenskimi prispevki delovnih organizacij.

Pogoj za uspešnost akcije je seveda tudi v tem, da napravimo siceršnji red na področju priprave in izdaje učbenikov, da poskrbimo za racionalno izdajanje učbenikov, da poenotimo zahteve učiteljev po učbenikih, da se dogovorno načrtujejo in pravočasno dotiskajo naklade učbenikov ter končno, da tudi cene učbenikov pridejo pod družbeno kontrolo. Učbeniki ne smejo biti prepuščeni zgolj delovanju tržnih zakonitosti; kot dejavnost posebnega družbenega pomena mora preskrba z učbeniki postati predmet svobodne menjave dela. Družbeni dogovor o učbenikih, kakršen je izoblikovan, vseh teh vprašanj še ne rešuje. V njem pa je opredeljena zahteva po sklenitvi samoupravnega sporazuma o oblikovanju cen učbenikov in o pogojih za njihovo zalaganje.

Vsak svoj konkretni delež

In kakšne so konkretne naloge udeležencev družbenega dogovora?? Omenimo samo nekatere. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo še naprej zagotavljal ugodnejše pogoje poslovanja založbam. Zavod SR Slovenije za cene bo pripravil elemente za poseben samoupravni sporazum o cenah učbenikov ter tehnične normative za kakovost tiska; vsako leto do 15. maja bo posredoval šolam enoten katalog učbenikov; pogodbe o založitvi učbenikov pa bo sklepal samo s podpisniki tega družbenega dogovora. Založbe se med drugim obvezujejo, da bodo ustanovile posebno delovno enoto za učbenike, poskrbele za pravočasen izid učbenikov, zagotovile pogoje za pravočasno distribucijo učbenikov šolam in priznavale šolam za naročene knjige do 30. junija vsaj 10 % popusta. Izobraževalna skupnost SR Slovenije bo zagotavljala potrebna sredstva za pocenitev knjig z nizkimi nakladami in spodbudila ter usklejevala akcijo občinskih izobraževalnih skupnosti. Gospodarska zbornica SR Slovenije se bo z grafičnimi in papirniškimi organizacijami združenega dela dogovorila za cene pri storitvah za učbenike. Ljubljanska banka — združena banka Ljubljana naj bi prek temeljnih bank spodbujala zagotavljanje kreditov za obratna sredstva pri izdaji učbenikov z beneficirano 3-odstotno obrestno mero.

Sindikati Slovenije, kot pobudniki in nosilec akcije (prek občinskih svetov) se bodo zavzeli, da bi organizacije združenega dela materialno podprle to akcijo. Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja bo aktiviral svoje članstvo še posebej za to, da bodo z namenom akcije dobro seznanili starše. Socialistična zveza bo prek delegatov družbenopolitičnih organizacij v svetih šol, v občinskih in krajevnih konferencah — spodbujala akcijo med občani. Zveza socialistične mladine Slovenije si bo med drugim prizadevala za postopno ustanavljanje knjižnic učbenikov tudi na šolah usmerjenega izobraževanja. Zveza prijateljev mladine pa bo med drugim celoten program nalog iz tega družbenega dogovora vključila v svoje redne seminarje, kjer neposredno usposablja svoje aktiviste in mentorje.

S. G.

V knjižnicah si otrok, učenec, dijak ali kdorkoli, lahko izposodi skoraj vse, pogosto tudi šolske knjige. Akcija za zagotovitev brezplačnih učbenikov naj bi, v prvi fazi, to možnost zagotovila vsem učencem osnovnih šol.

POSLANO NA PP 313/VI

Pred nedavnim sem v DE bral o »celjskem receptu« organiziranosti v zdravstvu, ki občanu »izključuje« nepotrebna čakanja, izgubo časa, tekanja od enega zdravnika do drugega, od laboratorija do laboratorija... Presrečen ob tem dejstvu, da se je naše zdravstvo po vseh napovedih in obljubah resnično in končno le organiziralo, saj predstavlja zdravstvena zaščita eno izmed osnov družbenega standarda, sem dobre volje odložil časopis.

In glej ga šmenta. Pred dnevi mi je iz zoba izpadla plomba. Da sem jo dobil, sem prečakal po hodnikih lepe ure. Pri tem naj še to povem, da ta plomba v mojem zobu ni niti dolgo vedrila. Kaj zato, sem si rekel, zdaj bo vse drugače. Nič več vrst, nič več tistega: »Za danes je dovolj, pridite čez teden dni...«

Prepričan v resničnost v pisanja v DE sem se po delu odpravil naslednji dan v Zdravstveni dom v Celju. Ko sem prišel do hodnika, ki razmejuje zobozdravstvene ambulante, sem osupnil. Šestnajst ljudi je bilo tam. Šestnajst. Ura pa se je pomikala že proti peti popoldne. Kot je razvidno z napisa na vratih, delajo samo do sedmih, v resnici pa sprejemajo samo do šestih... Kaj potem, sem si dejal. Saj ne dela samo en zobozdravnik. Kmalu pa sem ugotovil, da se vsi pacienti drenjajo pred enimi vrati... Ne bom več opisoval kaj in kako. Potem le to, da sem s pomočjo znanca dobil priporočilo v eni izmed tovarniških ambulant, kjer sem bil sprejet točno ob določeni uri. Tamkajšnji zobozdravnik mi ni popravil samo omenjene poškodbe, temveč me je zadržal na stolu skoraj uro, dokler ni uredil še druge okvare, ki jo je ugotovil...

Pa še to. Isti znanec, ki je »poskrbel« za sprejem v tovarniško ambulanto, mi je še svetoval, naj ga v primeru, če tam ne bom zadovoljen, opozorim in mi bo poskrbel za sprejem pri drugem zobozdravniku, ki ima ordinacijo tudi doma. Torej: moja ugotovitev o »celjskem receptu« kaže drugačno podobo, kot ste jo vi natisnili. Takšno, kot jo v Celju že vrsto let poznamo...

N. K. — Zagrad 133a, Celje

Samoupravno urejanje disciplinske odgovornosti

Vse manj po domače

Do 11. 12. 1978 morajo delavci v temeljni organizaciji uskladiti svoje samoupravne splošne akte o delovnih razmerjih z zakonom o združenem delu (ZZD) in republiškim zakonom o delovnih razmerjih (ZDR). Delovna razmerja bodo urejena v temeljni organizaciji z enim ali več samoupravnimi splošnimi akti. V pravilniku o delovnih razmerjih bo urejena tudi disciplinska odgovornost, vendar je lahko sprejet tudi poseben pravilnik o odgovornosti delavca s katerim se uredi poleg odškodninske tudi disciplinska odgovornost.

Opredelitev kršitev delovnih obveznosti

Kršitve delovnih obveznosti so lažje ali hujše. ZZD našteva številne primere hujših kršitev, ki se lahko kot take določijo s samoupravnim splošnim aktom (čl. 194-II). Ne glede na to, da so v zakonu ti primeri že našteti, jih bo potrebno natančneje določiti s samoupravnim splošnim aktom, pri čemer bo upoštevana dejavnost temeljne organizacije in druge specifičnosti.

Pomembna razlika od dosedanje ureditve pa je zlasti v tem, da bo potrebno posebej določiti tiste hujše kršitve, zaradi katerih bo delavcu moč izreči ukrep prenehanja delovnega razmerja (čl. 197-II ZZD). ZDR našteva (čl. 153) le nekatere najznačilnejše primere. Glede na napotilo v ZZD (čl. 197-III) je določena hujša kršitev neopravičenega izostajanja z dela, ki je podana takrat, če delavec neopravičeno izostane z dela najmanj pet delovnih dni v obdobju treh mesecev.

Posebej pa zakon taksativno našteva (čl. 152 ZDR, ki povzema določilo čl. 196 ZZD), v katerih primerih se lahko izreče disciplinski ukrep denarne kazni. Samoupravni splošni akt ne bo mogel razširjati obsega kršitev, za katere je moč izreči tak ukrep, razen če ne bo le natančneje opredelil zakonske formulacije.

Določbe v zvezi z ukrepi

V samoupravnem splosnem aktu bo določen čas, za katerega lahko velja ukrep razporeditve na druga dela oziroma naloge (čl. 150 ZDR). Ta čas pa ne sme biti daljši od enega leta (čl. 151 ZDR).

ZDR prepušča odločitev o tem, kako uporabljati sredstva, zbrana iz denarnih kazni, samoupravnemu splošnemu aktu (čl. 152). Pomembna pa je seveda omejitev, da teh sredstev ne smejo uporabljati za povečanje osebnih dohodkov.

Delavci se bodo tudi odločili, ali naj predvidijo pogojno odložitev izvršitve ukrepa denarne kazni in ukrepa prenehanja delovnega razmerja (čl. 156-I ZDR). Če bodo to možnost predvideli, bodo morali določiti tudi preizkusni rok, ki pa ne sme biti daljši od enega leta.

Kadar bo delavec v preizkusnem roku ponovno huje kršil delovne obveznosti, bo možno pogojno odložitev preklicati, sicer pa bo potrebno ukrep izbrisati in ravnati, kot da ni bil izrečen (čl. 198-II ZZD).

Uvedba in zastaranje postopka

ZZD našteva, kdo je upravičen zahtevati uvedbo disciplinskega postopka (čl. 202 ZZD). ZDR pa dodaja še enega upravičenca, in sicer zbor delovne enote (čl. 149), razen tega pa določa, da se s samoupravnim splošnim aktom določi tudi drugi organ, ki lahko poda tako zahtevo. Sicer lahko poda pismeno pobudo vsak delavec (čl. 149-II ZDR), vendar bo primerneje dati pobudo organu, ki sme zahtevati uvedbo postopka, ne pa neposredno disciplinski komisiji. Delavec, ki je dal pobudo, ne bo mogel ugovarjati zoper odločbo disciplinske komisije, saj lahko ugovarjata le delavec, ki je bil v postopku in tisti organ, ki je zahteval postopek (čl. 204-IV ZZD).

Tudi zastarajnje uvedbe in vodenje postopka bo potrebno določiti s samoupravnim splošnim aktom. Prav tako tudi zastaranje izvršitve izrečenega ukrepa. Zastaralni rok za uvedbo in vodenje postopka je objektiven, kar pomeni, da je upoštevati le dan, ko je bila kršitev storjena, ne glede na to, kdaj se je zanjo zvedelo. Subjektivni rok velja le za tiste kršitve, ki imajo hkrati tudi znake kaznivega dejanja. Po zakonu pa je najdaljši zastaralni rok za uvedbo in vodenje 12 mesecev, za izvršitev pa 60 dni. S samoupravnim splošnim aktom lahko predvidijo krajše zastaralne roke, razen kadar ima kršitev znake kaznivega dejanja, ker tedaj velja zakoniti rok 12 mesecev.

Določbe o postopku

Zakon predvideva predhodni postopek in obravnavo pred disciplinsko komisijo (čl. 204-IV ZZD). Predhodni postopek bo seveda opravil pooblaščeni delavec, vendar bo ta postopek rabil le hitrejšemu in boljšemu delu pri obravnavi. Pooblaščeni delavec bo zbral dokaze, poiskal listine, opravil izračune, narisal skice, zaslišal delavca in priče itd. Vse dokaze pa bo potrebno ponoviti na obravnavi, razen takrat, če se bodo udeleženci strinjali, da bi zbrano gradivo le prečitali. Neposrednega zagovora delavca pa ne smemo izpustiti v nobenem primeru. Vse podrobnosti o poteku postopka bodo urejene s splošnim samoupravnim aktom.

Zakon prepušča samoupravnemu aktu tudi določitev roka za pritožbo zoper odločbo disciplinske komisije (čl. 204-IV ZZD). Ta rok ne sme biti krajši kot osem dni od vročitve, je pa seveda lahko tudi daljši, vendar ne več kot 30 dni. Rok 30 dni je namreč predviden za zahtevo za varstvo pravic. O ugovoru bo odločal delavski svet temeljne organizacije ali pa komisija druge stopnje, če bo tako določeno v statutu. V vsakem primeru je odločba dokončna, zato delavec lahko zahteva le sodno varstvo.

V zakonu ni predvidena možnost obnove disciplinskega postopka, vendar je potrebno tudi to izredno pravno sredstvo kljub temu predvideti. Če samoupravni splošni akt ne ureja postopka ali ga ne ureja v celoti, je tudi glede postopka za ugotavljanje odgovornosti delavcev pred organi v temeljni organizaciji smiselno uporabljati določbe, ki veljajo za postopek pred sodišči združnega dela (čl. 181 ZDR). V postopku pred sodišči združenega dela pa veljajo za obnovo postopka razlogi, ki jih zvezni zakon o sodiščih združenega dela našteva v čl. 39. Predloge za obnovo je treba vlagati v rokih, ki jih določa 423. čl. zakona o pravdnem postopku. V nobenem primeru obnove ni več možno predlagati, če pretečeta dve leti od dneva, ko je postala odločba o izrečenem ukrepu pravnomočna. V škodo delavcu pa bo možno predlagati obnovo kvečjemu do poteka zastaralnega roka.

IVAN ŽUŽEK

KAJ SMO STORILI...

Nov statut ZSJ

V kritični analizi dosedanjega dela sindikatov — od osnovne prek občinskih do republiških in zveznih — je bilo ugotovljeno nekaj pomanjkljivosti. Ne moremo reči, da je vse, kar smo delali doslej — slabo, nedvomno pa so pomanjkljivosti tako v metodah dela kot v organiziranosti. Glavna ost kritike leti na odsotnost sindikata (kot tudi drugih družbenopolitičnih organizacij) v institucijah političnega sistema.

Na te pomanjkljivosti je opozoril zlasti tovariš Edvard Kardelj in v sindikatih ugotavljamo, da je kritika objektivna. Zato se moramo v svojih metodah kot tudi organiziranosti preusmeriti, da bomo bolj v službi delavskega razreda in bliže ciljem ter nalogam, kot jih opredeljuje ustava.

Zdaj pišejo v Beogradu platformo za novi statut ZSJ, ki bo v javni razpravi ob koncu februarja ali na začetku marca.

Kaj lahko pričakujemo novega? Najprej naj omenimo nekatera poenotenja na ravni Jugoslavije saj smo doslej imeli po republikah in pokrajinah različne rešitve. Predstavniki zveze sindikatov iz republik so se zato dogovorili za enotna stališča v ZSJ, da bi čimbolj poenotili tudi organiziranost po republikah oziroma pokrajinah. Tako so potrdili osnovno načelo, da mora biti osnovna organizacija sindikata v vsaki TOZD. To doslej ni bilo povsod enako urejeno. Seveda pa prvi osnutki statuta dopuščajo tudi izjeme, celo zavzemajo se zanje, in sicer zlasti tam, kjer so velike TOZD — torej v eni TOZD več osnovnih organizacij sindikata. Praviloma pa naj bi ustanovili več osnovnih organizacij v takšnih TOZD, ki imajo dislocirane enote v drugih občinah, drugih republikah in pokrajinah. Nadalje velja povedati, da bo v izhodiščih za novi statut posvečeno veliko pozornosti sindikalnim skupinam, s katerimi imamo prav v Sloveniji največ izkušenj.

Naslednje predlagane spremembe izvirajo tudi iz ugotovitve, da je največji problem v sindikatih nedelavnost osnovnih organizacij sindikata. Ta ocena na splošno sicer ne velja, pač pa za precejšen del. Ko so iskali vzroke, so prišli do spoznanja, da osnovne organizacije delajo slabo tudi zaradi tega, ker je po sedanjem statutu izvršni odbor pristojen le za naloge, ki so dogovorjene v osnovni organizaciji oziroma v sindikalnih skupinah. Izkušnje pa kažejo, da so bili izvršni odbori velikokrat v položaju, ko bi morali o nekaterih zadevah sklepati konkretno in takoj, po statutu pa teh pristojnosti niso imeli. Po drugi strani pa ne moremo našega družbenopolitičnega sistema graditi samo na predlogih in idejah, ki bi se porojevali spontano v osnovnih organizacijah mimo tega pa vse stvari, ki se dogajajo v neki osnovni organizaciji, niso vedno tudi v interesu drugih delov delavskega razreda. Zato se dosedanja razprava nagiba k temu, da izvršni odbori ne bi bili samo izvršni, temveč tudi politično vodstvo osnovne organizacije sindikata.

Kako pa naprej od TOZD? Dejstvo je, da je sindikat organizator samoupravljanja na vseh ravneh — do sestavljene organizacije združenega dela, pojavlja se kot podpisnik samoupravnih sporazumov, ki jih sprejemajo v TOZD, OZD in SOZD. Zato obstaja predlog, da bi na ravni OZD imeli konferenco sindikata z njenim izvršnim organom; katere pristojnosti lahko nanjo prenesejo osnovne organizacije, bi morali določiti z novim statutom in poslovniki. Na ravni SOZD pa naj bi imeli konferenco kot obliko dela brez izvršnih organov.

Takšna torej naj bi bila organiziranost po proizvodnem načelu. Glede sindikalne zgradbe od občine do federacije pa je bilo v dosedanjih razpravah sprejeto načelo teritorialne organiziranosti. Občinsko vodstvo naj bi sestavljali delegati TOZD, ki bi jih neposredno volili v občinske svete in ne več v strokovne sindikate. Občinske organizacije bi delegirale svoje delegate v republiški svet;

Veliko je bilo razprave o položaju in vlogi sindikata v krajevni skupnosti. Praktičnih rešitev ni v nobeni republiki. Vprašanje je brez odgovora in v izhodiščih o tej problematiki za zdaj še nič ne piše. Ustrezne rešitve bo treba poiskati med razpravo.

Največja sprememba v organiziranosti in načinu dela sindikatov pa naj bi bila nova fiziognomija in vloga strokovnih sindikatov. Enotno mnenje je, da v novem družbenoekonomskem sistemu, ki ga gradimo, sindikati, organizirani po panogah, niso več smotrni. Sindikati, organizirani po panogah in dejavnostih, so v bistvu dediščina stare ureditve še iz kapitalističnega obdobja. Obstaja predlog, da bi se bodoči strokovni sindikati organizirali kot oblika dela tako, kot se dohodkovno povezuje združeno delo. Dosedanja razmišljanja načrtujejo 16 strokovnih sindikatov, ki bi jih ustanovili znotraj enotne družbenopolitične organizacije — zveze sindikatov. Strokovni sindikati bi bili tudi delegatsko sestavljeni in bi imeli svoje odbore na občinski ravni, kjer bi bili za to pogoji.

To je nekaj novosti iz izhodišč za novi statut ZSJ , ki bo v kratkem v javni razpravi.

Informacijo Janeza Barboriča na posvetu v Krškem povzel: V. Č.

DOGOVARJANJE O ZDRAVJU USPEŠNO?

Posebna delovna skupina pri Zdravstveni skupnosti Slovenije je na podlagi pripomb, pobud in predlogov, zbranih v javni razpravi o samoupravnem sporazumevanju za področje zdravstva, že pripravila zadnji usklajevalni predlog o enotnem programu zdravstvenega varstva. Predlog bo, glede na to, da so v njem upoštevane vse realne in konstruktivne pripombe, sprejemljiv.

Javna razprava je kljub temu, da ni potekala tako, kot bi morala — pristojni so namreč premalo pojasnili nekatere določbe, zlasti to velja za participacijo — dala veliko pripomb in seveda predlogov za izboljšanje. Kako se kažejo pobude razpravljavcev v usklajevalnem predlogu, bomo poskušali pojasniti v tem prispevku.

Participacija — kamen spotike, toda rešitve ugodne

Največ pripomb je bilo na račun participacije. Nekateri so dvomili v njen učinek pri uporabnikih in menili, da izvajalce utegne obremeniti z vrsto administrativnih opravil, ki so povezana z njeno uvedbo. Drugi so se zavzemali za plačevanje participacije iz sklada skupne porabe, medtem ko so se ponekod zavzemali za povečanje prispevne stopnje iz osebnih dohodkov. Splošne pripombe so bile nadalje usmerjene v oceno, da soudeležba (participacija) povečuje socialne razlike in da bo prizadela predvsem bolehne oziroma kronične bolnike, ter da bo odvračala ljudi od zdravstvenega varstva.

Glavni predlogi v zvezi z oprostitvijo oziroma znižanjem soudeležbe so bili:

— oprostitev soudeležbe za posamezne kategorije občanov,

— znižanje soudeležbe za nabavo ortopedskih in drugih pripomočkov ter za posamezne storitve,

— soudeležba za zobozdravstvene storitve je previsoka (te pripombe so značilne za razpravo v vseh okoljih).

Usklajevalni predlog pa predvideva oziroma na podlagi zahtev predlaga tako:

Uporabniki naj bi plačali v celoti stroške za nabavo novih protetičnih ortotičnih in ortopedskih pripomočkov, za naočnike in druge očesne pripomočke ter za slušni in ortodonski aparat, če so prejšnjega izgubili ali ga iz malomarnosti pred iztekom trajnostne dobe poškodovali.

Enotna oprostitev participacije pravična

Oprostitev participacije naj bi bila v Sloveniji enotno urejena. Kot uspeh javne razprave in mnenja izvedencev lahko štejemo razširitev pri plačilu participacije na vse otroke in mladino. V osnutkih je bilo namreč predvideno, da bi tudi za otroško zdravstvo veljala nekatera doplačila. Na podlagi zahtev, zbranih v javni razpravi, pa naj bi vključili v sporazume oprostitev za vse predšolske in šoloobvezne otroke, za mladino v srednjem usmerjevalnem izobraževanju in za redne študente. Vseh participacij naj bi bili oproščeni borci NOB pred 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943, vojni invalidi, nosilci spomenice, španski borci, narodni heroji, odlikovanci z redom Karadjordjeve zvezde z meči, z Redom belega orla z meči in z zlato medaljo Obilića, borci za severno mejo v letih 1918 in 1919 ter slovenski vojni prostovoljci iz vojn 1912 do 1918.

Kot socialno ogroženi, ki bi jih soudeležba lahko ovirala pri iskanju zdravstvene pomoči, bodo oproščeni tega plačila uživalci stalnih družbenih denarnih pomoči ter njihovi svojci, upokojenci z varstvenim dodatkom in svojci, katere preživljajo, občani, ki se zaradi prirojenih telesnih nepravilnosti ali trajne duševne bolezni ali drugega obolenja niso mogli usposobiti za delo ter delovni invalidi z ugotovljeno najmanj 70-odstotno invalidnostjo.

V socialno ogroženo skupino, ki bo oproščena participacije, sodijo tudi kmetje, ki jim pristojni organ odpiše davčno obveznost in jih zdravstvena skupnost oprosti plačevanja prispevkov za zdravstveno varstvo, začasno nezaposlene osebe, prijavljene pri skupnosti za zaposlovanje — ter njihovi nepreskrbljeni ožji družinski člani.

Da pa se kljub upoštevanju naštetih skupin in kategorij državljanov ne bi primerilo, da bi posameznik, ki ga ne bi mogli obravnavati v nobeni od omenjenih skupin, zašel v stisko in ne bi mogel plačati predpisane soudeležbe za določeno zdravstveno storitev, predlagajo, naj skupnosti v svoje sporazume vključijo varovalni ukrep, ki bi v takih primerih ljudi rešil zagate. Zdravstvene skupnosti naj bi bile pooblaščene izdajati potrdilo o oprostitvi participaciji vsem tistim, za katere skupaj s socialnimi službami ugotovijo, da ne morejo občasno ali stalno prispevati k stroškom za zdravstveno varstvo.

Delna oprostitev participacije

Usklajevalni predlog upošteva tudi zahteve po delni oprostitvi participacije. Le-ta naj bi veljala za ženske med nosečnostjo, porodom in materinstvom (do končnega šestega meseca starosti otroka), za kurativne preglede v dispanzerjih za ženske in v zvezi s kontracepcijo.

Participacije za zdravila na recept, za preglede v dispanzerjih za borce ali splošnih ambulantah in za zdraviliško zdravljenje ne bodo plačevali tisti borci NOB, ki so se vključili po septembru 1943 in imajo dvojno priznana leta za čas od 1. 1. 1945 do 25. 5. 1945.

Plačila za prevoz z reševalnim avtomobilom, ki ga odobri zdravnik, pa bi bili oproščeni — predvideva usklajevalni predlog ljudje, ki zbole za nalezljivimi boleznimi, in tisti, ki se zdravijo zaradi raka, sladkorne bolezni, mišičnih in živčno-mišičnih obolenj ter duševnih bolezni.

Plačila za zdravila na recept in za prve kurativne preglede v splošnih ambulantah in dispanzerjih naj bi bili oproščeni vsi občani, starejši od 70 let. To je prav gotovo pomembna razrešitev zdravstvenih pravic, saj so za zdravila doslej plačevali tudi najstarejši letniki. Oprostitev so v javni razpravi utemeljevali s tem, da so stari ljudje večkrat bolni, potrebujejo več zdravil in bi bili zato tudi bolj prizadeti, če ne bi sprejeli take oprostitve, ki hkrati rešuje tudi vrsto problemov ob kroničnih obolenjih starejših ljudi.

V javni razpravi je bilo tudi odločno poudarjeno, da je participacija za zobozdravstvene storitve previsoka. V skladu z zahtevami so za nekatere storitve zmanjšali prispevno stopnjo od 10,00 do 330,00 dinarjev. Treba je omeniti, da imajo občinske zdravstvene skupnosti pri nekaterih znižanih in črtanih doplačilih pravico — če jim tako narekujejo specifične potrebe in če se sporazumejo z delegati, da v posameznih postavkah plačilo še delno povečajo.

V dobro zavarovancev so v sporazumih popravljena tudi določila za čas bolniških izostankov. Za tiste, ki so bolni več kot 30 dni, skupnosti ne bodo več zniževale nadomestil, ampak bo za ves čas bolezni veljalo 90-odstotno nadomestilo kot za prvih 30 dni. Različno pa nameravajo v regijah določiti odstotek za dopust, ki ga vzame delavec ali delavka za nego otroka ali ožjega družinskega člana. Prav tako sprejemajo v sporazume različna določila o hitrejši valorizaciji nadomestil, da ljudje med boleznijo ne bi bili pri prejemkih toliko oškodovani, kot so bili doslej.

PETER ŠTEFANIČ

NI VPRAŠANJA → BREZ ODGOVORA

Sindikalne športne igre, letne in zimske, so iz leta v leto bolj množične. Po svoje je to razveseljivo, saj pravimo, da moramo skrbeti za svoje zdravje, razpoloženje in delovne sposobnosti. Šport pa predstavlja zelo uspešno preventivo pri preprečevanju najrazličnejših obolenj, zato mu pripisujemo tudi tolikšen pomen.

Pa vendarle se ob organizaciji tako množičnih sindikalnih športnih prireditev, ko tekmuje po več dni tisoč in več ljudi, človeku nehote vsiljuje več vprašanj. Naj omenim le nekatera, za katera sodim, da so trenutno najbolj aktualna:

Ali sindikalne športne igre, kakršne poznamo, dejansko kaj prispevajo k zdravju in boljšim delovnim sposobnostim naših delavcev, ko pa vemo, da se mnogi nastopajoči s športom sploh ne ukvarjajo in da le enkrat letno reprezentirajo svoje podjetje? Ali ni ta oblika rekreacije, ko je potrebno odšteti za organizacijo iger tudi po več deset starih milijonov, nekoliko predraga za naše razmere in za naše materialne možnosti? In končno, ali sindikalna športna srečanja na republiški in zvezni ravni res spodbujajo delavce k večjemu udejstvovanju na športnem področju, kar naj bi bil njihov osnovni namen?!

P. D.
Ljubljana,
Groharjeva ul.

Na vprašanje odgovarja EDO GASPARI, član sekretariata predsedstva RS ZSS, ki se po delovni dolžnosti ukvarja s sistemskimi vprašanji na področju dejavnosti in razvoja telesne kulture in oddiha delavcev.

»Na tako kompletna vprašanja ni mogoče odgovoriti zelo kratko in hkrati zadovoljivo.

Delavske športne igre so med delavci zelo popularne. Sodimo, da so ena izmed najbolj množičnih oblik športne aktivnosti. Udeležba delavcev se iz leta v leto povečuje in danes ocenjujemo, da se jih udeležuje preko 10% vseh zaposlenih.

Kadar se v sindikatih pogovarjamo o delavskih športnih igrah, se pogovarjamo predvsem o srečanjih in tekmovanjih med delavci v TOZD, med obrati in med TOZD. Skoraj v vseh slovenskih občinah so organizirana tudi občinska srečanja z vse številnejšimi udeleženci, raznovrstnimi programi, tekmovanji in množičnimi TRIM akcijami.

Na republiški in zvezni ravni so situacije zelo različne. Imamo razne IADE, ki jih

EDO GASPARI

organizirajo delavci združeni v SOZD ali v drugih skupnostih in ki jih ne moremo ocenjevati samo skozi (ne)investirani telesnokulturni dinar, ter take, ki so skonstruirane brez prave družbene utemeljitve in ki so običajno tudi neracionalne in drage. Prav na republiški in zvezni ravni imamo tudi največ nerazumevanja smisla in duha DŠI. Tam je marsikje v ospredju nezdravo rivalstvo za prva mesta (zato tudi primeri, da tekmovalcem dodeljujejo izredne plačane dopuste za treninge — včasih celo v tujini) in na tekmovanje v tem, katera OZD ima najbolje razvito rekreacijo in čimvišji delež aktivnosti delavcev. O teh problemih bomo v naslednjih številkah DE več pisali.«

PUBLIKACIJE ZKOS ZALOŽBE DELAVSKA ENOTNOST

Pravkar izšlo:

I. Cankar — J. Povše: MARTIN KAČUR — Prešernova nagrada 1978 (zbirka Dramska knjižnica)

REVIJA LUTKA št. 29

Tomaž Brejc: SLOVENSKI IMPRESIONIZEM (zbirka Umetnost in kultura)

Pred izidom:

Dimitrij Rupel: OTON ŽUPANČIČ (zbirka Umetnost in kultura)

SLOVENSKA ZBOROVSKA PESEM II. (koroške pesmi)

Naročila pošljite na naslov: ČGP DELO-TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4 v Ljubljani.

KRAGUJEVAC: JUBILEJNI RDEČI PRAPOR

Kdo se vse boji previsokih OD?

Pred nekaj dnevi se je v srcu Šumadije v Kragujevcu, svobodnjaškem mestu s stoletno tradicijo boja za delavske pravice, končalo letošnje srečanje pod zdaj že zelo znanim nazivom »Rdeči prapor«. Letošnje srečanje je bilo kar po mnogočem nevsakdanje. Nekaj že zato, ker je bilo znamenju jubileja — bilo je deseto po vrsti — nekaj pa tudi zaradi »močne« udeležbe številnih znanih imen našega družbenopolitičnega življenja, med katerimi je bil prav gotovo deležen največje pozornosti Edvard Kardelj. Dvorana »Šumadija« v središču mesta, v kateri so se odvijala plenarna zasedanja, je bila premajhna za nekaj nad 1100 delegatov iz vse Jugoslavije — moramo reči, da je bilo slovensko zastopstvo v številčnem pogledu v primerjavi z drugimi jugoslovanskimi republiškimi in pokrajinskimi zastopstvi dokaj skromno — in še za nekaj sto gostov, med katerimi je bilo samo novinarjev okoli 250. Že samo to poudarjeno zanimanje predstavnikov množičnih komunikacijskih sredstev za tridnevno dogajanje v Kragujevcu daje slutiti, da so pričakovali zanimive in pomembne osvetlitve sodobnega dogajanja v samoupravljavski praksi.

Ko zbiramo prve vtise, je težko reči, če so se pričakovanja organizatorjev in udeležencev srečanja tudi uresničila. Nekaj pa je le treba povedati. Na vsakem koraku smo v pogovorih z domačini in številnimi gosti iz vse Jugoslavije lahko slišali, kako prijeten je občutek, če ob tako množičnem srečanju pripadnikov najrazličnejših interesov sploh ni vprašanje »samoupravljanje da ali ne«, ampak vsi razmišljajo samo o tem, kako bi njegovo prakso obogatili s svojimi izkušnjami, spoznanji, predlogi...

V desetih letih prirejanja samoupravne tribune »Rdeči prapor« so si Kragujevčani pridobili velike izkušnje. Tudi kar zadeva vsakokratno vsebinsko usmeritev srečanja jugoslovanskih samoupravljavcev. Letos so se odločili za pogovor o delitvi dohodka, nagrajevanju in minulem delu. Veliko je takih, ki trde, da se prav tu krešejo za ta čas najbolj pomembna in zanimiva mnenja s področja samoupravnega življenja.

Predsednika Tita zaradi neodložljivih državniških poslov ni bilo v Kragujevac, je pa bil na svoj način močno navzoč z pozdravno besedo, ki jo je dal kragujevškemu časopisu »Svetlost«. Zanimivo je vsekakor bilo, da so Titove besede povzemale vse velike časopisne hiše RTV in agencije in tako sorazmerno majhen lokalni časopis »potegnile iz anonimnosti«. Kakor nam je povedal glavni urednik »Svetlosti« Miodrag Stojilović, so sprva vsi mislili, da segajo previsoko. Toliko bolj so bili srečni in ponosni, ker je predsednik Tito (pa tudi Edvard Kradelj in Vladimir Bakarič) odgovoril na njihova vprašanja. Predsednik Tito je v svoji besedi poudaril, da so kragujevška srečanja samoupravljavcev prava tribuna za izmenjavo izkušenj in mnenj. Srečanja so pripomogla k temu, da v središče zanimanja delovnih ljudi pridejo vprašanja, ki so bistvenega pomena za položaj delovnega človeka v družbi in v združenem delu.

Če se zdaj, po nekaj dnevih »odmika«, skušamo spomniti na zanimive podrobnosti iz Kragujevca, nam prihaja v spomin dogodek s tovariškega srečanja novinarjev s prireditelji Rdečega prapora. Zanimivost, ki jo imamo v mislih, ima morda videz anekdote, vendar le na prvi pogled. Predsednik občine Kragujevac se je namreč javno zahvalil našemu kolegi Djoki Ranisavljeviću za njegovo uspešno delo, ko je bil v vseh desetih letih srečanj samoupravljavcev vodja press centra. Zahvala je prišla v času, ko odhaja »Rani« v pokoj, tako da tudi ni manjkalo nekaj solz in celo priložnostni pesniki iz novinarskih vrst so se oglasili z na hitro skovanimi zdravicami v verzih. Ob tem smo se nehote spomnili delovne teme srečanja samoupravljavcev »pridobivanje in delitev sredstev za osebne dohodke«, tako da nam je naša anekdota na svoj način poglobila temo, saj mi vsi sami pri sebi dobro vemo, kako pri nagrajevanju dela le ne gre samo za denar, ampak za »nekaj več«, morda celo za veliko več.

No, vrnimo se na manj anekdotični del kragujevškega dogajanja. Viden in nemalokrat spominjan prispevek mu je dala večkrat polemično naravnana razprava predsednika jugoslovanskih sindikatov Mike Špiljka. Že na tiskovni konferenci na predvečer srečanja samoupravljavcev je predsednik Špiljak opozoril — po njegovem mnenju — na ključno zavoro, da pri vrednotenju dela še nismo napravili odločilnih korakov, ki smo si jih želeli in pričakovali. »Mar gre za strah pred prevelikimi razlikami in prevelikimi zaslužki?« se je vprašal. Vprašanje je obviselo v zraku in čutiti ga je bilo v razpravah kasnejših dni, čeprav je bil tudi odgovor več ali manj na dlani: Največkrat da!

Mika Špiljak je poudaril, da je prav ta strah največji balast, če že ne kar primitivizem, ki zavira izdelavo pogumnejših meril za vrednotenje vseh del v združenem delu (torej ne samo ročnih!). Prav zaradi tega strahu so ostali brez stimulativnih oblik delitve organizatorji in kreatorji proizvodnje, delavci skupnih služb, ki s svojim delom lahko največ prispevajo k povečanju produktivnosti dela in dohodka. Prav nekaj podobnega se je zgodilo tudi z novatorji in racionalizatorji. Zakaj bi se bali previsokih zaslužkov organizatorjev proizvodnje, če so dejansko rezultat njihovega dela? Prej bi se morali bati nizkih zaslužkov! Predsednik Špiljak je pri tem opozoril na znano Titovo misel, da pri nas z osebnim dohodkom še nihče ni obogatel, pa ne bodo tudi organizatorji proizvodnje in drugi ustvarjalni delavci.

Po vsem videzu se pri nas še vse prevečkrat mešata delitev po delu in solidarnost. Prav nesporazumi na tem področju resno škodijo prizadevanjem za pravo delitev po delu in pravo solidarnost. Velikokrat slišimo pripombe, zakaj so v isti organizaciji tako velike razlike med dvema delavcema ali dvema inženirjema istih kvalifikacij in delovnega staža. Pripomba nazorno kaže na nerazčiščene pojme, saj zahteva solidarnost tam, kjer bi morali govoriti o delitvi po delu. Naša naloga je, da si prizadevamo prav za nasprotno, da bo namreč vsak delavec, inženir, ekonomist itd. ustvarjal osebni dohodek zase s svojim delom in ne na osnovi šolskih kvalifikacij. V nasprotnem primeru bomo še naprej govorili o pravicah in morda tudi o dolžnostih.

Kragujevški Rdeči prapor bo prav gotovo še lep čas odmeval v naši samoupravljavski praksi, predvsem pa takrat, ko si bomo prizadevali za bistven napredek v ustvarjanju in delitvi sredstev za osebne dohodke.

I. TRATNIK

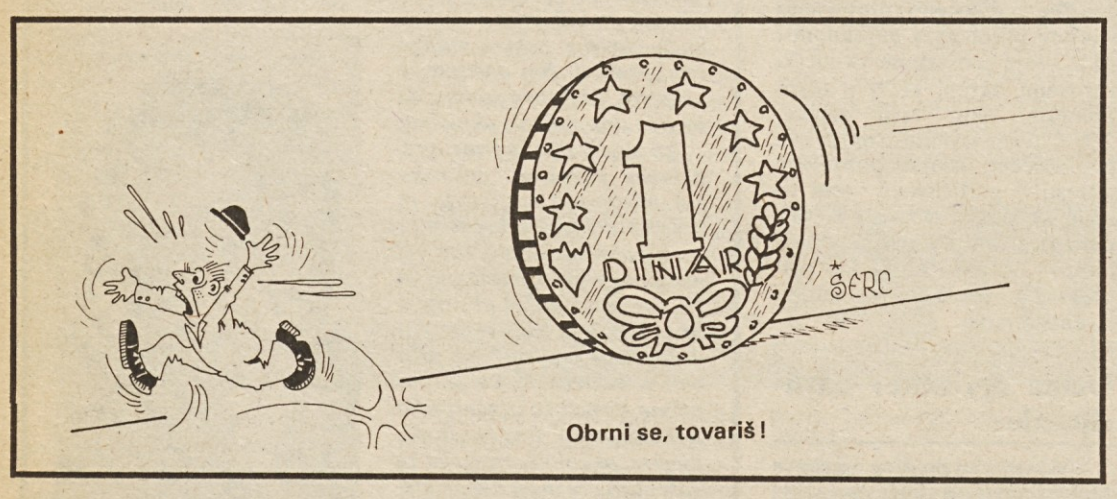

Obrni se, tovariš!

IZKUSNJE PRI URESNIČEVANJU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU V OBČINAH TRBOVLJE, HRASTNIK IN ZAGORJE

Odslej preverjanje v praksi

Pri uresničevanju zakona o združenem delu so imele največ težav manjše delovne organizacije

V občinah Trbovlje, Hrastnik in Zagorje je nad uresničevanjem zakona o združenem delu bedela inšpekcija dela. Že v marcu lani je od vseh organizacij združenega dela, temeljnih organizacij združenega dela in organizacij posebnega družbenega pomena zahtevala pismene programe o usklajevanju samoupravnih aktov z zakonom o združenem delu. Dobila je 111 takih programov.

Inšpekcija dela je iz analize programov ugotovila, da imajo zlasti v manjših delovnih organizacijah, ki pač nimajo dovolj strokovnih kadrov, precej težav. Zato je bilo kar razumljivo, da so take organizacije iskale pomoč zunaj svojega okolja. Tako se je nemalokrat zgodilo, da so jim posamezniki ali institucije ponujali že izgotovljene samoupravne sporazume ali pa pravilnike. K temu pa je pripomogla tudi časovna stiska, kajti roki niso bili podaljšani, odlašanja pa je tudi bilo vse preveč.

V izredno težavnem položaju so se znašle vse šole. Zlasti pri teh je bilo več kot očitno pomanjkanje strokovnih kadrov, predvsem pravnikov, medtem ko od pristojnih služb niso dobile skorajda nobene pomoči. Slabost, ki je spremljala snovanje samoupravnih aktov, pa je bila tudi v tem da so sestavljalci pri osnutkih upoštevali predpise, ki niso usklajeni z določili zakona o združenem delu. Inšpekcija dela je zatem kar 285-krat obiskala delovne organizacije. Z nasveti, razčiščevanjem nejasnosti, inštrukcijami in posredovanjem gradiva je pomagala pri sestavljanju samoupravnih aktov.

Ob koncu leta so delavci inšpekcije dela preverjali zahtevane podatke v delovnih organizacijah, da bi ugotovili, koliko so v njih pri sestavljanju samoupravnih aktov upoštevali določbe zakona o združenem delu. Ugotovilo so, da so vse delovne organizacije osnutke aktov obravnavale na zborih delavcev ob večinski udeležbi, sprejemale pa so jih na referendumih. K temu še to, da so v vseh zasavskih delovnih organizacijah ob izteku minulega leta posvečali največ pozornosti predvsem samoupravnim sporazumom o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in za delitv sredstev za osebne dohodke. Delavci inšpekcije dela so med svojimi obiski v delovnih organizacijah ugotovili, da so sindikalne organizacije pri pripravljanju osnutkov samoupravnih aktov in na kasnejših referendumih opravile glavni del nalog in da so predstavniki sindikalnih organizacij dali soglasje k vsem samoupravnim sporazumom.

Seveda pa obstaja bojazen, da so delovne organizacije samoupravne akte sprejele zgolj kot pravno formalnost, delale pa bodo po starem. Zato nas v tem obdobju čaka pomembna naloga, da preverimo kako ta določila uresničujejo v praksi, pravi Florjan Plevnik, družbeni pravobranilec samoupravljanja za občine Trbovlje, Hrastnik in Zagorje.

D. KRIŽNIK

Prenehanje delovnega razmerja upokojencu-borcu NOV

Delavec — borec NOV je že pred leti dopolnil pogoje za starostno pokojnino, ker so mu dobo iz NOV šteli dvojno. Po upokojitvi se je ponovno zaposlil, in sicer za določen čas, vendar s polnim delovnim časom.

Preden je potekla doba delovnega razmerja za določen čas, je temeljna organizacija delavcu izročila sklep, s katerim mu odpoveduje delovno razmerje kot upokojencu v smislu 3. točke 216. člena zakona o združenem delu. Tako je delavcu prenehalo delovno razmerje pet mesecev prej, kot bi mu sicer prenehalo glede na določen čas.

Delavec je zahteval sodno varstvo pred sodiščem združenega dela in sodišče prve stopnje je ugotovilo, da delavcu delovno razmerje ni prenehalo. Svojo odločitev je oprlo na zakon o pogojih za prenehanje dela borcev NOV brez njihove privolitve (Uradni list SFRJ št. 39-72). Po tem zakonu borcu NOV lahko po sklepu delovne organizacije brez njegove privolitve preneha delovno razmerje, ko dopolni pokojninsko dobo 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska). V to pokojninsko dobo pa se enojno vštejejo obdobja posebne dobe, ki se po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vštevajo v pokojninsko dobo dvojno.

Pritožbeno sodišče pa se s takim stališčem ni strinjalo in je zato ugodilo pritožbi temeljne organizacije, spremenilo odločbo in zavrnilo delavčev zahtevek. Po menju pritožbenega sodišča namreč navedenega zakona ni moč upoštevati v tistih primerih, ko je delavec — borec NOV že pridobil starostno pokojnino pa ponovno sklenil delovno razmerje. Zakon daje varstvo le tistim delavcem — borcem NOV, ki imajo priznano posebno dobo z dvojnim štetjem, pa se še niso upokojili, marveč so še vedno v delovnem razmerju. Taki delavci bi bili zaradi dvojnega štetja lahko prizadeti in ne bi bili v enakopravnem položaju z drugimi delavci, če bi jim delovno razmerje prenehalo le zato, ker so izpolnili pogoje za osebno pokojnino, pa se s prenehanjem delovnega razmerja ne bi strinjali. Delavec, ki je že upokojen in ki prejema polno pokojnino, pa se je po upokojitvi ponovno zaposlil in sklenil delovno razmerje za določen ali nedoločen čas, mora pač računati, da mu lahko delovno razmerje preneha kadarkoli, če tak sklep sprejme temeljna organizacija. V enakem položaju je bil tudi delavec predlagatelj, ki se ne more sklicevati na zakon o pogojih za prenehanje dela borcev NOV brez lastne privolitve, ker se ob sklenitvi delovnega razmerja pokojnini seveda ni odpovedal.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Ustavno sodišče je odredilo temeljni organizaciji odpravo nezakonitosti

Po 12. členu zveznega zakona o sodiščih združenega dela mora sodišče združenega dela, ki je mnenja, da samoupravni splošni akt ni v skladu z ustavo ali zakonom, začeti postopek za oceno njegove ustanovnosti oziroma zakonitosti pred ustavnim sodiščem SR Slovenije. Sodišče združenega dela v takem primeru sicer ne čaka na odločitev Ustavnega sodišča, ampak lahko že pred odločitvijo tega sodišča odloči o sporni zadevi in nezakonitih določb samoupravnega splošnega akta ne upošteva. Ustavno sodišče lahko razveljavi nezakonite določbe samoupravnega splošnega akta, če se strinja s predlogom sodišča združenega dela, lahko pa odredi temeljni organizaciji, da mora v določenem roku nezakonite odločbe samo odpraviti.

Če ustavno sodišče razveljavi nezakonite določbe samoupravnega splošnega akta, je razumljivo, da je odločba sodišča združenega dela povsem pravilna. Sodišče je namreč odločilo, ne da bi upoštevalo nezakonite določbe samoupravnega splošnega akta, ki so bile kasneje razveljavljene. Postavlja se vprašanje, kakšna je pravna posledica v primeru, če ustavno sodišče nezakonitih določb ne razveljavi, ampak naloži odpravo teh določb sami temeljni organizaciji.

Sodišče združenega dela je odločilo, da mora temeljna organizacija delavki vrniti 10-odstotne odbitke zaradi manjkajoče izobrazbe. Ti odbitki so bili sicer utemeljeni s samoupravnim splošnim aktom, vendar po mnenju sodišča združenega dela te določbe samoupravnega splošnega akta niso bile v skladu z ustavo. Sodišče je ravnalo v skladu z navedenim določilom Zakona o sodiščih združenega dela in potem, ko je ugodilo zahtevku delavke, predlagalo ustavnemu sodišču razveljavitev spornih določb, na podlagi katerih so delavki zmanjševali osebni dohodek.

Ker je ustavno sodišče odredilo odpravo nezakonitosti temeljni organizaciji, spornih določb pa ni razveljavljalo, je bila temeljna organizacija mnenja, da je odločitev sodišča združenega dela nepravilna. Po mnenju temeljne organizacije naj bi sporne določbe namreč veljale do takrat, dokler ne bi bile odpravljene. Tako stališče pa ni utemeljeno, saj je po stališču sodišča združenega dela SR Slovenije pravni položaj enak, če ustavno sodišče razveljavi sporne določbe ali pa le ugotovi, da so nezakonite ali protiustavne in odpravo teh določb odredi sami temeljni organizaciji.

IVAN ŽUŽEK

Začetek boja, pa tudi protest

Tako: minilo je enaindvajset mesecev. Tedaj, po 11. maju 1976, ko je izvršni komite predsedstva CK ZK Slovenije potrdil »Program tedna Komunista 1976«, smo akcijo, posvečeno človeku, delu in kulturi, začeli frontno uresničevati po vsej Sloveniji: v šestdesetih občinah pa seveda na obeh univerzah — ljubljanski in mariborski.

Zdaj smo — na murskosoboški sklepni prireditvi — slednjič uradno postavili piko na i, ali pa podpičje, če hočete, po množični, živahni in ustvarjalni aktivnosti, da bi kulturo bolj uveljavili kot pomembno duhovno razsežnost in sestavino združenega dela, kot neodtujivo človekovo pravico in potrebo ter kot način iskanja resnice in boja za družbo svobodnih ljudi.

In kaj smo v resnici dosegli? Ne malo! Ko je predsednik republiškega odbora akcije ČDK Franc Šali ocenil, da so v duhovno prebujenem in miselno razvnetem družbenem ozračju ljudje v tej kulturni akciji izrekli tehtne misli. Gibanje je pomenilo začetek konkretnega boja za demokratizacijo kulturne politike, za intenzivnejše vraščanje kulture v človekov delovni in življenjski prostor. Široke kulturne razprave pa so bile tudi protest proti kulturni praznini in gluhoti. Bitka za samoupravljanje v kulturi v bistvu pomeni boj za vsebino in kakovost njenega sporočila. Številni delavci in občani so

Komunist za DE

izkazovali svoje ustvarjalno človeško bistvo ter se odločno zavzeli za bolj hitro ustvarjanje pogojev, pa za širjenje možnosti za množično kulturno življenje ljudi. Gre za to, da kulturna politika res postane stvar delovnih ljudi. Vse več je namreč organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti, ki imajo svojo kulturno politiko. Naša prizadevanja za podružbljanje kulturne politike so resda obrodila prve sadove, vendar bo treba kulturno akcijo nadaljevati.

V Murski Soboti, kjer je bil slavnostni govornik sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc, smo torej postavili podpičje. To pa pomeni, če rečemo še drugače, da je republiški odbor akcije razdelil priznanja; to je storil po vsestranski skrbni analizi in presoji aktivnosti, ki so jih pokazale občinske organizacije ZKS oziroma potem, ko je ocenil vsebino doseženih rezultatov.

In tako je — poleg občinske organizacije ZKS Murska Sobota, ki je ob zlatem znaku ČDK prejela še likovno nagrado, serigrafijo akad. slikarja Staneta Jagodiča »Tito, partija, revolucija, zmaga, svoboda, samoupravljanje, neuvrščenost« — še deset občinskih organizacij ZKS, ki so dobile zlati znak: Celje, Jesenice, Ljubljana-Šiška, Maribor, Piran, Ravne na Koroškem, Sevnica, Trebnje, Tržič in Velenje. To pa še ni vse. V naslednjih tednih bo namreč še vrsta občinskih organizacij ZKS sama slovesno podelila zlate značke in embleme ČDK tako osnovnim partijskim organizacijam kot posameznikom ali drugim.

Postavili smo torej podpičje, s tem pa še ni rečeno, da predstavlja soboška prireditev že tudi zaresen zaključek akcije »Človek, delo, kultura«, saj se z mnogo širšo vsebino že letos nadaljuje pod drugimi gesli.

MARJAN KUNEJ

od sobote do sobote

PREDAJA POSLOV

19. II. **Človek, delo, kultura.** Prireditve, ki so potekale v režiji Komunista v Murski Soboti, so v sklepnem delu izzvenele v poziv kulturni ustvarjalnosti, da je bolj vpeta v samoupravne tokove in resnično svobodno ustvarjanje, ki odpravlja razločke med umskim in fizičnim delom ter zgodovinske odtujitve delavca od rezultatov kulturne ustvarjalnosti in napredne dediščine. Zelo odmevne misli na temo svobodnega kulturnega in umetniškega ustvarjanja je izrekel Stane Dolanc, sekretar IK CK ZKJ.

20. II. **Z dogovorom cene na vajeti.** Predstavniki republik in pokrajin so podpisali dogovor o politiki cen v letošnjem letu skupaj s predstavniki zveznega izvršnega sveta. Dogovor zavezuje vse udeležence, da ravnajo v skladu s sprejetimi resolucijami o družbenoekonomskem razvoju, ohranijo ravnovesje v ustvarjanju in porabi dohodka ter obrzdajo rast cen.

Naj bi bilo več sodelovanja pri obveščanju, so menili v izvršnem odboru RK SZDL v razpravi o predlogu združitve nekaterih glasil za obveščanje delegatov. Danes posamezni udeleženci republiškega INDOK centra natisnejo več kot 41 svojih biltenov in glasil v nakladi 280 tisoč izvodov. Ker gre za skupno delegatsko bazo, bi bilo potrebno razmisliti o skupnem delegatskem glasilu, ki bi racionalno združilo vse potrebne informacije za delegatsko odločanje.

21. II. **Zanimanje tujine za kongres ZKJ** je izrazila tiskovna konferenca za predstavnike tujega tiska, radia in televizije, na kateri sta na vprašanja novinarjev odgovarjala Stane Dolanc, sekretar IK CK ZKJ in Todo Kurtovič, sekretar v sekretariatu IK CK ZKJ.

22. II. **Novi 1-odstotni davek iz OD** je bil tudi tokrat osrednja tema sej zborov republiške skupščine. Naposled je bil sprejet tudi v zboru združenega dela in bo veljal od 1. marca letos dalje. Zanimanje delegatov je veljalo tudi predlogu za izdajo zakona o republiški upravi ter analizi delegatskega in skupščinskega dela v sedanji praksi delovanja republiške skupščine. S sprejetimi stališči in priporočili so delegati sedanjega sklica nekako predali posle bodočim delegatom, da bi jim olajšali delo in težave na samem začetku in jih opozorili na odprta in še nerešena vprašanja v delovanju delegatskega sistema. Precej pozornosti so delegati namenili tudi sprejemu stališč in priporočil o oblikovanju prostorske politike, kjer čaka tudi bodočo delegatsko skupščino še precej dela in odprtih nalog, ki jih bo potrebno uokviriti tudi v ustrezne zakone.

23. II. **V Zagrebu se je začelo znanstveno srečanje** ob obletnici 8. partijske konference zagrebških komunistov leta 1928, ko je nastopil s posebnim poročilom takratni organizacijski sekretar mestnega komiteja in priznan sindikalni voditelj Josip Broz. Posvetovanje bo poleg analize boja za homogeno partijo delavskega razreda, v katerem je Tito dokončal frakcijske spopade in trenja, spregovorilo tudi o sodobnih vidikih delovanja ZKJ kot sodobne partije v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju.

V skupščinskih telesih so stekle sklepne priprave za sprejetje priporočil in stališč o združevanju dela in sredstev delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela. Dokument bo kot skupno gradivo sindikatov in komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu predložen na zasedanju zborov skupščine sredi marca.

-Gok

TA TEDEN V ŽARIŠČU

IGALO — Na vabilo predsednika Tita je bil na uradnem in prijateljskem obisku v Jugoslaviji afganistanski predsednik Mohamed Daud. Predsednika sta v pogovorih izčrpno izmenjala mnenja o dogajanjih v svetu po 5. vrhunski konferenci neuvrščenih držav v Colombu in menila, da je gibanje neuvrščenih pred resnimi nalogami v okviru prizadevanj za rešitev vrste akutnih mednarodnih problemov. Glede dvostranskih stikov pa so pogovori predsednikov in njunih sodelavcev pokazali — predsednik Daud se je sešel tudi s predsednikom ZIS Veselim Djuranovićem — da so ti na političnem področju zelo dobri, na gospodarskem pa iz objektivnih razlogov v začetni fazi.

PEKING — Predsednik CK komunistične partije in predsednik vlade LR Kitajske Hua Kuo-feng je sprejel podpredsednika ZIS Berislava Šeferja, ki je vodil jugoslovansko vladno delegacijo na obisku v LR Kitajski. Predsednik Hua Kuo-feng se je zahvalil za pozdrave predsednika Tita, hkrati pa je voditelja jugoslovanske delegacije prosil, naj sporoči prisrčne pozdrave predsedniku Titu. Sicer pa so med sprejemom največ govorili o poteh za izboljšanje jugoslovansko-kitajskega gospodarskega sodelovanja. Kitajski voditelj se je strinjal z mnenjem, ki ga je izrazil Berislav Šefer, da bi moralo biti sodelovanje gospodarstev obeh držav »vsestransko, dolgoročno in na trdnih temeljih«.

NIKOZIJA, KAIRO — Kljub vsem pozivom ciprskega predsednika Kiprianuja egiptovskemu predsedniku Sadatu, naj stori vse, da se ne bi odnosi med državama še poslabšali, je Egipt pretrgal diplomatske odnose s Ciprom in od članov ciprskega veleposlaništva zahteval, naj zapustijo Kairo. To je zadnje dejanje večdnevne drame, ki se je začela konec prejšnjega tedna, ko sta terorista (arabska državljana) v Nikoziji ubila predsednika organizacije afriško-azijske solidarnosti Sebaija ter se skupaj s talci z letalom, ki sta ga zahtevala od ciprske vlade, vrnila na Ciper. Na letališče v Larnako pa je s potniškim letalom dopotovala tudi skupina egiptovskih komandosov, ki je brez dovoljenja ciprske vlade hotela z bliskovito akcijo (podobno zahodnonemški v Mogadišu) rešiti talce. Izbruhnil pa je spopad med egiptovskimi komandosi in ciprskimi vojaki, v katerem je padlo 15 Egipčanov, 16 pa jih je bilo ranjenih. Vseh 15 padlih Egipčanov je predsednik Sadat odlikoval z najvišjimi državnimi odlikovanji, ostalim pa so ob vrnitvi v Kairo, priredili sprejem, kakršen gre junakom. Ob teh tragičnih dogodkih ne moremo mimo ugotovitve, da postavljajo Egipt v zelo čudno luč, saj so s samovoljno akcijo kršili temeljna načela mednarodnih odnosov: suverenost in ozemeljsko nedotakljivost Cipra.

PARIZ — V Franciji se je tudi uradno začela predvodilna kampanja za parlamentarne volitve, ki pa praktično traja že vse od lanskih občinskih volitev. Zadnje raziskave javnega mnenja kažejo, da bi v sedanjem trenutku na volitvah zmagala levica. V anketi časnika »L'Aurore« se je zanjo izreklo 49 % anketirancev, 46 % se je izreklo za vladno koalicijo, drugi pa se niso mogli odločiti.

B. K.

ITALIJANSKI SINDIKATI SE VKLJUČUJEJO V REŠEVANJE GOSPODARSKE KRIZE

Z ODREKANJEM ČEZ KRIZO

Vse tri sindikalne centrale so se odločile za odrekanje, da 2 milijona brezposelnih dobi delo

Delavski razred v Italiji je pripravljen v okviru svojih možnosti prispevati, da bi Italija čimprej in čim učinkoviteje premagala sedanjo gospodarsko in socialno pa tudi politično krizo. To je srž sklepa, ki so ga minuli teden v Rimu sprejeli na skupščini vseh treh sindikalnih federacij (CGIL, CISL in UIL), ki že dolgo sodelujejo.

Novo izhodišče treh italijanskih sindikalnih federacij, v katerem je polna zaposlenost osnova sindikalne strategije, ki ji je treba podrediti vse drugo, predstavlja največji »programski obrat« italijanskih sindikatov po II. svetovni vojni, kar velja tako za sprejeta stališča, kot za izkazano enotnost delavcev v vsej državi. Novi program so najprej sprejeli na 10.000 delavskih skupščinah v tovarnah po vsej Italiji, na rimski skupščini pa je od 1.457 delegatov proti njemu glasovalo samo 12 delegatov, 103 pa so vzdržali.

»Ali bomo uspeli zaposliti vse in to zelo hitro, ali pa se bo Italija znašla v položaju, ki bo veliko hujši kot izgubljena vojna,« je na koncu dveurnega referata v Rimu poudaril sekretar Demokrščanske sindikalne federacije Luigi Macario, ki je govoril tudi v imenu drugih dveh velikih sindikalnih central — Generalne konfederacije dela in Socialnodemokratskih sindikatov.

Osnovna teza v referatu Macaria je bila: italijanska družba vstopa v novo gospodarsko in socialno obdobje, ko ne velja več stari in preseženi ekonomski recept. Temeljito je treba spremeniti običaje in načine življenja, opustiti dosedanje »ravnotežje« in se usmeriti na globoke družbene ter gospodarske reforme.

V novih družbenih in političnih razmerah ne morejo biti italijanski združeni sindikati le opazovalci s strani, ampak eden glavnih nosilcev. Zato morajo imeti jasno in trdno dolgoročno strategijo. Sindikati se torej zavzemajo za nadaljnjo demokratizacijo italijanske družbe ter za drugačne politične odnose.

Na rimski skupščini so sklenili, da plače ne bodo več kategorija, ki ne bi bila odvisna od produktivnosti dela in stanja na tržišču, da se torej njihovo povišavanje uskladi s produktivnostjo. Pristali so, da lahko državna in zasebna podjetja odpuščajo delavce, če je to res nujno, vendar jih je treba prekvalificirati in zaposliti v isti ali drugi pokrajini. Sindikati zahtevajo takšno vladino gospodarsko politiko, ki bo zagotovila maksimalna vlaganja in odpiranje novih delovnih mest predvsem na nerazvitem jugu, dalje v kmetijstvu, stanovanjski gradnji, prometu, energetiki in drugod. Tako sindikati predlagajo demokratično načrtovanje razvoja Italije, ki ga sicer sprejemajo vsi, vendar si ga razlaga vsak po svoje.

Teža in pomen »programskega obrata« italijanskih sindikatov ni le v popolnoma novih stališčih, ampak tudi v enotnosti in moči delavskih množic, ki so odločene uresničiti svoje načrte. To je enotna akcija treh sindikalnih central, ki združujejo komuniste, demokristjane, socialiste, socialdemokrate in reblikance. Italijansko sindikalno gibanje, z osmimi milijoni članov in z močnim levim razpoloženjem, je najmočnejše na zahodu. To gibaje je ponudilo svojo »žrtev«, vendar pa je položilo roko na uporabo akumulacije kapitala, kar bo imelo daljnosežne posledice.

MIKLAVŽ LIŠKA

kdo je kdo

LUCIANO LAMA

generalni sekretar CGIL

Ena izmed najuglednejših in najzanimivejših osebnosti med sindikalnimi voditelji v sosednji Italiji je gotovo generalni sekretar Generalne konfederacije dela CGIL Luciano Lama.

Njegovo življenje in delo sta tako rekoč neločljivo povezana s sindikalnim gibanjem že od časov, ko je Lama končal visokošolsko šolanje v Firencah. Rojen leta 1921 v Gambettoli v provinci Forli sredi razvitega italijanskega severa se je Lama zelo zgodaj seznanil s položajem italijanskega delavca. Svojo kariero v sindikatih je začel že leta 1947, ko je bil komaj 26-leten uspešno izvoljen za podsekretarja CGIL. Od tedaj je hitro napredoval in leta 1951 postal generalni sekretar Zveze kemijskih delavcev, šest let pozneje generalni sekretar Zveze kovinarjev in nato leta 1970 generalni sekretar Generalne konfederacije dela. V teh letih je dodobra spoznal vse faze italijanskega političnega in družbenega življenja po drugi svetovni vojni.

Zato je bil Lama med najbolj aktivnimi ustvarjalci nove strategije združenih sindikatov, katere najpomembnejši cilj v prihodnjem obdobju je polna zaposlenost italijanskih delavcev. Da bi sindikati dosegli ta cilj, je delavski razred pripravljen tudi na odrekanja in žrtve. Toda sindikati zahtevajo, da se breme »zdravljenja gospodarstva« enakomerno porazdeli na vse sloje družbe, ob vsem tem pa zahtevajo od nove, še neustanovljene italijanske vlade novo gospodarsko politiko in trdna zagotovila, da žrtve delavstva, na katere so pripravljeni, ne bodo zaman. »Žrtve sindikalnega gibanja«, poudarja Luciano Lama, nikakor ne pomenijo popuščanja izsiljevanju delodajalcev in vlade. Gre za sklepe, ki jih je sindikat sprejel povsem samostojno in ki sodijo v globalno strategijo, ki temelji na načrtovanju gospodarstva in na novih smernicah v gospodarski politiki.«

B. KASTELIC

ŽIVLJENJSKE RAZMERE NEKATERIH DELAVCEV

KOGA JE LAHKO SRAM?

Ni skrivnost, da so v Sloveniji še marsikje primeri, ko delavci prenočujejo po kleteh, zapuščenih vagonih, skednjih in senikih in kdove kje še. Gre za ljudi, ki so prišli iz drugih občin in iz drugih republik, niso pa zaposleni samo v zasebnem sektorju, temveč združujejo svoje delo tudi v organizacijah združenega dela. Nedvomno je zato lahko marsikoga sram, čeprav je formalno vse v redu: v večini primerov bi lahko v mapah, ki jih hranijo v kadrovskih službah, našli potrdila najrazličnejših »stanodajalcev« (mimogrede: tudi za ta potrdila je treba odšteti nekaj denarja!), da imajo delavci glede stanovanja vse urejeno. To pa je pogoj za sprejem. Kako pa je v resnici, kmalu mnogi izvedo, tudi najpristojnejši v delovnih organizacijah in občini, vendar preprosto »zamižijo« — ponekod zato, ker ne morejo, drugje pa nočejo ničesar narediti. Kapitalistična miselnost o »ceneni delovni sili« je v glavah nekaterih posameznikov, pa tudi v nekaterih okoljih očitno še močno zakoreninjena.

Te vrstice pišem natanko dve leti po podpisu družbenega dogovora o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev. Zato ni odveč vprašanje, kaj smo naredili v dveh letih?

Takoj moram povedati, da na to vprašanje ne morem odgovoriti. Tako kot niso mogli nanj odgovoriti na posvetu predsednikov in sekretarjev občinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije, ki je bil v ponedeljek v Krškem.

Namesto natančnega odgovora pa naslednje:

Rok za sprejem občinskih samoupravnih sporazumov je bil mesec marec 1976. leta, vendar je bil nato še dvakrat prestavljen, in to na mesec junij in pozneje na september 1976. leta. Republiški svet je maja 1977. leta ugotovil, da je samo 18 občin sprejelo samoupravni sporazum, v 5 občinah ga je podpisalo 90 % podpisnikov, v 17 občinah so šele podpisovali, v 14 občinah so razpravljali in v 6 občinah so prišli šele do osnutka. V novembru lani se je republiški svet odločil za nov vprašalnik, s pomočjo katerega bi ugotovili, ali so v občinah že sprejeli samoupravne sporazume o minimalnih standardih, koliko delovnih organizacij je v svoje splošne akte že zapisalo določila tega sporazuma itd. Vendar je bil odziv občinskih svetov ZSS tako slab, da ni bilo možno ugotoviti ničesar.

Letos, v začetku meseca januarja, je RS spet prosil občinske svete, ki niso odgovorili, naj vendar povedo, kako je na njihovem območju s to zadevo. Tako je strokovna služba do 20. januarja uspela zbrati skupno 42 odgovorov. Rezultati? V 28 občinah so sporazum sprejeli, v sedmih razpravljajo o njem, v eni imajo osnutek, v šestih dopisih od teh 42 pa so rekli, da »ni podatkov«!

In koliko delovnih organizacij ima določila samoupravnega sporazuma v splošnih aktih? V 17 občinah 433 delovnih organizacij, v 18 občinah o tem šele razpravljajo v 478 delovnih organizacijah, v sedmih občinah pa je 107 delovnih organizacij uspelo pripraviti šele osnutek!

V razpravi so se nato oglasili tovariši iz Ljubljane, Koroške, Pirana, Metlike, Dolenjske, Zasavja in severnoprimorskih občin, ki so dejali, da omenjeni podatki ne držijo, da so pri njih že podpisali samoupravne sporazume ali pa jih bodo v kratkem. Potemtakem je slika dokaj ugodnejša — kar je seveda razveseljivo. To pa je tudi vse, kar je posvet ob tej točki dnevnega reda ugotovil. Ostalo pa je mnogo vprašanj brez odgovorov, med drugim zlasti, kako uresničujejo določila tam, kjer so jih že sprejeli. Zakaj se jim ni zdelo vredno odgovoriti na vprašanja strokovne službe republiškega sveta, niso povedali.

Če na ta vprašanja ne bi znali odgovoriti, denimo na posvetu načelnikov občinskih davčnih uprav, bi lahko razumel, nikakor pa ne morem razumeti, da kaže takšen odnos do tako pomembnega vprašanja, kot so življenjske razmere delavcev, precej občinskih sindikalnih vodstev v naši republiki. Kako so mogli, denimo v dopisu, ki je prišel iz ljubljanskih občin Šiška in Moste, zapisati, da teh podatkov nimajo na voljo, ker »vse evidence na področju sprejemanja in izvajanja minimalnih standardov vodi skupnost za zaposlovanje!« Kako se naj sindikat v občinah bori za najosnovnejše interese delavcev, če jih sploh ne pozna, za interese delavcev, ki po naših družbenih normah sploh ne bi smeli biti vprašanje? Ali ni tovarišem, ki delajo v sindikatih — kot je rekel na posvetu predsednik RS ZSS Janez Barborič — res prav nič nerodno, da pobirajo članarino od delavcev, ki ponekod še vedno spijo na senikih in zapuščenih vagonih, zanje pa ne naredijo ničesar?

Na posvetu so se dogovorili, da bodo o tej problematiki spregovorili še enkrat junija letos.

Do takrat pa bomo morali, tovarišice in tovariši iz sindikatov, ukrepati mnogo hitreje in tudi več narediti kot doslej.

VOJKO ČERNELČ

ABC odnosov v kolektivu

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Vedenje: nezadostno

Te dni so v kolektivih dogodki, ki ljudi tudi čustveno vznemirjajo. Nekatere resda bolj, druge manj, nikomur pa prav gotovo ni vseeno. Gre za dve stvari — volitve in zaključni računi.

Premalo prostora je na voljo, da bi lahko opisala vse, kaj se v ljudeh dogaja, ko se odločajo, katere tovarišice in tovariše bodo izvolili in jim zaupali pomembne dolžnosti. Ali ko pregledujejo sadove svojega dela v minulem letu, ko obračajo bilančne številke, jih primerjajo z drugimi in ugotavljajo, kako so gospodarili.

Opozorim naj le na to, kako se vedemo do tovarišic in tovarišev, ki jim je mandat potekel? Ali jim povemo, da so v opravljanje voljenih funkcij ob svojem rednem delu vložili veliko truda, porabili mnogo svojega prostega časa? Ali se jim zahvalimo res toplo? Človeško ali samo kar tako mimogrede, suhoparno in kolikor je mogoče-formalno? Ali njihov mandat zaključimo samo z ostro kritiko, češ to in to ni bilo narejeno, ukvarjali smo se z nepomembnimi zadevami — in nič drugega. Kritika je seveda marsikdaj upravičena, mora pa biti objektivna in povedati mora tudi vse dobre stvari in ne samo slabe... In če ni bilo v delu posameznika v vsej mandatni dobi nič dobrega, zakaj nismo že prej kaj ukrenili?

»Nikoli več ne bom sprejela noben funkcije,« mi je te dni pripovedovala tovarišica, ki je tudi mati dveh otrok. »Kdo ve, koliko časa smo porabili za urejanje naših skupnih zadev, občutek imam, da smo tudi nekaj naredili... Vendar — niti hvala mi ni nihče rekel!«

Dobro poznam to tovarišico in vem, da bo prej ko slej spet sprejela družbenopolitično delo. »Nobenega plačila nočem, hočem samo, da mi ljudje povedo — to in to si naredila dobro, tega pa ne... Toda nič!

Volitve in — zdravo!«

Dobro poznam tudi kolektiv, kjer ta tovarišica dela. Povedala sem jim, da niso naredili prav, ko so vse odpravili na hitro in da so ljudje lahko upravičeno užaljeni. Strinjali so se, povedali pa tudi, da na to niso niti pomislili, češ vsak je po svoje zaposlen, vsak ima svoje skrbi. »Res je,« so dejali, »vsaj hvala bi jim lahko rekli!«

Opravljanje raznih funkcij je zdaj zelo zahtevno in najmanj, kar moramo narediti (to je dolžnost do naših sodelavcev) je, da jim priznamo njihovo delo in rezultate, pa naj bodo takšni ali drugačni. Enako bi se morali vesti tudi ob bilancah.

Saj ljudje ne delajo vsega samo za denar! Zavest, da so naredili nekaj koristnega, je za mnoge najboljše plačilo. Toda — to morajo slišati od sodelavcev.

JANEZ KRANJC JE ŽIGOSAN! UPRAVIČENO?

SE BO ŠE KDO PRIJEL ZA GLAVO?

Na vprašanje, kaj se v resnici dogaja v 160-članskem kolektivu ljubljanskega zavoda Študentski domovi, ta trenutek ne more nihče odgovoriti — Zadeva pred sodiščem združenega dela in na mizah UJV — »Kranjc ima v marsičem prav«, pravi medobčinski družbeni pravobranilec samoupravljanja — Disciplinski postopek proti »nergačem«.

V uredništvu je zazvonil telefon:

»Pri nas, v zavodu Študentski domovi, je samouprava povsem zavožena!« se je slišalo z onkraj žice, kjer je držal slušalko hišnik športne dvorane Janez Kranjc.

Zanimiva tema, smo menili v uredništvu in kmalu zatem sem že bil v naselju pod Rožnikom.

»Petnajstega septembra lani so vrgli iz sobe v študentskem naselju na cesto nosečnico Jovanko Kovačević, ki je kmalu zatem rodila,« je jel pripovedovati Janez Kranjc. »To je nas v sektorju za študijsko in obštudijsko dejavnost tako razburilo, da smo še istega dne poslali samoupravnim organom in družbenopolitičnim organizacijam zavoda peticijo, v kateri smo zahtevali, naj nam stanovanjska komisija z vsemi argumenti pismeno razloži, zakaj je Jovanki že četrtič odbila prošnjo za dodelitev stanovanja oziroma sobe, prošnje drugih delavcev pa rešila ugodno,« pravi Kranjc.

Janez Kranjc

Slavka Pegan

Janez Čebulj

Bogdan Šturm

»Na 44. seji upravnega odbora zavoda smo sklenili, da bomo Jovanki Kovačević vendarle dodelili stanovanje, le usposobiti da ga še moramo,« pripoveduje čistilka telovadnice Slavka Pegan, ki je bila članica upravnega odbora kar štiri leta — po sili razmer, kajti vodilni da so sestavili tak statut, ki ni bil v skladu z zakonom in ga zato občina ni potrdila pa ni bilo novih volitev. V stanovanju nad delavnicami bi morali zamenjati pod, montirati radiatorje in opraviti še nekaj drobnih del in bi se Jovanka lahko vselila.«

Ker se tega »usposabljanja« nekam dolgo niso lotili, je vodja sektorja študijskih in obštudijskih dejavnosti Slavko Potočnik, 5. oktobra poslal servisu ŠD pismo, v katerem je zahteval, da mora biti po sklepu stanovanje vseljivo do 8. oktobra, kajti teden dni kasneje bi naj Jovanka že rodila.

»Na to sta Bernard Čibej, vodja domskega sektorja in sekretar OO ZK ter Ivan Mašera, vodja servisa za vzdrževanje in popravila izjavila, da je zapisnik te 44. seje falzificiran,« se spominja Kranjc.

Pisemska in besedna vojna

Medtem se je Jovanka Kovačević odločila po svoje: vdrla je v stanovanje! Kaj bi še lahko drugega storila?

»Ja, izsiljevati se ne sme,« pravi direktor zavoda Maks Završnik. »Imela je sobo. Ko pa je zanosila, je želela dobiti stanovanje, da bi tam živela s svojim bodočim možem. Spomnil sem se, da bi nad delavnicami lahko uredili stanovanje, vendar nam je komisija iz občine Vič-Rudnik povedala, da je ta prostor za bivanje neprimeren. Zato smo ji ponudili večjo sobo v akademskem kolegiju, ki pa je ni hotela sprejeti. Čez nedeljo je s svojim fantom vdrla v stanovanje, čeprav je vedela za mnenje občinske komisije...«

»Jovanka Kovačević v tem stanovanju še vedno živi, čeprav ji med drugim niso odklenili stranišča, češ da ji ne pripada,« pravi Slavka Pegan.

Zaradi teh razmer so delavci sektorja za študijsko in obštudijsko dejavnost zahtevali sestanek njihove delovne enote z družbenopolitičnimi organizacijami zavoda. Od »primera Jovanka Kovačević« se je razprava razvila v drugo smer — k ocenjevanju aktivnosti družbenopolitičnih organizacij, še posebej mesta in vloge OO ZK v zavodu. Kranjc pravi, da on in njegovi sodelavci nimajo zaupanja vanjo, zato so že pred tem sestankom šli k sekretarju UK ZK.

»Ker se tudi po tem sestanku razmere niso prav nič izboljšale, smo napisali deset tipkanih strani dolgo poročilo o »problematiki samoupravljanja in drugih konfliktih v zavodu študentski domovi« in ga poslali sekretarjema UK ZK in UK ZSMS, občinskemu svetu zveze sindikatov Vič-Rudnik, medobčinskemu svetu ZS Ljubljana in družbenemu pravobranilcu samoupravljanja tovarišu Šturmu,« nadaljuje Kranjc. »ObS ZSS vič-Rudnik je to poročilo poslal našemu IO OOS v prepričanju, da bo sklical sestanek delovnih ljudi. No, 1. decembra je res sklical sestanek, vendar pa to ni bil pravi sestanek IO, ampak sestanek vodilnih delavcev. V drugi točki dnevnega reda so razpravljali tudi o nas, češ da morajo zavzeti stališče do pojavov, ko posamezniki skušajo notranje probleme samoupravljanja reševati mimo odgovornih organov upravljanja na anonimen način in do tega zavzeti stališče. Kakšno stališče je IO OSS zavzel, ni jasno. Kljub temu, da so odtlej minili že štirje sestanki zbora delovnih ljudi, nihče od vodilnih pa tudi predsednik sindikata, ni obvestil delovnega kolektiva...«, končuje Kranjc.

Kje je resnica?

Direktor zavoda Maks Završnik pravi takole: »Ko smo videli, kako daleč gre naša notranja problematika, smo začeli poizvedovati, kdo je pisec teh anonimnih pisem. Ugotovili smo, da je to hišnik telovadnice Janez Kranjc, potuho pa mu daje njegov nadrejeni — prof. Slavko Potočnik. Ker je Kranjc ustvaril težko psihozo med delavci, ko je govoril, da pozna nekatere pomembne tovariše, sem se pozanimal o njem na bežigrajski občini. Sekretar občinskega komiteja CK ZK se je prijel za glavo, ko je zvedel, da je Kranjc zaposlen pri nas. Pred pričami — bili smo trije — je izjavil, da je bil Kranjc zaposlen na Zavodu za raziskavo materiala, kjer je bil tudi sekretar OO ZK. Nekajkrat na teden da je prihajal na občinski komite s pritožbami. Nekaj časa so mu verjeli, končno pa so ugotovili, da je ta človek nagnjen k zdraham in so ga izključili iz ZK.

Na zadnjem zboru delovnih ljudi zavoda Študentski domovi sem tako na podlagi teh informacij razložil delavcem, s kom imajo opraviti. Še istega dne mi je Kranjc poslal grozilno pismo, da se mu moram zaradi natolcevanj v 48 urah javno opravičiti, sicer da bo predal celotno zadevo CK ZKS in javnemu tožilcu...«

Ko smo odhajali s tega kratkega pomenka z direktorjem, nam je Ivan Mašera povedal: »Kranjc pravi, da so ga poslali, naj bi reševal probleme. Ko bo tu razčistil, da bo šel razčiščevat drugam...«

Iz rok v roke

Mi pa smo šli »razčiščevat« k predsedniku občinskega sveta zveze sindikatov Ljubljana Vič-Rudnik Janezu Čebulju. Takole je pripovedoval: »Škoda je vsakega časa za tako delo. Janez Kranjc je v 18 letih zamenjal 18 služb, te podatke pa je sedaj zbiral med službenim časom. Je pa v zadnjem času precej pojavov, ko si posamezniki ustavo in zakon o združenem delu razlagajo po svoje.

Potem ko se je Kranjc oglasil pri nas, predtem nam je pustil anonimno pismo, nam razložil problematiko v Študentski domovi, sem zahteval sklic OOS in da se sindikat izreče o nastal[ih z]drah. Na seji so soglasno menili, da odklak anonimen način reševanja sporov. Te odločili tudi na občnem zboru. In ko je videl, da pri svojih »prizadevanjih« ni opore, je s svojimi sodelavci začel iska[ti] »co« drugje...«

Deset tipkanih dolgo poročilo so delavci sektorja za in obštudijsko dejavnost poslali tu občinskemu svetu ZSS Ljubljana.

»Zadevo smo ali sodišču združenega dela,« pravi pre Lojze Mežnarič.

»Prav gotovo a razmere v zavodu Študentski domovi idealne, kaže pa, da si Kranjc in nekat devajo, da bi stvari tekle tako, kot je želel ic ima v marsičem prav,« pravi medobčin ibeni pravobranilec samoupravljanja B. Šturm. »Ker smo v kadrovski pa tudni stiski, samoupravnih aktov še nismo preučili. Ker pa je v poročilu o problemih samoupravljanja in drugih konfliktov v zavodu Študentski domovi opisanih tudi precej stvari, ki kažejo na gospodarski kriminal, sem zadevo predal upravi javne varnosti...«

Medtem ko »problematika samoupravljanja in drugi konflikti v zavodu Študentski domovi« roma iz rok v roke, so se »stvari« v zavodu le premaknile z mrtve točke. Potem ko je študentski list Tribuna v svoji ponedeljkovi številki pod naslovom »Mafija v študentskih domovih« objavil celotno poročilo, ki ga je napisal Kranjc, se je nemudoma sestal IO OOS in dal prijavo direktorju o kršitvi delovnih dolžnosti delavcev študijske in obštudijske dejavnosti in drugih delavcev, ki so sodelovali pri nastajanju tega članka.« Tako bo direktor sprožil disciplinski postopek proti devetim delavcem. »Reševanje zavoda« se je torej začelo, končno besedo pa bodo vendarle morali izreči — kot vse kaže — vsi pristojni dejavniki.

DAMJAN KRIŽNIK

Nerodna reč! En sam emček premakneš tam spodaj, pa zgrmi cela skladovnica ...!

Pravo plačilo je zadovoljstvo

»Zakaj bi pi eni; nič tako velikega nisem storil, kar vredno, da pride v časnik. Pišite raje osti našega sindikata. V njem delam in storiti vse, kar je v moji moči, da bi vsa lavec sodeloval pri samoupravnem od.«

Adi Gregorin poslovodja poslovalnice »Karat« in pre osnovne organizacije sindikata v TOZ oprodaja ljubljanskega Centromerkurja ljeni organizaciji združenega dela Em tromerkur) dela v trgo-

vini že dvajset le različnih področjih. Pravi: »Pridobili sm izkušenj in rad imam svoje delo. Čep komercialist in bi torej lahko delal v ko sem se odločil za poslovodjo samo zat em rad med ljudmi, jim pomagam, jih sp im, učim.«

Trdi, da ga je je bogato obdarilo. Ima ženo in hčerko, kv osnovno šolo, ima stanovanje v bloku, čen avtomobil, poklicno delo, ki ga ne bi ijal in — sindikat. Pa še šport in konje v em klubu.

»Le počitnišk e nimam,« pripomni ob koncu tega krat sa svojega življenjskega nehanja in že pr uje o sindikatu.

»Sindikalni ak tora imeti obilo življenjskih izkušenj. Pa poguma in družbenega znanja. Ne bom da kdaj pa kdaj ne naletim tudi na kak eno, ki mi ga vržejo pod noge, toda to n e med nama. Sicer pa drži, da se člove bitki utrdi.«

V osnovni org nizaciji imajo devet sindikalnih skupin, njiho verjeniki pa so člani izvršnega odbora. O kar zadeva podjetje, samoupravo in delit dohodka, se pogovarjajo v skupinah. Tam oblikujejo stališča, ki jih delegati prenašajo na seje samoupravnih organov.

»Tam, v bazi, se kali dober sindikalni aktivist,« pravi Adi Gregorinčič, »v izvršnem odboru, ki ga sklicujem vsake tri tedne, pa ta mnenja članov sindikata oblikujemo v akcijski program.«

Zadnje tedne v Centromerkurjevi Maloprodaji govorijo predvsem o samoupravnih sporazumih, o delitvi dohodka in osebnih dohodkih, pa o drugih internih aktih, ki naj bi pravno zagotovili dobro samoupravo.

»Veliko truda smo vložili v to dejavnost in nihče še ni preštel naših nadur. Edino plačilo je osebno zadovoljstvo, ki ga občutimo ob dobro opravljenem delu. Sindikalni aktivisti smo borci — vedno v prvi liniji. Vesel sem, ko vidim, da je vedno več ljudi pripravljenih delati v naši organizaciji. Čeprav smo mlad kolektiv (povprečna starost zaposlenih je kakih 25 let) in med nami so večinoma dekleta, pa nimamo težav pri izbiri sindikalnih poverjenikov in samoupravnih delegatov. Drži, da je med nami veliko mladih, ki šele pridobivajo izkušnje, zato pa moramo bolj poprijeti mi stari.«

Kakih štirideset let ima in ko pravi »mi stari« se zasmeje, prešerno in zadovoljno, pri tem pa misli na dve desetletji, ki jih je preživel v ljubljanskih trgovinah. Če bi se znova rodil, bi najbrž postal isto, kar je danes, trgovec in sindikalni aktivist.

In spet pripoveduje o sindikatu.

»Delavec mora imeti zaupanje v sindikat. Potlej ve, da je tudi sam delček v mozaiku naše organizacije, se zanima za delo in je zavzet za njene cilje. V minulih mesecih smo na sestankih skupin in izvršnega odbora zlasti veliko govorili o nakupu garsonjer in enosobnih stanovanj za samske delavce, o ureditvi toplega obroka za popoldansko izmeno v blagovnici na Trubarjevi ulici, pa o delu komisije za družbeni standard pri delavskem svetu in seveda o samoupravnih sporazumih in drugih splošnih aktih, ki jih terja zakon o združenem delu. Vedno je obilo nalog, pogosto še preveč. Toda če je človek zavzet za našo sindikalno stvar...

Nekje sem bral, da je človek bogat če v delu najde zadovoljstvo. Če to drži, potlej je predsednik Adi izredno bogat. »Dajem, kolikor morem,« pravi, »pa bi rad dal še več, kajti to naše sindikalno selo terja, da stalno delaš z ljudmi.«

Ob koncu najinega pomenka me spet opozori: »Zakaj bi pisali o meni, nič tako velikega nisem storil. Pišite raje o našem sindikatu.«

In sem pisal.

JANEZ VOLJČ

Jože Matko iz Gabrja pod Gorjanci

PRIPOVED (Z ROBA?) ŽIVLJENJA

Človek si zaželi, da sploh ne bi bilo zgodb, kakršna je Jožetova. In vendar so tudi takšne, hoteli ali ne!

Deset let je bilo tega, ko je Jože nesrečno padel, si zdrobil medenično kost in poškodoval hrbtenico. Več kot leto dni je bil prikovan na bolniško posteljo. Osem mesecev nog sploh ni čutil.

S tresočo roko in s toplino v očeh mi je ponudil kozarec tistega, kar je zraslo v njegovi gorici. »Nagni! V gostilni ne boš dobil takega.« Res sem nagnil in ni bilo slabo. Jožetu pa je odleglo.

Tako se je začel najin pogovor.

— Pravite, stričko, da je bolj slabo, zdaj, ko je led in sneg?

— Vse kosti imam polne te zime. Nič ni z menoj v tem času. Ven stopim pa me že trese. Že tako težko hodim, zdaj, na ta led, si pa sploh ne upam. Zadnjič sem padel, pol ure sem potreboval, da sem bil spet na nogah. Težko je zdaj, ko palica nič ne drži. Vseeno pa ne mine dan, da bi česa ne postoril.

— Kako je pa kaj s pomočjo?

— Da ti po pravici povem, zelo žalostno. Ko bi ne imel žene in sina, ki bo šel v kratkem v vojsko, ne vem, kako bi bilo. Zdaj sem dobil od »socialne« 46 jurjev družbene pomoči. Upam, da bo to poslej stalno. Doslej sem namreč dobival le enkratno letno pomoč, ki pa je bila zelo skromna. Najprej po 15 nato pa 20 pa 30 in nazadnje 130 starih tisočakov.

— Kako, da ne dobivate invalidnine?

— Takrat, ko sem se ponesrečil, sem »cimpral«, pri tistem z Rateža. Od zaslužka nam je vedno »odtrgal«, češ, to je za zavarovanje. Bilo nas je, z njim vred, sedem in ničesar nismo imeli proti. Povsod smo bili. Največ smo se držali tu v Gabrju, precej pa smo delali tudi v Novem mestu in okolici. Takrat, ko sem ležal v bolnišnici, sem zvedel, da nisem bil zavarovan. Svetovali so mi, naj tožim. Saj bi, pa ni bilo denarja.

Tako je tedaj vse skupaj propadlo. Delati nisem mogel več, kakšne »prave« pomoči pa ni bilo od nikoder. Pa sem prosil, vsepovsod. Večkrat so sklepali o meni in do danes je pri tem tudi ostalo. No ja, kot sem že dejal, sem prejšnji mesec dobil 46 jurjev. Ko bi vsaj to dobil vsak mesec.

— Kaj ste pa delali pred nesrečo?

— Med vojno sem služil. Oče je bil partizanski kuhar, tako da sem večkrat ponesel tudi kaj v gozd. Ob nekem bombnem napadu na našo vas sem bil ranjen v glavo. Tudi takrat sem se dolgo zdravil. Po vojni sem se udeležil udarniške akcije v Radahi. Zatem pa sem delal v gozdu. Nekaj časa sem delal tudi pri gradbenem podjetju. Težki so bili tisti časi, vendar je zdaj huje. Takrat sem bil vsaj zdrav, zdaj pa takole...

IVO KULJAJ

OBRAZI »POŠTNO PROMETNEGA CENTRA« LJUBLJANA

DRAGICA JAGODIČ, kontrolor manipulativnih PTT listin:

Danes se ne počutim najbolje, ker sem zjutraj eno uro zaspala. Je pač ponedeljek, vendar naj kar takoj dodam, da na delo nisem zamudila. Vedno pridem prej. Kaj bi bilo, če bi zamudila? Ne vem, verjetno pa bi bilo hudo narobe, glede na delo, ki ga opravljam.

MARJAN KOPINA, vodja sprejemne službe:

Naj bom iskren: zasebnega časa skorajda nimam. Pravkar sem »izpregel« funkcijo predsednika osnovne sindikalne organizacije v naši temeljni organizaciji in jo predal Dragici Jagodič. A vseeno sem še zmeraj »vprežen« v delo naših samoupravnih organov. Če pa mi ostane kaj časa, jo mahnem pod Gorjance, kjer imam majhen vinograd...

ŠTEFKA PETERCA, kadrovik:

Oddahnila sem si, ko smo se te dni vselili v novo, sicer še ne povsem dograjeno hišo v Dobrunjah pri Ljubljani. Selitev pomeni za našo tričlansko družino veliko veselje. Hišo si v glavnem gradimo sami. Vse, kar smo ob napornem fizičnem delu pri gradnji pretrpeli, je zdaj pozabljeno. Osem starih milijonov dinarjev sem dobila kredita v delovni organizaciji.

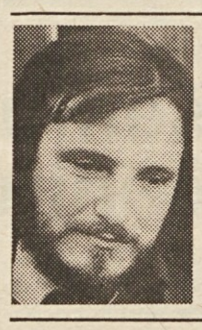

RIHARD BIZJAK, kartist:

Zadovoljen sem z delom, ki ga opravljam. Ob delu v naši temeljni organizaciji združenega dela imam tudi možnosti za najrazličnejše svobodne aktivnosti. Sem organizator kulturnega življenja. Našel sem še dva sodelavca, ki se tudi navdušujeta za kulturo. Prvi rezultati so tu. Pred nedavnim smo organizirali dve proslavi: ob 100-letnici rojstva pesnika Otona Župančiča in ob smrti pesnika dr. Franceta Prešerna. S svojimi pesmimi so na obeh proslavah nastopili tudi nekateri sodelavci.

DOLFE ŠKET, vodja glavnega poštnega centra:

Za moja delovna opravila je potrebna višja izobrazba. Zato študiram ob delu. Na pošti imamo za študij ob delu lepe možnosti. Vsem, ki študiramo, nam povrnejo vse stroške. Mimo tega dobim tri dni dopusta za vsak izpit, 20 dni dopusta za diplomsko nalogo in dopust za enomesečni seminar.

Tekst in slike:
MILAN ŽIVKOVIČ

V zadnji številki Delavske enotnosti nam jo je v rubriki Obrazi iz »Bresta« zagodel tiskarski škrat. Zamenjal je sliki Jožeta Kebeta, tehnologa, in Janez Golca, delavca. Obema se za zamenjavo slik opravičujemo.

HUMORESKA

Nekaj o avtu in papirju

— Človek bi jim posvetil, da bi se kar treslo!

— Kaj te pa spet daje?

— Si slišal po radiu?

— Kaj naj bi slišal? Povej že.

— Zbirajo, pravzaprav Rdeči križ zbira papir v dobrodelne namene.

— In kaj je v tem slabega?

— V tem nič...

— V čem pa?

— Res ne znaš misliti! Nič čudnega, da te je zapustil tisti »kramp«, ki si ga poimenoval kar za »Dušico«.

— Kaj ti mar moje stvari!

— Stvari? Nič, le pamet bi lahko imel malo daljšo.

— Kaj bi rad spet povedal?

— Torej nisi slišal za zbiranje papirja, še manj, da bi moral Rdeči križ po novem zbirati avtomobilske dele? To bi navrglo še in še, tako da bi ta humana organizacija precej pomagala prenekateremu revežu.

— Vidim, da tudi s tvojim spominom ni vse v redu. Kje pa si videl, da bi revežu kdo pomagal in to še z avtomobilskimi deli? Si nor? Kaj nisi bral, da so te dele tako globoko zakopali in jih še prej pomečkali, da jih niti približno ne bi kdo videl, kaj šele zbiral?

— Ti, saj res, kaj pa je zdaj pravzaprav s tistimi deli? Kar vsi so utihnili.

— Kaj bi bilo. Nič ni. Delov ni več oziroma so zmečkani in — amen! To, da so jih potem spet odkopali, ne pomeni ničesar več.

— Saj ne mislim samo na dele.

— Na kaj bi pa še lahko mislil?

— No, na tiste, za katere se je govorilo, da bodo odleteli.

— Si nor? Kdo bo odletel? Kaj nisi bral, da so pred zakonom vsi čisti kot ptičke na veji.

— Pa vendar, kar tako najbrž ne bo vse minilo. Kako so le grmeli po radiu, televiziji in časniki so na dolgo in široko obsojali tako početje. Kdo da je dal tem ljudem moralno pravico, da store to, kar so storili, so se predvsem spraševali, ko so videli, da je »zakonsko vse čisto«.

— Beži, beži, kaj moralna pravica, če jim nihče nič ne more.

— Pa le ni vse prav tako. Na vsakem razglasu za prosta vodilna delovna mesta v podjetju ali kje drugje namreč piše, kako so potrebne moralnopolitične vrline. Če so torej ti ljudje kršili moralne norme, bi se kje za to vendarle morali zagovarjati.

— Morda imaš prav, sicer pa midva ne bova ničesar rešila.

— To je res, vendar beseda je beseda. Pogovor o tem ali onem in zakaj ne ravno o tem. Ti, kaj misliš, kakšna je zdaj ta stvar? Saj so se nekaj sestajali družbenopolitični dejavniki v občini. Če se ne motim, so tudi oni obsodili tako ravnanje.

— To drži. Da bi pa komu izmed teh dali vsaj partijski ukor pa ni bilo nič slišati.

— Morda pa stvar še ni končana, morda se še kaj zgodi?

— Seveda ni še vse končano.

— Kako to misliš?

— Preprosto. Lakirajo in sestavljajo.

— Na dele misliš?

— Prav na te.

— Larifari.

— Dobro pomni, kaj ti bom povedal. Če vse skupaj ne bo utonilo v pozabo, bodo ti deli, zlomljeni, pomečkani in ne vem kakšni še, ob primernem času lepši, kot so bili kdajkoli.

— Tudi stekla? Ta ni moč sestaviti.

— Misliš? V atomski dobi se menda lahko vse zgodi...

KULI

»Stran, ki jo urejate sami« je nova rubrika našega časnika. Iz tedna v teden bodo na tej strani gostovali uredniki glasil združenega dela iz vse Slovenije. Teh je v Sloveniji že več kot 500. Zato se nam ni treba bati, da bi snovi zmanjkalo. Pa ne gre le za to, da bi stran napolnili z najrazličnejšimi prispevki, ki jih sicer objavljajo glasila združenega dela, gre predvsem za to, da bi na dokaj privlačen način obravnavali življenje in delo delovnih kolektivov predvsem z njihovega aspekta.

Želimo, da bi stran postala tribuna delavcev, kot to v večini primerov že predstavljajo glasila združenega dela.

Prvi korak, kako naj bi rubrika po vsebinski in tehnični strani izgledala, smo torej storili. Skupaj z uredniki glasil združenega dela, pa si bomo prizadevali, da bo stran iz tedna v teden boljša. Torej, vabimo k sodelovanju urednike glasil delovnih kolektivov.

M. Ž.

TERMIČAR

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI TERMIKA LJUBLJANA

Termika, industrija in montaža izolacij, n. sol. o., Ljubljana, Kamniška 25.
TOZD Proizvodnja, o. sub. o., Škofja Loka, Trata 32
TOZD Perlit, o. sub. o., Zrenjanin, Ečanski drum bb
TOZD Montaže, o. sub. o., Ljubljana, Kamniška 25
TOZD Montaže, o. sub. o., Zagreb, Ratarska 1
TOZD Montaže, o. sub. o., Rijeka, Ulica JNA 26
TOZD Montaže, o. sub. o., Beograd, Rakovica, Ulica oslobođenja 1
Delovna skupnost skupne službe, Ljubljana, Kamniška 25.
Število zaposlenih 1710
Celotni prihodek 1977. leta: 600,000.000 dinarjev

OB DVAJSETI OBLETNICI NAŠE ORGANIZACIJE

Pogled usmerjen naprej

Delovni ljudje Termike so v mesecu decembru praznovali dvajsetletnico Termike. Pred dvema desetletjema je nastajala današnja Termika, ko je skupina izolaterjev, željnih ustvariti nekaj več, ustanovila novo delovno organizacijo. Njihova odločitev je bila pravilna, saj se je v teh dvajsetih letih Termika razvila v močno delovno organizacijo, v kateri dela več kot 1700 delavcev v skoraj vseh večjih krajih Jugoslavije in v številnih državah Evrope, Afrike in Azije.

V dvajsetih letih se je celotni prihodek dvignil od 2.532.230 din (leta 1958) na 660.000.000 din (leta 1977), letos pa naj bi dosegel po planu že 772.050.000 din.

Ko se ozremo na prehojeno pot in dosežene uspehe, lahko ugotovimo, da je bilo za Termiko teh 20 let več kot uspešnih. Zadnje dni minulega leta smo proslavili dosežene uspehe, slavje je končano in pred nami je novo obdobje. Polged nas vseh mora biti uprt predvsem naprej. Na srečo pa so delovni ljudje Termike nismo uspavali ob doseženih uspehih, o čemer pričajo tako zadnji rezultati kot tudi novi načrti. Prve dni jubilejnega leta smo dobili nov proizvodni obrat za kameno volno na Trati, ob koncu leta, sredi praznovanj, pa novo halo za proizvodnjo armiranih poliestrov v Poljanah.

Načrtov pa je še veliko. Začnimo pri novi proizvodni hali za tervol v Novem Marofu v hrvaškem Zagorju. Tudi v Novem mestu ni več daleč dan, ko bomo pričeli graditi nov obrat za proizvodnjo steklene volne. Že letos bomo začeli graditi v Ljubljani nov proizvodni in skladiščni objekt, podobne načrte imamo tudi v Splitu. Pripravljamo se na gradnjo še enega objekta za proizvodnjo tervola, in sicer v Srebreniku v Bosni. Del delavcev »Montane« iz Žalca se želi priključiti k Termiki, že nekaj časa pa je tega, kar so se nam pridružili tovariši iz sarajevskega »Huma«.

Velike premike smo naredili tudi na področju notranje organizacije. Zakon o združenem delu kakor tudi boljša organizacija dela so narekovali ustanovitev novih temeljnih organizacij. Tako so z novim letom zaživele ob zelo uspešnih temeljnih organizacijah združenega dela v Škofji Loki in v Zrenjaninu še nove, ki so nastale iz nekdanjih montaž. To so temeljne organizacije montaže v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in na Reki.

Vse to pa pomeni, da se razvoj Termike še vedno nadaljuje in da lahko pričakujemo še boljše rezultate.

BR

Z otvoritve novega obrata v Poljanah

Korak k boljšemu obveščanju

Pred nedavnim so slovenski sindikati podelili priznanja najstarejšim glasilom v delovnih organizacijah v Sloveniji. Glasilo DO Termika »Termičar« sicer ne sodi v krog najstarejših glasil, vseeno pa se lahko pohvali s petnajstimi letniki in s 136 številkami, ki so izšle v času od 20. decembra 1963 leta, ko je izšel prvi »Termičar«. Že pred »Termičarjem« pa je izhajal ciklostiran bilten, tako lahko obveščanje v DO Termika ocenimo kot dolgoletno tradicijo iz časov, ko je v Sloveniji imelo svoja glasila le kakih 50 delovnih organizacij.

Problematika obveščanja pa je pri nas čedalje bolj zahtevna. Število delavcev, ki nosijo na svojih delovnih oblekah napis Termika, se je znatno povečalo. Danes delajo delavci Termike že v vseh večjih krajih Jugoslavije, veliko jih je tudi na oddaljenih gradbiščih, kjer jim je »Termičar«, čeprav pride tudi z nekaj tedni zamude, pogosto skoraj edini vir obveščanja.

Naši delavci, ki so razkropljeni od Nigerije, prek Malija, Libije do obeh Nemčij, Nizozemske pa vse do daljnega seveda na Norveškem in na Finskem, pogosto ne preberejo niti ene same besedice, natisnjene v domačem jeziku, razen svojega »Termičarja«. Zato ga preberejo od prve do zadnje črke, kot dostikrat izjavljajo. Podobno velja za vse tiste mlade fante, ki služijo vojaški rok, večina željno pričakuje novic iz svoje Termike, saj se po odsluženju roka želijo vrniti na svoja delovna mesta.

Žal pa vsi ti pogosto dobijo »Termičarja« s takšno zamudo, da so objavljeni prispevki zgolj še zgodovina, tako je torej »Termičar« še daleč od tega, da bi zagotavljal samoupravno obveščanje v pravem pomenu besede, da bi lahko upravljalci dobili informacijo o neki odločitvi in da bi lahko pravočasno tudi sami posredovali svoje mnenje.

To pa, žal, ni edina pomanjkljivost pri obveščanju. Vse preveč informacij ostane zaprtih in ne sežejo do tistega, ki so mu namenjene, se pravi do delovnega človeka.

V želji, da bi delavec postal subjekt informiranja, smo pred dobrim letom začeli izdajati bilten, ki izhaja tri ali štirikrat v mesecu. Naslednji korak k boljšeju in celovitejšemu obveščanju pa naj bi bili bilteni, ki bi izhajali v vsaki temeljni organizaciji združenega dela.

UREDNIŠTVO

HUMORESKA

Nagrajevanje po sistemu K. O.

Šef mi je strogo naročil: »Pojdeš na seminar o nagrajevanju!«

Tako sem šel na ta seminar. Več dni sem poslušal učene može, ki so govorili o sistemih nagrajevanja. Bolj ko seminarske teme pa so bili zanimivi pogovori med odmori in v prostem času.

Vsak izmed strokovnjakov je hvalil svoj sistem kot najboljši, vsi smo se držali načela: moj starejši brat pa pljune dlje kot tvoj.

Pričel je seminarist Jaka: »Moj oziroma naš sistem je zdaleč najboljši, upoštevali smo čisto vse dejavnike, ima pa le eno napako. V blagajni namreč nimamo dovolj denarja, da bi izplačali OD.«

Nadaljeval je seminarist Miha: »Pri nas smo uspeli izenačiti nagrajevanje po delu tako za delavce v proizvodnji kot tudi za režijske delavce. Žal pa je režijskih več, zato tudi nam ne gre najbolje od rok.«

Besedo je prevzela seminaristka Milka: »Mi smo izdelali skoraj popoln sistem, tako smo vse zakomplicirali, da se nihče več ni spoznal. Šele, ko so se delavci prvega stepli, smo ugotovili, da mora imeti naš sistem tudi kakšno napako.«

Hvaliti se je začel seminarist Milče: »Mi smo razglasili naš sistem nagrajevanja za O. K., ko pa smo videli dolge nosove nekaterih, smo ga preimenovali v K. O. sistem.

Le seminarist Jožko se je držal bolj ob strani.

»Kaj pa ti?« smo ga pobarali.

Le nerad je pričel: »Pri nas imamo zelo zapleten sistem nagrajevanja...«

»Povej že, opiši!« smo ga rotili.

»Ni časa, da bi vam podrobneje opisal to mojstrovino, bo pa dovolj zgovorno, če povem, kako ga imenujejo naši delavci.«

»Kako?«

»Nekateri mu pravijo Mate Parlov sistem...«

»Ne razumemo.«

»Drugi pa Cassius Clay sistem, ali Muhamed Ali sistem...«

»Še vedno ne razumemo.«

»Večina pa mu pravi kar po domače: na gobec sistem.«

Počasi smo začeli razumevati, kako pri njih nagrajujejo.

B. REPE

Uspehi spodbujajo in obvezujejo

Prejšnji mesec so bile volilne konference v vseh organizacijah zveze komunistov v Termiki. Ob takšnih priložnostih imamo navado, da se ozremo nazaj in ocenimo delo, ki smo ga opravili. Z delom in z opravljenimi nalogami smo lahko zadovoljni, čeprav ne gre prezreti tudi neuspehov. Vendar tehtnica se močno nagiba na stran uspehov. Takšna je bila ocena na vseh konferencah.

Na referendumih v temeljnih organizacijah združenega dela smo se odločali o novi samoupravni organiziranosti

Čemu smo v zadnjih letih posvečali največ pozornosti? Vsekakor uresničevanju določil nove ustave in zakona o združenem delu.

Naša delovna organizacija se naglo širi in razvija, politično življenje je razgibano. Komunisti morajo stalno spremljati dogajanja na vseh področjih dela, kajti le tako lahko opravljajo svoje poslanstvo avantgarde delavskega razreda, da uspešno usmerjajo celotno življenje delovne organizacije k zastavljenim ciljem. Ne smemo trditi, da je vse teklo gladko. Tudi pri nas so bila nihanja, da ne rečem celo krize, vedno pa smo našli dovolj moči, da smo z delom nadaljevali — največkrat močnejši in enotnejši.

Ko danes ocenjujemo, da je samoupravljanje v naši delovni organizaciji razvito in da delovni ljudje posredno ali neposredno izražajo svojo voljo na vseh področjih, moramo oceniti, da imajo velike zasluge za takšno stanje družbenopolitične organizacije. Ne bi bilo prav, če bi trdili, da tudi v tem primeru vse teče popolnoma gladko, da ni bilo poskusov zaviranja razvoja in uveljavljanja novih odnosov. Zato tega tudi ne podcenjujemo.

Uresničevanja zakona o združenem delu smo se dobro lotili, čeprav ugotavljamo, da smo šele na začetku poti in da bo potrebno še dosti organiziranega dela, da bomo morali opustiti nekatere navade, pravila vedenja in ravnanja itd. Vsega tega pa seveda ni mogoče uresničiti prek noči.

Danes tudi lahko povemo, da zveza komunistov v naši delovni organizaciji uživa popolno zaupanje. To nam dokazujejo številni sprejemi v članstvo ZK, zlasti mladih. Tudi neposrednih proizvajalcev je vse več v vrstah ZK, kar potrjuje pravilnost naše politike.

Pred delovno organizacijo so zahtevne naloge. Vemo, da začrtana pot ne bo lahka, zato je tudi delo v organizaciji zveze komunistov in v sindikatih zasnovano tako, da bi kar najbolje opravili, ter tako opravičili svoj obstoj in zaupanje kolektiva.

MIRO SOBOČAN

PISMA UREDNIŠTVU

Prejeli smo številna pisma iz različnih dežel sveta, kjer delajo naši delavci. Objavljamo odlomke iz nekaterih najbolj zanimivih.

Ivan Derenda in **Mile Todorović** pišeta iz afriške države **Mali:**

Z Miletom se oglašava iz Afrike. Sva v Tambuctouju, kjer gradimo market. Sedaj smo na gradbišču trije monterji in predstavniki Emone. Pri delu nam pomagajo tudi domači delavci.

Roman Tratar nam je pisal iz **Nigerije:**

Delovišče rafinerije Warri je v džungli. Celotno delovišče rafinerije se razteza na površini 25 kv. km. Skupno z delavci EMH iz Maribora in delavci italijanske in nemške tvrdke gradimo ta veliki objekt, na katerem bomo opravili približno 13.000 kv. m izolacijskih del.

Iz mesta **Rafnes** v norveški pokrajini **Telemark** nam je pisal **Josip Haramija:**

Rafnes je majhno mesto, ki leži kakšnih osemddset kilometrov od Osla. Tu delamo skupaj z Norvežani in Nizozemci pri gradnji velike rafinerije. Trenutno je tu osemdeset delavcev iz Termike.

Predstavniki norveških sindikatov in tvrdke Norsk Hydro so nam priredili proslavo ob našem največjem prazniku, dnevu republike. Predstavnik norveških sindikatov nam je tudi čestital za naš praznik.

Iz mesta **Schkopau** v **Demokratični republiki Nemčiji** smo prejeli pismo s podpisom kolektiv montaže:

Dvajsetletnica Termike, ki smo jo proslavili vsi po vrsti, kolikor nas je tukaj, z gosti in s predstavniki domačinov, je minila v polnem veselju ob domači pesmi in kozarčku. Naš vodja Vasev Stavre nam je čestital ob 29. novembru, obenem pa nazdravil tudi dvajsetletnici Termike in nam vsem.

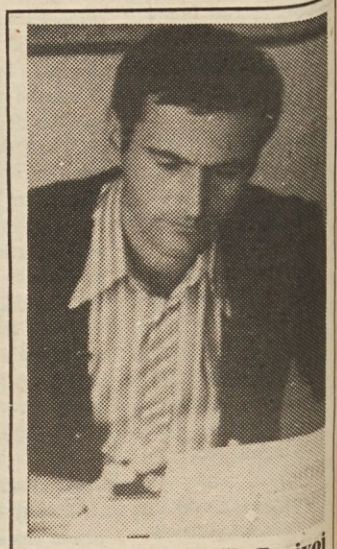

To stran je uredil Borivoj Repe, urednik Termičarja

IZOLATORSKE ŠALE

Kdo mu je kriv...

Šofer je pripeljal na gradbišče poln kamion tervola. Izolaterji, ki so razkladali kamion, so nesli po dve vreči hkrati, le izolater Lojz je počasi vlekel za seboj eno samo vrečo.

Šofer, ki se mu je mudilo, ni bil zadovoljen z Lojzovo storilnostjo:

»Dobro, Lojz, zakaj vlečeš eno samo vrečo, medtem ko drugi nosijo po dve?«

»Kdo jim je pa kriv, če so preveč leni, da bi šli dvakrat!« mu je odvrnil Lojz.

LUKA CRNOMARKOVIĆ

Čigav je pa Lojz?

Po končanem seminarju na temo »Samoupravna družba in socializem« so se zbrali izolaterji.

Nekdo je komentiral: »Res je, da je delo ustvarilo človeka!«

Drugega pa je zanimalo: »Dobro, kdo je pa potem ustvaril našega Lojza, ki je ves čas predavanja spal, skrit na zadnji klopi.«

LUKA CRNOMARKOVIĆ

STE NEMARA PREZRLI

Slovenija sedemdesetih let

Državna založba Slovenije je izdala knjigo dr. Avguština Laha »Slovenija sedemdesetih let«.

Gre za knjigo, ki nam ponuja v informacijo, presojo in rabo veliko sistematično zbranega in komentiranega gradiva o značilnostih razvojnih poti in dosežene preobrazbe v SR Sloveniji v zadnjih treh desetletjih.

Vsebina knjige, ki obravnava družbeni, gospodarski, prostorski in kulturni razvoj (le-ta je sicer obravnavan le z vidika izobraževanja in kadrov) ne bo rabila kot strokovno gradivo le strokovnjakom in nemara še študentom. Ta knjiga lahko postane tudi zelo koristen pripomoček vsem delegatom in članom delegacij, saj ponuja vpogled v pot, ki smo jo prehodili kot socialistična in samoupravna družba, to prehojeno pot pa moramo poznati, ko načrtujemo in se opredeljujemo za naš vsakršni nadaljni razvoj. V marsičem nam bo sistematično obdelano gradivo v tej knjigi pomagalo razumeti razvojne silnice, zakonitosti in družbene usmeritve razvoja v preteklosti, da bi videli sedanje razvojne možnosti in se zanje tudi opredeljevali. V tem pogledu je knjiga »Slovenija sedemdesetih let« gotovo namenjena zelo širokemu krogu bralcev, njihovemu družbenopolitičnemu izobraževanju. Knjigo je sofinancirala Kulturna skupnost Slovenije.

Po dveh krajših poglavjih, ki jih avtor posveča doseženi družbenopolitični in družbenoekonomski preobrazbi slovenske in jugoslovanske samoupravljavske družbe, značilni za sedemdeseta leta, v obsežnejših poglavjih prikazuje številne spremembe, ki so značilne za slovensko populacijo v tridesetih letih, gospodarski razvoj, njegove dosežke, pa tudi neusklajenosti in probleme nadaljnjega razvoja. V posebnih poglavjih pa je avtor izdvojil še dve vprašanji: posebej obravnava prostorski razvoj, naš odnos do varstva okolja z različnih vidikov, kot drugo pa naš odnos do izobraževanja in kadrov v preteklosti in številna spoznanja današnje družbe o nujnosti temeljite preobrazbe tako sistema izobraževanja kot našega odnosa do kadrovskih vprašanj.

Knjiga »Slovenija sedemdesetih let«, zasnovana na številnih kazalcih našega razvoja v preteklosti (nazorno prikazanih na grafikonih), je vsekakor delo, ki nas bo spodbujalo tudi k globljemu lastnemu razmišljanju o nekaterih naših stranpoteh v preteklosti, ali zamišljenih bližnjicah, ki so nam iz različnih razlogov le podaljševale pot k načrtovanim ciljem usklajenega razvoja samoupavne socialistične družbe.

S. G.

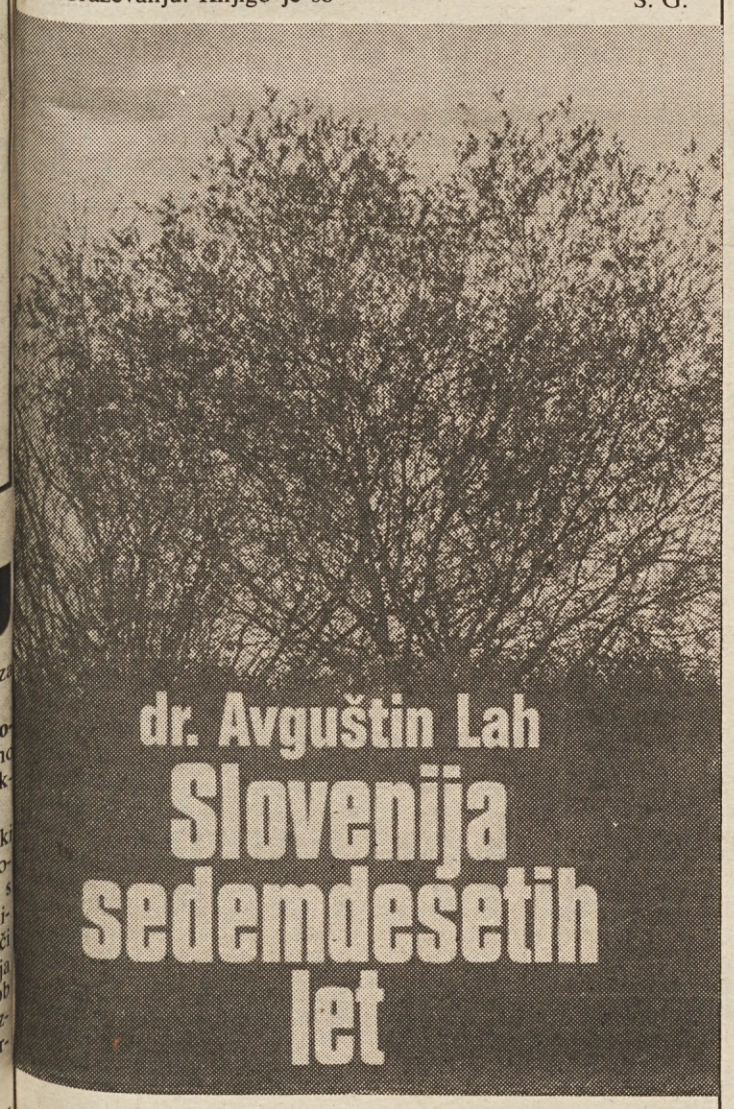

DE-II

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam knjigo:
Dr. Lah: SLOVENIJA SEDEMDESETIH LET (290 din)

Znesek 290 dinarjev bom plačal takoj ali v 3 zaporednih mesečnih obrokih (2 po 100 din in 1 po 90 din).

Knjigo mi pošljite na naslov: .....

.....

Zaposlen pri: .....
Ustrezno, prosimo, vpišite oziroma označite!

Kraj in datum: Podpis naročnika:

....

Knjigo dobite v vseh knjigarnah, pismeno pa jo lahko naročite na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE, Mestni trg 26, Ljubljana

NOVA TOVARNA V CELJU

Aero se je »odlepil«

Na pomlad bodo stekli stroji v novi tovarni samolepilnega papirja — Več kot 200 milijonov din za novo tovarno

Temeljni kamen za novo tovarno samokopirnega papirja, ta velja za eno izmed največjih naložb v Celju, so položili lani na pomlad. Gradbena dela je prevzel celjski Ingrad, ki z delom v glavnem opravičuje zaupanje in se drži rokov. Tovarna samokopirnega papirja, ki ga kratko imenujejo »AC« je del velikih načrtov, katerih podlaga je bila zgraditev papirnega stroja v Medvodah. Papir iz Medvod bodo v Celju oplemenitili z različnimi premazi v samokopirni papir, ki ga v vse večji meri potrebuje moderno poslovanje sodobne birotehnike. Doslej so medvoški papir vozili na oplemenitenje v Veliko Britanijo, kjer se tudi usposabljajo naši delavci za delo v novi celjski tovarni.

Kolektiv Aera je lani ustvaril že poldrugo milijardo dohodka. Z obratovanjem nove tovarne pa se bo po vrednosti celotnega dohodka pridružil trem »največjim v Celju (EMO, Cinkarna in Železarna Štore). Ta samorastniški kolektiv, ki se je razvijal na podlagi pred tremi desetletji načrtovane celjske kemične industrije, od katere pa ni ostalo v bistvu nič, je v zadnjih letih dosegel izredne rezultate. Tak razvoj je za kolektiv še bolj pomemben, ker ga je omogočilo dobro gospodarjenje in pravočasno vlaganje denarja v oplemenitenje izdelkov. Gre za izdelke, ki smo jih še do nedavnega uvažali in so iskani tako na domačem kot tudi tujem tržišču.

Tudi nova tovarna »AC« papirja predstavlja obrat z visoko organsko sestavo kapitala. Tovarna bo zaposlovala le nekaj več kot sto delavcev. Program Aera se tako vključuje v razvojni program celjskega gospodarstva, katerega bodoči razmah temelji prav na delu, ki zahteva visoko usposobljeno strokovno moč.EZ

JESENICE

ODLOČILNA POMOČ INOVATORJA

Čeprav je ponavadi sila težko — oziroma nemogoče pripisati zasluge za izpolnjeni proizvodni načrt posamezniku, bi to vendarle lahko vsaj deloma storili v primeru jeseniške delovne organizacije Kovinostroj. Kolektiv je lanski proizvodni načrt dosegel v veliki meri po zaslugi inovatorja iz jeseniške Železarne Viktorja Žana. Le-ta že dlje časa izdeluje razna tesnila iz vulkolana na stružnici. Lani jeseni jo je izdelal tudi za stotonsko stiskalnico omenjenega podjetja. Ta stiskalnica je nepogrešljivi del opreme v proizvodnji kovinskih opažev in prav na njej je popustila tesnilka. Za uvoz rezervne — iz Sovjetske zveze — bi bilo potrebnih več mesecev čakanja. Viktor Žan je v rekordno kratkem času izdelal novo tesnilko, ki od tedaj dobro opravlja svoje delo. Kolektiv Kovinoservisa je tako vsak mesec prihranil okoli 500 tisoč dinarjev, oziroma bolje povedano: tolikšen bi bil mesečno izpad dohodka ob neizpolnjevanju plana.

J. R.

GOSPODARSKI KOMENTAR

Cepivo in protitelesca

Poslovni rezultati združenega dela so ta čas nedvomno v središču pozornosti, žal pa mora biti naša pozornost tudi letos — tako kot prejšnja leta — usmerjena predvsem v slabe gospodarje in rezultate njihovega dela. Ti slabi rezultati namreč se nikakr ne zmanjšujejo v obsegu, ki bi nas lahko razveselil, kar seveda priča tudi o neuspešnosti »reševalnih ukrepov«.

Tokrat nas posebej vznemirjajo nekateri pojavi iz minulega (predlanskega itd.) leta, za katere se bojimo, da se bodo pojavili tudi letos, če jim ne bomo začeli odločneje striči peruti. Lani smo se, kot je znano, resno »lotili« tistih temeljnih organizacij ali organizacij združenega dela, v katerih so prigospodarili izgubo ali pa so bili na robu poslovne uspešnosti. Dobro vemo, kakšni morajo biti ukrepi (sanacijski programi), da bi takšno podjetje ne samo za tisto leto zlezlo iz težav. Ob tem smo kajpak vse leto poslušali »zgodbe« o uspešnih sanacijskih programih, ki da bodo vsak čas dali odločilne rezultate in podobno. Vodilni v podjetjih so obljube uspešno sejali, v krajevnih družbenih skupnostih so bili zadovoljni, banke so na takšne sanacijske programe odvezale mošnjo za kredite in pokrile izgube. Delavci so verjeli, da je njihova delovna organizacija na dobri poti.

Ob koncu leta pa se je v marsikaterem podjetju izkazalo, da težav iz prejšnjih let niso premagali kljub dobremu sanacijskemu programu, prizadevnosti vodstva in kolektiva itd. Pretežno, kot razlagajo v takšnih delovnih organizacijah vodilni — zavoljo objektivnih, se pravi zunanjih vzrokov. Kolektiv da je dal od sebe vse, vendar... Žal k takšnemu opravičevanju samega sebe večinoma pritegnejo tudi družbenopolitični funkcionarji v takšnih kolektivih in vodje samoupravnih organov. Proti takšni enovitosti vodilnih, samoupravnih in družbenopolitičnih funkcionarjev smo sicer že »grmeli« tudi na straneh našega lista — kajpak brez kakršnegakoli učinka. Tudi letos sindikati opozarjajo, da je treba še pred bilanco po zaključnem računu zavihati rokave v tistih delovnih organizacijah, za katere lahko tudi brez »uradnih« podatkov ugotovimo, da so lani slabo gospodarile. Seveda pa je kakaršnakoli akcija vnaprej obsojena na neuspeh, če bodo družbenopolitični funkcionarji trobili v isti rog z vodilnimi. Od vzrokov za slab poslovni rezultat bo do delavcev prodrl refren: objektivne težave, objektivne težave... Navsezadnje bi se lahko vprašali: kako to, da vsakoletna družbena pomoč nekaterim kolektivom nikakor ne koristi? Če bi namreč bili za težave krivi predvsem zunanji vzroki, bi le-te po tako dolgotrajnem odpravljanju vendarle že morali odpraviti. Vendar nekaterim takšna cepiva proti »gospodarski gripi« ne zaležejo, lahko bi dejali, da zavoljo tega ne, ker organizem ni sposoben ustvariti protitelesc, lastnega obrambnega mehanizma. Mislimo, da tiči vsa skrivnost slabega gospodarjenja »zavoljo zunanjih vzrokov« prav v tem.

B. RUGELJ

TOZD STROJEGRADNJA ŠIBEK ČLEN V KOSTROJU

ZDRUŽITEV JE EDINA REŠITEV

KOSTROJ je poslovno leto 1977 sklenil z izgubo, katere vzrok je predvsem neuspešen poslovni dogovor z ZSSR — Rešitev iz zagate skušajo najti v združitvi s KONUSOM

KOSTROJ v Slovenskih Konjicah proizvaja stroje za usnjarsko industrijo in plastične izdelke. V TOZD Plastični izdelki 50 delavcev izdeluje različne elemente za gradbeništvo, zvečine okvire za okna in vrata, s čimer »zaslužijo« 30 milijonov dinarjev. Znaten del proizvodnje prodajo na domačem tržišču, lani so izvozili le za 500 tisoč dinarjev svojih izdelkov v NDR.

Večja TOZD je Strojegradnja z 200 zaposlenimi. Njen proizvodni program obsega stroje za potrebe usnjarske industrije, intenzivno pa iščejo novega, ki bi bil dopolnilo osnovnemu. Doma uspevajo prodati največ 60 odstotkov izdelkov, s preostalimi pa morajo na tuja tržišča. Končujejo opremo dveh tovarn usnja v Sudanu in po ene v Alžiru, Jordaniji in Indiji. Pripravljajo pogodbo s Somalijo, kjer bodo gradili usnjarno za drobnico. Dogovorjajo se tudi s Kenijo, Tunizijo, Marokom in Grčijo. Trenutno so zmogljivosti TOZD Strojegradnje 60 — odstotno zasedene z naročili iz ZSSR, kjer grade dve tovarni z zmogljivostjo 40 ton usnja na dan. Pogodbo so podpisali leta 1975 in naslednje leto so začeli z gradnjo. To je velik posel, nič manjše pa niso težave. Za naročilo so se namreč odločili v trenutku, ko so imeli nezasedene skoraj vse proizvodne zmogljivosti. Potrudili so se, da bi naročilo čim prej opravili, vendar so materialni stroški rasli hitreje. Težave s cenami skušajo rešiti skupno z izvoznikom, beograjskim INVEST — IMPORTOM. Upajo, da jim bo uspelo kljub podpisani pogodbi popraviti cene svojih storitev v ZSSR.

Tudi delovne razmere v tovarni so slabe. Oprema je zastarela in prostori premajhni. Za normalen proizvodni proces bi nujno potrebovali dve novi, popolnoma opremljeni proizvodni hali. Njihov proizvodni program je širok, izdelujejo veliko število različnih strojev, vendar v majhnih količinah. Velike težave imajo z organizacijo dela in s kadrovsko zasedbo, pa tudi z nabavo. Vso hidravliko in pnevmatiko morajo uvažati, je pa kar za 30 odstotkov dražja kot pri proizvajalcih v zahodnih državah. Izvoz strojegradnje pa je vezan skoraj izključno na dežele nekonvertibilnega področja, kar povzroča dodatne težave z nabavo deviz za potrebni uvoz.

Vzrokov za neuspešno poslovanje je torej čez glavo. S proizvodnimi cenami nikakor ne morejo kriti stroškov in lansko poslovno leto so sklenili z izgubo. Rešitev zato vidijo v združitvi z veliko, močno delovno organizacijo in v uspešnejšem sodelovanju s tovarnami usnjarskih strojev v državah na Zahodu. Dosedanji poskusi so jim spodleteli predvsem zaradi višjih cen materiala v Jugoslaviji. Glede združitve pa so v Kostroju prve stike navezali z ZPS (v sestavu Litostroja), kasneje pa so iskali možnosti še drugje. Zdaj se najresneje dogovarjajo s svojim večjim sosedom KONUSOM. In začeli so že pripravljati skupen investicijski elaborat za gradnjo nove tovarne za proizvodnjo PVC. Investicija bo po predračunih vredna 30 milijonov dinarjev.

CIRIL BRAJER

CELJE

REKORDNA PRODAJA KEMIJE

V Aeru so lahko s poslovanjem v začetku leta izredno zadovoljni, saj so zabeležili izreden poslovni rezultat — rekordno prodajo kemičnih izdelkov, ki je dosegla vrednost 95 milijonov din. Tako uspešne prodaje pa v zgodovini Aero ne pomnijo.

Že plan sam je bil za to vrsto industrije postavljen precej visoko za mesec januar — v višini dobrih 70 milijonov din. Obema TOZD kemija se je posrečilo, da sta plan močno presegli. Tako je TOZD Kemija Celje realizirala plan prodaje v višini več kot 60 milijonov din, TOZD Kemija Šempeter pa dobrih 35 milijonov din.

Če naredimo primerjavo med letošnjo prodajo v mesecu januarju in prodajo v 12 mesecih lanskega leta, ko je bilo doseženih 750 milijonov din, vidimo, da je to res izjemen uspeh, ki pa je pogojen z več dejavniki. Ti pa so: izredno dobra preskrba s surovinami, posebej uvoženimi, pri čemer se je angažiralo zlasti vodstvo komercialnega sektorja; nekateri novi prijemi v proizvodnji in izredni napori delavcev, da bi bil plan izpolnjen v obeh TOZD, veliko truda je bilo storjenega v službi prodaje kemije, zlasti delavcev v skladišča, ki so delali tudi vse sobote v januarju, da bi delo bilo opravljeno; in slednjič, konjunktura tržišča ob pričetku novega leta.

Omeniti še velja, da uspeh ne sloni le na prodaji zelo iskanega AC papirja, ampak tudi drugih izdelkov proizvodnega programa obeh TOZD pisarniškega materiala.

J. Z.

HOJA V KROGU

RAD IZHAJA PETKOM

Te dni je dnevni tisk poln oglasov in natečajev, s katerimi iščejo delavce, ki naj bi dopolnili delovna mesta.

Nekatere temeljne organizacije enostavno objavijo oglas za sekretarja, za pripravnika in podobno. So pa organizacije, ki razpisujejo natečaj za »dopolnitev dela in nalog »in to« z enim direktorjem, enim višjim svetnikom itd. Malo je kolektivov, ki razpišejo natečaj za sprejetje delavcev v delovno razmerje, ki bi opravljali opravila in naloge...«

Primeri stare terminologije ali slabe uporabe nove jasno kažejo, kako se ohranjajo zastareli odnosi. Dobro bi bilo, če bi te stare odnose ali navade ohranili samo v nazivih v natečajih za sprejem delavcev v delovno razmerje. Vse tisto, kar včasih uvrščamo »v naše delo«, je mnogo bolj resno in kot takšno zasluži kritično pozornost sindikatov.

Skoraj vse temeljne organizacije in delovne skupnosti so sprejele kot začetek poti pri izvajanju zakona o združenem delu določanje meril za delitev sredstev za osebne dohodke. Naša navada, da delimo, preden smo zaslužili, je tudi ob tej priložnosti prišla do izraza, saj je to področje delavcem najbližje in najbolj razumljivo. Izkazalo pa se je, da vseeno ni tako. Mnogi pravilniki o delitvi osebnih dohodkov so samo formalno usklajeni z zakonom o združenem delu. Ko bodo prišli do družbenih pravobranilcev samoupravljanja in sodišč združenega dela, bodo minili meseci.

Tudi če bi vsi pravilniki zadostili minimumu meril, nam bi ostala vrsta nerešenih problemov. Vprašanje je na primer, ali so pravilniki brez obdelanih meril za delitev osebnih dohodkov na podlagi minulega dela in inventivne dejavnosti (takšnih je najmanj 90 odstotkov) v skladu z zakonom o združenem delu. Vsi smo se strinjali, da bodo novi pravilniki okrnjeni in da ne bodo vsebovali teh meril. Šli smo torej po kratki poti, ki nas bo, sodeč po sedanjih spoznanjih »o minulem prispevku« in njegovem nagrajevanju v sodobni delitvi, najverjetneje pripeljala v slepo ulico. Medtem ko večina delavcev čaka na zakon o minulem delu, pa tega za zdaj še ni, ker med drugim zanj ni podlage v samoupravni praksi.

Tako smo rešitve, ki so se nam zdele najpomembnejše, razglasili za pravilne, krajšo pot v izvajanju zakona o združenem delu pa za pravo pot. Vendar doklej? Očitno je, da je takšna pot vse bolj podobna hoji v krogu.

Z. JOVANOV

Blažena birokracija

Kaj vse birokratu pade na pamet, si ne moremo niti zamisliti. Včasih pa je to mogoče jasno videti.

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata elektrotehniškega inštituta Nikola Tesla v Beogradu je zaprosil skupne službe svoje organizacije združenega dela, da pripravijo finančno poročilo o porabljeni sindikalni članarini v letu 1977.

Kmalu je služba poslala odgovor, v katerem je bilo rečeno, da je število delavcev v računovodstvu premajhno za opravljanje knjigovodskih poslov o delu in zaposlovanju TOZD in se zato računovodstvo ne more angažirati še pri tem.

Po naštevanju, kaj vse bi morali storiti, da bi sindikalno poročilo pripravili, je rečeno, da je za to potrebno približno 17 dni dela za enega knjigovodjo, delo pa ne bi stalo več kot 10.000 do 15.000 dinarjev, (cena je odvisna tudi od trenutne ponudbe in popraševanja), če bi delavca angažirali od zunaj.

Na koncu odgovora sledi priporočilo: »... ko bi ga uredili (mislijo na delo) in ko bi ujeli začetek menimo, da mesečno ne bi veljalo več kot 1.500 do 2.000 dinarjev. Mnenja pa smo, da v luči reševanja problema števila delavcev v računovodstvu mora biti tudi rešeno vprašanje vodenja knjigovodstva za sindikat.

Preden povemo, da je podpis avtorja »za skupno službo« nečitljiv (čeprav članom izvršnega odbora in sindikalne organizacije ni neznano, kdo se za njim skriva) samo dve pripombi na podlagi katerih bo bralec lahko sam sklepal.

V sindikalni organizaciji Nikola Tesla v Beogradu je nekaj več kot sto članov, postavk za knjiženje pa le nekaj.

Za isto delo se je že priglasil »prostovoljni knjigovodja« in povedal, da lahko »opravi knjiženje« v enem ali največ v dveh dneh in to — brezplačno!

ST. M.

SINDIKATI BiH O NOVIH PRAVILNIKIH O DELITVI OSEBNIH DOHODKOV

Na začetku resnega dela

Čeprav v tem trenutku še ni mogoče izraziti popolne ocene o vsebini in kakovosti meril za delitev, ki so vgrajena v samoupravne sporazume in pravilnike, pa je na podlagi določenega števila samoupravnih splošnih aktov moč ugotoviti, da so mnoge rešitve pomembna spodbuda za večjo storilnost, znižanje stroškov poslovanja ter s tem za ustvarjanje večjega dohodka.

Ob takšni oceni, izrečeni na nedavni seji predsedstva sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine, so navedli tudi primere, iz katerih je razvidno, da ponekod niso mnogo storili za izboljšanje meril za delitev, da so izvedli samo nekakšne »popravke« tako imenovanih startnih osnov, da so spremembe v nekaterih pravilnikih bolj formalne narave in podobno.

Takšna spoznanja govorijo, da je potrebno nadaljevati družbeno akcijo za nadaljnjo izpopolnitev osnov in meril za delitev in pri tem upoštevati to, da je treba na delitev gledati kot na dinamično kategorijo.

Ko gre za prizadevanja kolektivov BiH, da bi našli lastna merila za delitev, je treba reči, da so se nekateri kolektivi tega lotili formalistično. Konkreten primer: TOZD proizvodno-remontnega podjetja v Bijeljini, ki zaposluje 200 delavcev, je izdelavo aktov o organizaciji dela in pravilnika o delitvi plačal 200 tisoč dinarjev. GIK Bijeljina je z Inštitutom za ekonomiko investicij v Beogradu sklenil pogodbo za izdelavo projektov organizacije dela in pravilnika o delitvi osebnih dohodkov in nekaterih drugih aktov. Cena je 1,500.000 dinarjev! To so samo nekateri izmed zgrešenih primerov o dopolnjevanju samoupravnih in dohodkovnih odnosov v združenem delu.

Na podlagi podatkov 91 občinskih svetov zveze sindikatov v Bosni in Hercegovini izhaja, da samo v približno 50 TOZD in delovnih skupnostih niso sprejeli samoupravnih splošnih aktov v določenem zakonskem roku, samo 10 samoupravnih splošnih aktov pa delavci na referendumih niso sprejeli.

Takšni rezultati seveda pričajo o pozitivnem izidu družbene angažiranosti, zlasti sindikata v uresničevanju določil zakona o združenem delu. Rezultati pa kažejo še nekaj druga, namreč odločenost delavcev, da bi premostili stare navade in pojmovanje, po katerih osebni dohodek ni bil odvisen od rezultatov dela. S svojo množično udeležbo pri pripravljanju osnov in meril za samoupravno delitev osebnih dohodkov so delavci potrdili nujnost preobrazbe v družbenoekonomskih odnosih na načelih samoupravnih dohodkovnih odnosov in zakona o združenem delu.

ESAD NJEMČEVIĆ

Vrni, daj, nočem...

Ko gre za sredstva (beri: denar), ki jih samoupravne interesne skupnosti delijo drugim ali med seboj, je zelo težko dojeti, kdo komu daje in zakaj. Zelo težko je razjasniti stvari in zato ni nič čudnega, da tudi med njimi prihaja do sporov. To, kar se v zadnjem času dogaja med samoupravno interesno skupnostjo temeljnega izobraževanja in skupnostjo usmerjenega izobraževanja v Zagrebu, pa grozi, da bo preraslo v »spor stoletja« in to vse zaradi šestih milijonov dinarjev.

Dogodki so približno potekali takole: dokler je bil denar v eni vreči, je bilo vse v redu, ko pa je prišlo do oblikova-

RADNIČKE NOVINE

nja samoupravnih interesnih skupnosti, je nastala majhna zmeda in ker za 1976. leto še niso bili izdelani samoupravni sporazumi o financiranju samoupravne interesne skupnosti, se je zgodilo, da so sredstva za osnovno izobraževanje odraslih prišla v samoupravne interesne skupnosti usmerjenega izobraževanja. Tako so teh 6 milijonov dinarjev razdelili med samoupravne interesne skupnosti usmerjenega izobraževanja, teh pa je v Zagrebu 26. Sled za tem denarjem je izginila. Naslednje leto, to je v letu 1977, so bili sprejeti samoupravni sporazumi in odstotek za osnovno izobraževanje odraslih se seveda steka v samoupravne interesne skupnosti za osnovno izobraževanje.

Tu je zdaj začetek problema: osnovno izobraževanje zahteva, da jim 6 milijonov iz 1976. leta vrnejo. To so zahtevali tudi lani in zatrjujejo, da je bilo vprašanje urejeno v vseh drugih občinah na Hrvaškem — razen v Zagrebu. Skupnost usmerjenega izobraževanja pa je bila v težavnem položaju in kazalo je, da so ji to obveznost zato oprostili. Zdaj pa druga skupnost spet hoče svoj denar. V skupnosti usmerjenega izobraževanja si na vse načine prizadevajo, da denarja ne bi vrnili in pravijo, da bo to zelo težko... In tako naprej: bi dali, pa nimajo in jim »oprostijo«, potem pa spet zahtevajo svoje in jim oni drugi ne »priznajo«...

Nihče se ne vpraša, zakaj je bil denar porabljen, da bi lahko to vprašanje črtali z dnevnega reda, zlasti če je bil zares porabljen za izobraževanje odraslih ali kaj podobnega. Vihar v zvezi s tem je brez pomena ne samo zato, ker gre v prvem in drugem primeru za izobraževanje, ampak tudi zato, ker niti za prvo niti za drugo stran to ni velik znesek. Samoupravna interesna skupnost temeljnega izobraževanja je osnovno izobraževanje odraslih pokrila v letu 1976 iz svojih rezervnih skladov, samoupravne interesne skupnosti usmerjenega izobraževanja pa so za to leto dobile nekaj več denarja in če so ga s pridom uporabile (za izobraževanje odraslih) je vse v redu.

Očitno pa je, da nihče o zadevi ne sodi tako, marveč vidi le denar. Nikomur pa ne pride na misel, da navsezadnje gre za denar, ki je naš. D. GULAM

ZVEZA SINDIKATOV HRVAŠKE

»Popravni izpit« za sporazume

Sindikalne organizacije naj bi sproti opozarjale na pomanjkljivosti in napake — Več TOZD v elektrogospodarstvu — SOZD le na nekaterih ali na vseh področjih družbenega dela?

Ocena izvajanja zakona o združenem delu je bila glavna tema razprave na skupni seji komisije za razvoj, materialno osnovo združenega dela, gospodarski sistem, družbenoekonomske odnose samoupravno sporazumevanje o dohodkih in osebnih dohodkov sveta zveze sindikatov Hrvaške ter koordinacijskega odbora za spremljanje in uresničevanje družbenega dogovora o dohodku SR Hrvaške. Najobširneje so govorili o samoupravnem sporazumevanju o dohodku. Povedali so, da je 95 % organizacij združenega dela pripravilo takšne sporazume. Bilo pa je precej pripomb k njihovi vsebini. Pogosto so delali v naglici in zato bi morali marsikaj spremeniti. Od sindikalnih organizacij pričakujejo, da bodo po vsestranski analizi opozorile na nedoslednosti in napake v samoupravnih sporazumih.

Na seji so analizirali tudi panožne samourpavne sporazume in ugotovili, da so vsi pripravljeni in podpisani. So pa izjeme. Omenili so dve organizaciji združenega dela bazične kemije, ki nista hoteli podpisati samoupravnega sporazuma, ker sporazum predvideva za delovno dobo 12 % dodatek, medtem ko pri njih ta dodatek znaša celo 20 %. Takšno ravnanje so seveda ocenili kot neodgovorno.

Osnutek družbenega dogovora o organiziranju TOZD in delovnih organizacij v elektrogospodarstvu pa je bil na dnevnem redu seje izvršnega odbora sindikata delavcev energetike, kemije in nekovin Hrvaške. Po sedanjem predlogu bo možno ustanoviti več temeljnih organizacij v elektrogospodarstvu. Do zdaj so jih ustanovili po območjih, predvideno pa je, da jih je na enem območju lahko več, seveda če so za to pogoji. Novost je tudi možnost, da bo vsaka elektrarna TOZD, v nekaterih primerih pa naj bi to postale sedanje delovne organizacije.

Po teh novih merilih bo več organizacij združenega dela elektrogospodarstva. Ob tem so se člani izvršnega odbora sindikata vprašali, ali bo to povzročilo tudi večje stroške? Odgovora niso dobili.

Iz dalmatinske regije so prišle pripombe zaradi nedorečenosti določil o združevanju v sestavljeno organizacijo združenega dela. Zahtevajo, da se vsakemu področju da možnost takšne organizacije, da ne bi ogrožali koristi njihovega razvoja.

Dobro znana akcija tako imenovanega multimedialnega izobraževanja, katere pobudnik je svet Zveze sindikatov Hrvaške, je že na začetku tretjega ciklusa. O tem so na seji prav tako razpravljali in ugotovili, da je bilo v prejšnjih ciklusih vključenih približno 21 tisoč ljudi, kar je manj kot so predvidevali (50.000). Komisija, ki spremlja akcijo, je ugotovila, da je v prihodnje nujna boljša organizacija vsega dela, kar je mogoče doseči predvsem z večjim angažiranjem družbenopolitičnih organizacij v komunah.

Tema tretjega ciklusa, ki ga bodo kot doslej prenašale radijske postaje, televizija in časopisi na Hrvaškem je »Odločanje in delovno razmerje«.

V. MILJEVIĆ

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Zbirka veljavnih predpisov

Zveza inženirjev in tehnikov strojništva SRS ter Zavod SRS za varstvo pri delu sta v skupni akciji izdala Tehnične predpise za strojništvo, ki jih sestavljajo naslednja področja: varstvo pri delu, instalacije, energetika in transport. Skupno je zbranih 51 pravilnikov, ki so razvrščeni v treh registrskih mapah, tako da je moč vstavljati še naknadno izdane nove predpise, kakor tudi spremembe in dopolnila.

Celotna ureditev omogoča neposredno in lahko ugotavljanje posameznih določil predpisov. Tako odpade iskanje po uradnih listih ter vsakokratno preverjanje veljavnosti in možnih sprememb. Za to izdajo sta se društvo in zavod odločila po večkratnih predlogih udeležencev različnih seminarjev.

Obe področji, varstvo pri delu in strojništvo, sta s tem združena, kar predstavlja veliko olajšanje za projektante, konstruktorje, vodilne in vodstvene delavce, varnostne inženirje in pooblaščene delavce varstva pri delu tako za študij, kakor tudi za uveljavljanje zahtev predpisov v delovnih procesih.

Zbirka šteje 1517 strani, od tega je 512 strani varnostnih predpisov ter 1005 strani tehničnih predpisov. Zbirko bosta izdajatelja dopolnjevala po potrebi. Naročite pa jo lahko v Centru za vzgojo in publicistiko Zavoda SR Slovenije za varstvo pri delu v Ljubljani.

Učinek izrečenega disciplinskega ukrepa

VPRAŠANJE:

Delavcu ene izmed TOZD v sestavi delovne organizacije je bil zaradi ugotovljene kršitve delovnih dolžnosti izrečen ukrep prenehanja lastnosti delavca — pogojno za dobo šestih mesecev. Delavec se je že med trajanjem disciplinskega postopka odločil, da bo odpovedal delo v TOZD. To je storil in se zaposlil v drugi TOZD, ki je v sestavi iste delovne organizacije. Zaradi tega me zanima, če se mu izrečeni disciplinski ukrep prenaša tudi v drugo TOZD oziroma če prenehanje lastnosti delavca velja tudi v drugi TOZD. Pri tem naj še pojasnim, da je omenjenemu delavcu disciplinski ukrep izrekla skupna komisija, ki deluje na ravni delovne organizacije. Zanima me tudi, če je izrekanje takih ukrepov v skladu z zakonom?

D. C. — VELENJE

ODGOVOR:

Po zakonu so z delovnim razmerjem delavcev v združenem delu mušljena medsebojna razmerja delavcev v temeljni organizaciji združenega dela, poleg tega tudi v pogodbeni organizaciji, delovni skupnosti raznih skupnosti, združenj ipd. Tudi prejšnji republiški zakon o delovnih razmerah je določal, da delavci urejajo delovna razmerja v temeljni organizaciji združenega dela. Delavec torej sklene delovno razmerje z delavci temeljne organizacije združenega dela. Pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij delavci urejajo v sami TOZD s samoupravnim splošnim aktom, ki velja le za to TOZD. To pomeni, da v TOZD izrečeni disciplinski ukrep nima učinka v drugi TOZD, četudi sta obe v isti delovni organizaciji, saj ima druga TOZD svoj samoupravni splošni akt in na svoj način urejena določila o postopku in o kršitvah medsebojnih obveznosti. Delavec, ki ga omenjate, s svojim ravnanjem v prejšnji TOZD, ki je pomenilo kršitev delovnih obveznosti, ni v ničemer kršil teh obveznosti v drugi TOZD, saj tedaj še ni bil zaposlen v njej. Položaj bi bil lahko celo tak, da delavčevo ravnanje v prvi TOZD, ki je tu šteto kot kršitev, v drugi TOZD ni niti sankcionirano.

Edini učinek delavčeve kršitve v eni TOZD na drugo TOZD je po novem zakonu predviden v čl. 157. Določilo tega člena predvideva možnost, da v primeru nastopa posledic delavčeve kršitve delovne dolžnosti v drugi TOZD slednja lahko predlaga začetek disciplinskega postopka tisti TOZD, kjer je ta delavec v delovnem razmerju.

V danem primeru s prehodom delavca v drugo TOZD posledice disciplinske kazni ugasnejo. Pogojni odpust ne more veljati v drugi TOZD, saj delavec tu ni zakrivil ničesar. Če pa je delavec odšel v drugo TOZD še pred koncem disciplinskega postopka, bi moral biti ta postopek zoper njega ustavljen, saj ni bil v tej TOZD več v delovnem razmerju.

Glede vprašanja o zakonitosti izrekanja ukrepov, kakršen je bil v tem primeru, pa je potrebno povedati, da je dosedanji zakon tak ukrep predvideval. Poleg drugih ukrepov je bilo možno zoper kršilca delovnih dolžnosti izreči tudi ukrep prenehanja lastnosti delavca, ki ga je bilo možno izreči tudi pogojno. To pomeni, da je bila izvršitev izrečenega ukrepa odložena za čas do enega leta, s pogojem, da delavec v tem času ponovno ne prekrši obveznosti.

POJASNILO

V odgovoru na vprašanje »IZREDNI DOPUST ZARADI POROKE«, DE št. 4 z dne 4. 2. 1978, smo v predzadnjem stavku zapisali: »Tolmačenje, ki ste ga dobili in ga omenjate v pismu, ni nepravilno.« Žal je posegel vmes tiskarski škrat, kajti besedilo se pravilno glasi: »Tolmačenje ... je nepravilno«. Našim bralcem se za neljubo napako opravičujemo!

kupon §

PRAVNIK SVETUJE

O DELU ORGANIZATORJEV KULTURNEGA ŽIVLJENJA V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Priložnost za razmišljanje

Sklepi VIII. kongresa Zveze sindikatov Slovenije za poživitev kulturnega življenja delavcev so znani, žal pa so praktični rezultati še zelo skromni. Kulturno življenje delavcev sodi med temeljne smeri družbenopolitične in idejne dejavnosti sindikatov, smo se dogovorili na kongresu. Zato tudi ni presenetljivo, da je prišla na vrsto tudi kultura, med različnimi predavanji, ki jih poslušajo in pri katerih sodelujejo udeleženci sedanjega dvoinpolmesečnega tečaja na Bledu v organizaciji centra za družbenopolitično izobraževanje RS ZSS in RK ZSMS. Čeprav med slušatelji na Bledu ni bilo nobenega organizatorja kulturnega življenja, je bilo predavanje zanje koristno in celo nujno. Potem ko se bodo vrnili v organizacije združenega dela, bodo namreč morali sodelovati tudi pri reševanju vprašanj kulturnega življenja delavcev.

S svojim predavanjem, bolje rečeno z razgovorom s slušatelji, sta Majda Emeršič, predsednica komisije za kulturo pri občinskem sindikalnem svetu Maribor in Doro Hvalica, strokovnopolitični sodelavec za kulturo pri RS ZSS, seznanila slušatelje s tem, kaj smo se v sindikatih že dogovorili, malokje pa storili, še več pa sta dala spodbud in idej za praktično delo.

Samo 24 občinskih komisij za kulturo

Dore Hvalica je ugotovil, da to bile v štirih letih po VIII. kongresu ZSS le v 24 občinah ustanovljene občinske komisije za kulturo. Brez teh komisij pa v sindikatih ne bomo imeli tistih žarišč kulturnega življenja, od koder naj bi prihajale spodbude in tudi pomoč osnovnim organizacijam sindikata. Brez njih tudi ni mogoče pričakovati, da bi se kulturno življenje razvijalo v OZD. Nekaj izjem poznamo, toda te vendarle predolgo ostajajo izjeme.

Že zdavnaj smo se dogovorili, kako bodo sindikati poskrbeli, da postanejo načrti kulturnega razvoja sestavni del načrtov materialnega in družbenega razvoja sleherne temeljne organizacije združenega dela, kar pa smo doslej dosegli malokje. Tovarišica Emeršič je opozorila, da se kulturnega dela ne moremo dobro lotiti brez vsaj enoletnih načrtov za delo. Že v »Priročniku za organizatorje kulturnega življenja«, ki smo ga poslali v preizkušnjo in uporabo že leta 1975, smo zapisali o teh načrtih: »Le-ti morajo sloneti na resničnih potrebah, izhajati iz okoliščin življenja in dela delavcev, iz objektivnih materialnih, družbenih in kulturnih razmer krajevne skupnosti in občine. Se pravi, programi morajo upoštevati možnosti samoorganiziranja delavcev, ki ne smejo biti le pasivni gledalci in poslušalci, ampak morajo imeti možnosti, da se izkažejo kot slikarji, pevci, recitatorji...« Kako je ta misel prodrla tudi med članstvo sindikata?

In dogovorili smo se, da bomo v vsaki temeljni organizaciji združenega dela poskrbeli za organizatorja kulturnega življenja.

Dore Hvalica je opozoril, da je zelo zanemarjeno kulturno življenje delavcev, ki so prišli na delo iz drugih republik. Tudi njim bi morali dati več možnosti za udejstvovanje na področju kulture. Zanje — in seveda ne brez njih! — smo dolžni pripraviti in sprejeti posebne programe kulturnega dela in življenja.

Ko bodo uresničene te najožje zahteve, bolje rečeno potrebe, bo odpadlo tudi vprašanje, ki je zastavil eden izmed slušateljev blejskega tečaja:

— Zakaj pa se določen krog ljudi zapira in nam potem vsiljuje samo svojo kulturo?

Denar ni izgovor

Na pogovoru o kulturi je bila večkrat poudarjena misel, kako se moramo otresti miselnosti, da je kultura samo kulturna prireditev poklicnih ali kvečjemu še stalnih in že uveljavljenih amaterskih igralcev, pevcev, slikarjev. Če se vse zamisli o kulturi končajo le pri takih prireditvah, se seveda takoj ustavimo pri denarju.

V resnici pa je lahko vsak prostor, vsaka površina do neke mere kulturni prireditveni prostor. Nekaj zamisli o tem je posredoval Dore Hvalica: Že stena je lahko primerna za predstavljanje literarnih del delavcev, saj lahko s svojimi stvaritvami seznanjajo sodelavce tako, da pesmi in druge sestavke nalepijo nanjo. Prostor, kjer delamo, naj že bo manjša delavnica ali velika proizvodna dvorana, se lahko spremeni v mesto kulturne prireditve, kamor povabimo literate iz svojega okolja ali pa tudi priznane umetnike. Tudi likovna razstava je lahko pripravljena po naših prostorskih možnostih, saj ni nujno, da so vse slike v okvirih, da vse visijo na isti višini, da so vse enakomerno osvetljene; lahko jih postavimo na tla, na mize — vseeno bomo uživali ob pogledu nanje. Prav tako lahko razstavimo knjige, seveda pa je treba ob vsaki razstavi obiskovalcem nekaj pojasniti, organizirati pogovor z njimi. Še je takih možnosti, ki so ponekod že preizkušene.

Izkušnje o obveščanju

Seveda se marsikje kulturni animatorji sprašujejo, zakaj je kljub velikemu prizadevanju prišlo na njihovo prireditev le deset ljudi. Obesili so obvestilo na oglasno desko, morda so nalepili tudi plakate, pravega odziva pa ni bilo. Pusta obvestila in plakati niso dovolj, ne pritegnejo pozornosti. Tudi venomer enak način obveščanja ni učinkovit. Vedeti moramo, da veliko zaleže osebno povabilo, živa beseda prek zvočnikov. Oglede prireditev je treba pripraviti vnaprej, z obvestilom, kaj bodo delavci videli, kaj prireditev pomeni, kasneje pa jim lahko pokažemo še zakulisje. To bo koristno tudi zato, da se bodo delavci seznanili z delom poklicnih kulturnih delavcev.

Posnemanja vredno je delo enega izmed organizatorjev kulturnega življenja v neki mariborski delovni organizaciji. Na magnetofonski trak si posname najbolj značilni odlomek kakega gledališkega teksta ali operno arijo ali nekaj taktov simfonije, ki jih predvaja prek zvočnikov in s tem opozarja na prireditve, katerih ogled namerava organizirati.

Načinov obveščanja je torej veliko, vsaka informacija mora biti podana tako, da zbuja zanimanje, spodbuja, navdušuje.

Maribor je lahko za zgled

O tem, da lahko veliko naredimo, pričajo uspehi organizatorjev kulturnega dela v občini Maribor. Majda Emeršič je v strnjenih ugotovitvah skušala povedati, kaj so naredili v štirih letih od kongresa v Mariboru, ki ima kar 86.000 zaposlenih. Seveda je občina razdeljena na krajevne skupnosti in laže je tam, kjer delavci delajo in žive v isti krajevni skupnosti. V takih primerih, kot sta Ruše in Sladki vrh, je delo precej lažje in uspešnejše.

Občinski sindikalni svet Maribor je takoj po kongresu dal pobudo naj v vseh osnovnih organizacijah sindikata izvolijo organizatorje kulturnega življenja. Na papirju jih je zdaj 365, zelo dobro pa jih dela kakih 80, kar ni malo. Pri občinskem sindikalnem svetu je bila ustanovljena komisija za kulturo, v kateri so štirje organizatorji kulturnega življenja iz mariborskih delovnih organizacij, ki so delali že pred kongresom, predstavnik profesionalnih kulturnih ustanov, predstavnik SZDL, novinar, tajnik ZKO (saj je amaterska kultura izredno močno zastopana) in predsednica komisije, ki delo opravlja poklicno. Izdelan je enoten spisek organizatorjev kulturnega življenja (vsi so volonterji), kar omogoča komuniciranje med njimi samimi; spisek imajo tudi profesionalne kulturne organizacije in glavni uredniki vseh glasil delovnih organizacij. Komisiji za kulturo in obveščanje pri občinskem sindikalnem svetu Maribor sta tesno povezani.

Težko bi našteli vse akcije komisije, ki se je resno lotila dela z organizatorji. Eninpoldnevni seminar zanje, ki je bil leta 1975, je bil spodbuda za nadaljnje sestajanje manjših delovnih skupin. Na teh sestankih so organizatorji obravnavali vnaprej izbrane teme, izmenjavali izkušnje in vsakič na koncu obiskali eno od poklicnih ustanov in se seznanili z njenim delom. Navezali so tudi stike z amaterji. Kulturni izlet z ogledom kulturnih znamenitosti je bil tudi ena od oblik usposabljanja organizatorjev kulturnega življenja.

Komisija izdaja Informator za organizatorje kulturnega življenja, ki ga pošiljajo tudi vsem občinskim sindikalnim svetom v Sloveniji. Vanj pišejo organizatorji in člani komisije. Tudi tako se izmenjujejo izkušnje, le-teh pa imajo v Mariboru že kar precej in vredno bi jih bilo posnemati. In skoraj ni mogoče mimo vprašanja: koliko spodbude so našle druge občinske sindikalne organizacije v tem mariborskem Informatorju, koliko teh Informatorjev pa je skupaj s Priročnikom za organizatorje kulturnega življenja in kongresnimi sklepi obležalo med starim papirjem?

STANKA RITONJA

Delavska univerza Rogaška Slatina, ki že nekaj let organizira različne razstave v pivnici zdravilišča, je tokrat pripeljala v goste Dragana B. Ivanovića in njegove fotografije. Razstava bo odprta do 5. marca.

Dragan B. Ivanović se z razstavo v Rogaški Slatini že tretjič samostojno predstavlja v Sloveniji. Je član fotokluba »Stiv Naumov« v Beogradu. Razstavlja od leta 1975 in je imel doslej v domovini in tujini že blizu 50 razstav. Prejel je že 20 nagrad, plaket in diplom in je nosilec imena »fotograf prvega razreda«. Njegova kolekcija je v klubu »Stiv Naumov«, ta klub pa je na lanski razstavi jugoslovanske fotografije prejel najvišje priznanje — pokal predsednika republike.

S Slovenijo se je Ivanović povezal, ko je kot absolvent gradbene fakultete nosil lani v Celju vojaško sukanjo. Tedaj je tudi prvič razstavljal v Sloveniji. Tu se je seznanjal z novim okoljem in ljudmi, to pa sta tudi osnovna elementa fotografije Dragana B. Ivanovića, dokumentarista, ki posveča tudi vso pozornost kompoziciji. (Na našem posnetku: KMET IZ JERNEJA)

KAKO SE IZOBRAŽUJEM

Inlesovi delavci — vsaj osemletko

Ribniška zemlja, trdo življenje, to je videti v njegovih rokah, na obrazu. Odločne poteze in na videz umirjene kretnje, zraven pa ostro in prodorno oko, v katerem odseva trd ribniški značaj in z njim človek, ki ve, kaj hoče.

Matjaža, tako ga kličejo, piše pa se Virant, pozna domala vsa Ribnica. Kdo bi ne vedel za tistega odraslega šolarja, ki dela na večfaznem stroju v oddelku »Vrata« ribniškega Inlesa, poleg tega pa je menda najboljši osmošolec v ribniški osnovni šoli za odrasle.

»Zakaj, Matjaž, osnovna šola v teh letih?«

Ustnice se malce zožijo in podaljšajo, skorajda bi rekel v pritajen nasmešek. Oči so zrle skozi okno v okoliške gozdove, kjer je v mladeniški razposajenosti stikal za ptičjimi gnezdi in družno s prijatelji odkrival neverjetne »skrivnosti«. Začel je pripovedovati.

»Tisti moj mladeniški jaz, ki je imel vedno vse prav, on je kriv. Saj sta me rotila oče in mati: Matjaž, Matjaž, ne delaj tega, boš videl, kam boš prišel! Jaz pa sem naprej gonil svojo. Minila so leta, neopazno sem iz otroka postal fant, iz fanta mož in oče. Zdaj plačujem davek. Pa bi mi ga ne bilo treba, saj pošteno delam in ne zaslužim slabo, vendar moja otroka ne bosta gledala v tla, ko ju bo učitelj v šoli vprašal po očetovi izobrazbi. To me sili v šolo pri osemindvajsetih.«

»Kdo te je napotil v šolo?«

»Že pred štirimi leti se je naš sindikat zavzel, da bi imeli vsi Inlesovi delavci vsaj osnovno šolo, pa se nas je za šolanje prijavilo le šest, kar je bilo vse premalo, tako da je stvar propadla. Predlani smo poskušali znova. V sindikalni organizaciji smo naredili spisek delavcev s pomanjkljivo osnovnošolsko izobrazbo in ga poslali delavski univerziv Ribnici. Le-ta je potem povabila k sodelovanju vsakega posameznika posebej. In kaj kmalu nas je bilo dovolj. Tako sem lani končal sedmi razred, pravijo, zelo uspešno, letos pa obiskujem zadnji, osmi.«

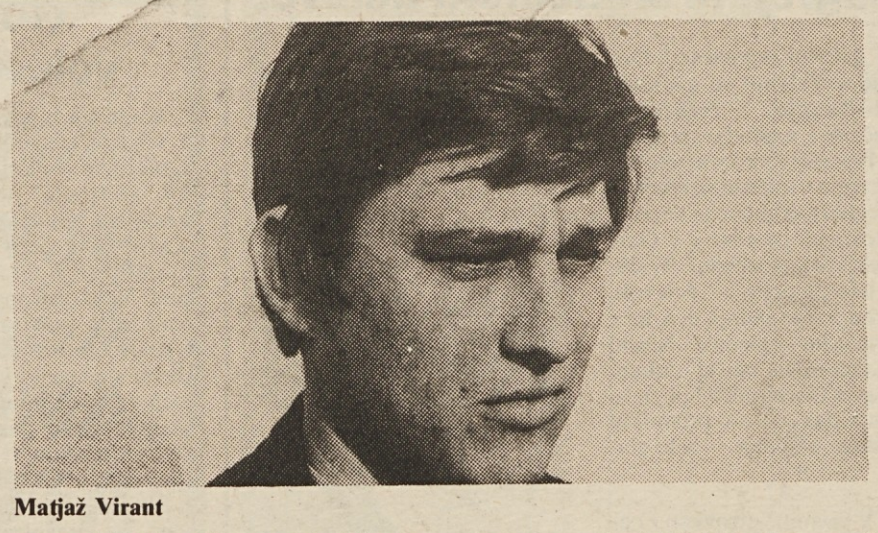

Matjaž Virant

»Pa gre skupaj delo, družina in šola?«

»Rožnato ravno ni. Malo je treba potrpeti, se nekaterim stvarem odreči in nekako le gre. Dopoldan delo, potem šola in zvečer družina. Tak je moj vsakdanjik. Malce si oddahnem šele ob koncu tedna, vendar tudi takrat nisem popolnoma prost, saj je treba pisati naloge in ponavljati. V šolo hodim namreč zato, da bi se česa naučil. Neumestno bi bilo čepeti za klopjo vsak dan le zavoljo pričevala, ki mi v življenju in delu ne more koristiti.«

»Kaj pa po končani osnovni šoli?«

»To je zdaj tudi zame veliko vprašanje. Delavska univerza ta čas vpisuje nove kandidate za pripravljalne tečaje, ki omogočajo tudi delavcu, da se lahko vpiše na višjo ali visoko šolo. Najbrž pa s tem ne bo nič, kajti družina zahteva svoje. Zamudil sem svoj čas, tu se da težko kaj pomagati. Pa me ne grize kaj dosti, saj sem vajen delati in nisem eden tistih, ki zapuščajo stroje in se vpisujejo v šole samo zato, da jim ne bi bilo treba delati. Sramujejo se umazanih in razpraskanih rok in vidijo le lažje in lepše življenje. Sam ne mislim tako. Prišli bodo časi, ko bomo tudi mi, delavci za stroji, deležni večjega spoštovanja....«

»Kako boš uporabil pridobljeno znanje?«

»Znano je, kakšnega delavca zahteva samoupravna socialistična skupnost. Ni dovolj, da si samo dober in pošten delavec. Veliko stvari je treba poznati, če hočeš s tem, kar si skupaj z drugimi ustvaril, tudi dejansko gospodariti. Našo osnovno šolo smo nekako priredili, in sicer tako, da nam poleg osnovnošolskega nudi tudi družbenopolitično izobraževanje. To nam bo pravzaprav prišlo še najbolj prav, ko bomo spet samo delavci za stroji. Dobro se zavedam, da je človek, s tem pa tudi delavec, močan le, če se je dobro oborožil s potrebnim znanjem. Šele tedaj lahko dejansko obvladuje položaj, ki mu je normativno zagotovljen.

Naša usoda je v naših rokah. Kako si jo bomo krojili, je odvisno predvsem od nas samih. To so torej tiste razsežnosti, ki nujno zahtevajo znanje. Upam, da bom tisto, kar bom v šoli pridobil, lahko s pridom uporabil v tovarni. To pa je tudi namen šolanja,« je pribil Matjaž.

IVO KULJAJ

POSLEDICE SOCIALNE DIFERENCIACIJE SO BOLEČE TUDI V ŠPORTU

TUDI NA SNEGU NE SIJE SONCE ZA VSE ENAKO

Dobro se lahko nasmučajo le tisti, ki imajo nekaj pod palcem

V mnogih pomembnih dokumentih smo povsem jasno in nedvoumno zapisali, da je telesnokulturna dejavnost posebnega družbenega pomena. K temu smo povsod prav tako nedvoumno dodali, da je telesna kultura pravica in dolžnost vsakega člana naše samoupravne socialistične skupnosti. Vsi pa naj bi imeli za uresničevanje svojih dolžnosti in pravic enake možnosti. Vsi enake. Vsi enake...

Lepo je to. Pa tudi prav, da smo zapisali tako in nič drugače. Saj smo vsi po vrsti člani in soustvarjalci brezrazredne družbe, kjer živimo vsi z enakimi dolžnostmi, enakimi pravicami ali, drugače povedano, enaki med enakimi.

Boleči problemi neenakosti

Žal pa se tudi na področju športa in rekreacije, ki je za našo družbo utemeljeno »posebnega družbenega pomena«, srečujemo z bolečimi problemi socialnega razlikovanja, ki predstavlja eno izmed mnogih grenkih posledic preteklosti. Srečujemo se torej še vedno z na moč nasprotujočimi materialnimi možnostmi. Zato si nekateri lahko krojijo življenje po svoje in imajo vse možnosti za uresničevanje svojih želja in načrtov, medtem ko je med nami še vedno zelo veliko takih, ki le s težavo zadostijo svojim najnujnejšim življenjskim potrebam. In ker slednjih ni tako malo pa tudi tistih ne, ki smo jih omenjali na prvem mestu, danes še vedno upravičeno govorimo o bolečih posledicah socialne neenakosti. Tudi v športu, tudi na področju telesne kulture.

Zanimivo je, da ugotavljamo socialno diferenciacijo pri večini športnih panog, čeprav se seveda od panoge do panoge razlikujejo njene pojavne oblike.

Zgodnja grenka spoznanja

To z drugimi besedami pomeni, da so nekatere športne panoge dejansko razervirane le za ljudi, ki imajo nekaj (pa ne premalo!) pod palcem. In to spoznajo mnogi mladi ljudje že pred vstopom v šolo, najkasneje pa takrat, ko imajo šolo v naravi, ko v zimskih mesecih šole in telesnovzgojne organizacije organizirajo smučarske tečaje. Veliko mladih ljudi namreč še nima najosnovnejše smučarske opreme, šole pa tudi še ne premorejo toliko sredstev, da bi prav vsem, ki nimajo svojih smuči, lahko priskočile na pomoč. Zato se v prenekatero srce mladih ljudi zelo zgodaj naseli grenko spoznanje, da si vendarle nismo enaki, da ne živimo povsem enaki med enakimi.

Poznam primer matere odraščajoče deklice, ki je v šoli skorajda na kolenih prosila, da hčerki ne bi bilo treba na smučarski tečaj. Denarja za nakup opreme namreč ni imela dovolj pa tudi prijateljev ni poznala, ki bi ji lahko posodili čevlje in smuči za otroka. Primer seveda ni osamljen, saj je tudi smučanje tako kot mnogi drugi športi — povezano z velikimi izdatki, ki jim mnogi niso kos.

Draga zabava na snegu

Za srednje kvalitetno smučarsko opremo, to je za čevlje, smuči, vezi, palice, hlače in vetrovko je potrebno danes odšteti blizu pet novih tisočakov. Štiričlansko družino velja torej oprema za smučanje blizu dva stara milijona, ne da bi sploh stopila na sneg. Kdor hoče na sneg — in večina izmed nas želi uporabljati tudi žičnice — mora potem, ko ima potrebno opremo, znova precej globoko seči v žep. Stroški poti iz Ljubljane do Kranjske gore ali iz Nove Gorice na Kanin, pa dnevna karta na žičnici vsaj en topli obrok in še kakšen čaj z limono povrhu. Potlej to pomnožimo s štiri in bomo prišli do podatka, koliko velja štiričlansko družino en sam dan smučanja. In ker si nihče ne kupi drage smučarske opreme zato, da bi smučal le dan ali dva v letu, moramo torej ugotoviti, radi ali neradi, da je smučanje zelo draga rekreacija. Tako draga, da je mnogim še vedno nedostopna.

Za snegom tudi na druge celine!

Pa vse to je le ena plat problema. Druga je namreč ta, da vse to, kar smo zapisali, še veliko veliko bolj drži za tekmovalno smučanje.

Ni namreč mogoče tekmovati oziroma se sploh vriniti v vrste dobrih in najboljših smučarjev s slabo ali poprečno smučarsko opremo. Pa tudi nihče, ki smuča le nekaj dni na leto, ne more gojiti upov, da bo postal uspešen tekmovalec. Dobri in najboljši namreč smučajo praktično že skozi vse leto! Podobno kot so včasih hodili naši ljudje v tujino s trebuhom za kruhom, hodijo danes naši smučarji za snegom. Tja, kjer so pač za vadbo dobre možnosti, vseeno kam. Če je potrebno, tudi v Nužno Ameriko.

Pa smo spet na začetku. Pravzaprav sicer na začetku začaranega kroga, ker v tem primeru ni vraž prav nobene čarovnije, temveč na začetku ali pa sredi problema, ki se mu pravi, socialna diferenciacija. Gre za problem, ki mnoge zelo peče in onemogoča nam vsem uresničitev lepih misli, da bi postala telesna kultura res dejavnost posebnega družbenega pomena, zares pravica in dolžnost vsakega člana naše samoupravne socialistične skupnosti.

A. ULAGA

KONTROLORJI GORENJA NA SNEGU

NAJHITREJŠA VERBOVŠKOVA IN KRENKAR

Pod Veliko Kopo je startalo 48 smučarjev

Za smučanje ugodno zimo so letos izkoristili za svoje tekmovanje v veleslalomu tudi kontrolorji temeljnih organizacij Gorenja. Po zgledu tehnologov Gorenja so se tudi kontrolorji odločili za »kontrolido«, torej tekmovanja v več športnih zvrsteh oziroma zelo priljubljene športne igre.

Na smučišču Pungart pod Veliko Kopo se je zbralo kar 48 kontrolorjev-smučarjev in se pomerilo med vratci.

Najboljši so bili:

Ženske: 1. Martina Verbovšek 30,36 (operativna kontrola HL), 2. Darinka Silovšek 34,70 (vhodna kontrola PS), 3. Vera Orešnik 41,62 (operativna kontrola HL), 4. Štefka Mihelič 42,72 (vhodna kontrola PS), itd.

Moški: 1. Drago Krenkar 24,37 (kontrola elektronike), 2. Milan Jošt 25,92 (kontrola elektronike), 3. Mirko Flajnik 26,18 (operativna kontrola štedilniki I.) 4. Marjan Vrhnjak 26,92 (vhodna kontrola štedilniki I.), 5. Savo Lah 27,32 (Center kakovosti), itd.

H. J.

NOVICE, REZULTATI, MNENJA

NOVA GORICA

Zimske igre Mebla

V organizaciji ŠD Meblo je bilo minulo soboto na Lokvah že VI. tradicionalno prvenstvo OZD Meblo Nova Gorica v veleslalomu, imenovano Meblojada.

Rezultati najboljših:

Ženske — rekreacija: 1. Puc DSSS 24,14, 2. Biteznik 26,39, 3. Štrukelj 34,5.

Moški — rekreacija: 1. Hvalič VIK 21,56, 2. Benedetič 21,89, 3. Praprotnik 24,1.

Ženske I. razred: 1. Kodermac DSSS 47,45, 2. Bategalj DSSS 51,54, 3. Lozej 57,65.

Ženske II. razred: 1. Marušič 48,07, 2. Slokar 48,39, 3. Batistič 49,25.

Moški I. razred: 1. Širca 40,52, 2. Kravanja 40,56, 3. Rot 41,07.

Moški II. razred: 1. Kolenc 41,21, 2. Curk 44,83, 3. Černe 45,80.

Moški III. razred: 1. Špacapan 43,07, 2. Zorman 45,64, 3. Vrančič 45,0.

Ekipno ženske: 1. DSSS (Kodermac, Slokar) 1,35,84, 2. TOZD Iverka (Marušič, Leban) 1,50,25.

Ekipno moški: 1. DSSS (Pavlin, Kolenc, Kikelj) 2,05,06, 2. TOZD Bovec (Kravanja, Rot, Bozja) 2,05,24, 3. TOZD Iverka (Požar, Vrančič, Leskovec) 2,16,33.

RAJMUND KOLENC

VELENJE

Nagrajeni smučarski delavci

V delovni organizaciji Gorenje v Velenju so nagradili organizatorje rekreacije, smučarske vaditelje in učitelje. Prizadevnim športnim sodelavcem v tovarni so omogočili ogled zaključnega dejanja svetovnega prvenstva v Garmisch-Partenkirchnu. Trideset udeležencev — delavcev Gorenja si je zadnja dva dni v Garmischu ogledalo ženski veleslalom in moški slalom. Delavci Gorenja so bili zlasti zadnji dan — na prizorišču moškega slaloma — zelo glasni.

V pisanih vetrovkah z napisom Gorenja, 25-letnice tovarne in smučarskim trimčkom so složno z drugimi udeleženci iz Tržiča in jugoslovanskimi gledalci glasno navijali za Bojana Križaja, tovarno Elan in Jugoslavijo.

Nedvomno so si izlet smučarski delavci Gorenja tudi zaslužili, saj nekateri v letošnji zimi vsako popoldne redno učijo smučanja delavce velenjskega Gorenja. Doslej je obiskalo smučarske tečaje blizu 400 delavcev, nekaj tečajev pa še pripravljajo.

Spomini s svetovnega prvenstva bodo za marsikoga trajni — tako tudi za smučarskega vaditelja Ernesta Ferda, ki se mu je v ciljni ravnini moškega veleslaloma podpisala v spominsko beležnico slovita Rosi Mittermeier (na posnetku).

Tekst in foto HINKO JERČIČ

PUNGART

Prvenstvo Gorenja v veleslalomu

Komisija za šport in rekreacijo v tovarni gospodinjske opreme Gorenje v Velenju je v nedeljo, 19. februarja, organizirala prvenstvo Gorenja v veleslalomu. Kakih 300 delavk in delavcev Gorenja se je zbralo na smučišču pod Veliko Kopo, vendar jim tudi letos vreme ni bilo naklonjeno. Kljub sneženju so prizadevni smučarski vaditelji in učitelji v Gorenju ter člani smučarskega kluba Velenje postavili dve veleslalomski progi in izpeljali tekmovanje do konca.

Na smučišču ob vlečnici Pungart so organizatorji postavili dve veleslalomski progi. Na prvi so se pomerili tekmovalci v dveh skupinah — moški od 30 do 40 let in moški do 30 let. Na krajši progi pa so tekmovale ženske (do 30 let in nad 30 let) ter moški nad 40 let. Na štartu je bilo tako kot na velikih tekmovanjih. Boljši smučarji so mazali smuči, ugotavljali, kakšen je sneg, skratka, mrzlično so se pripravljali na tekmovanje. Večina pa je vzela tekmovanje le bolj kot privlačno obliko rekreacije in tako je bilo tudi najbolj prav. Tisti, ki so vozili za zmago, so se morebiti jezili na žrebanje štartnih številk, ko pa je bilo tekmovanja konec, so lahko ugotovili, da je bila proga izredno dobro pripravljena in ne pretežka.

Najboljši v skupini do 30 let. V sredi je Tomaž Bernik, nekdanji mladinski državni prvak.

Ostalo je tudi še nekaj časa za smuko in marsikdo je kljub sneženju izkoristil priložnost. Popoldne so se udeleženci tekmovanja še enkrat zbrali na zaključni slovesnosti, na kateri so bile podeljene zlate, srebrne in bronaste kolajne prvim trem uvrščenim v vseh starostni skupini.

Rezultati:

Ženske nad 30 let: 1. Vitka Hernaus (DSSS) 35,8, 2. Jožica Šteharnik (Promet) 37,7, 3. Ana Oven (Elektronika) 39,9, 4. Slavka Mijoč 44,6, 5. Betka Pelc (Elektronika) 44,7 itd.

Ženske do 30 let: 1. Franja Turičnik (DSSS) 32,9, 2. Nevenka Tomic (Elektronika) 35,0, 3. Irma Petrej (DSSS) 36,0, 4. Martina Verbovšek (Hladilna tehnika) 36,1, 5. Milena Pfeifer (Galvanika) 38,0 itd.

Moški nad 40 let: 1. Jure Vo[illegible]šec (Pohištvo) 30,9, 2. Alo[illegible] Osrajnik (DSSS SOZD) 32,4, [illegible] Lovro Mženar (Orodjarna) 34,[illegible] 4. Stane Zorko (DSSS SOZD) 34,4, 5. Anton Kumer (Promet) 35,0 itd.

Moški od 30 do 40 let: Ru[illegible] Črešnik (Promet) 36,9, 2. Dra[illegible] Drev (DSSS) 37,2, 3. Tone Ra[illegible]njak (DSSS) 37,9, 4. Franc V[illegible]njer (Štedilniki) 38,1, 5. Ju[illegible] Vavpot (DSSS) 39,0 itd.

Moški do 30 let: Tomaž Be[illegible]nik (Servis — Kranj) 33,4, [illegible] Drago Krenker (Elektronika) 35,3, 3. Silvo Koprivnik (DSSS) 3-,3, 4. Miran Andkinc (Vzdrževanje) 37,4, 5. Bo[illegible] Korun (Pohištvo) 37,8 itd.

H. J.

Delavsko zavarovanje v Sloveniji med obema vojnama X.

Piše: Dr. FRANCE KRESAL

SOCIALNO ZAVAROVANJE ŽELEZNIČARJEV

Železničarji so imeli svoje socialno zavarovanje že pred prvo svetovno vojno. Imeli so bolniško, nezgodno in pokojninsko zavarovanje. Pokojninsko zavarovanje delavcev, ki so bili zaposleni na državnih železnicah, je bilo uvedeno leta 1844; bolniško zavarovanje železničarjev je bilo urejeno z zakonom 1. novembra 1858. leta, nezgodno pa z zakonom 5. marca 1869. leta. Enako zavarovanje so imeli tudi železničarji južnih železnic. Za izvajanje tega zavarovanja so ustanovili pokojninski zavod na Dunaju, bolniške podporne blagajne pri železniških direkcijah in nezgodno železničarsko zavarovalnico na Dunaju. Ob nastanku stare Jugoslavije je bilo v Sloveniji 426 upokojenih železničarjev, ki so si pridobili pravico do starostne ali invalidske rente že v Avstriji.

V stari Jugoslaviji so si železničarji ohranili svoje posebno socialno zavarovanje. Ustanove za socialno zavarovanje železničarjev so bili humanitarni in bolniški fondi državnega prometnega osebja pri prometnih podjetjih in direkcijah državnih železnic. Te ustanove so same izvajale vse zavarovanje, zbirale so obvezne prispevke, izplačevale bolniške podpore, rente in v svojih zdravstvenih ustanovah nudile svojim zavarovancem zdravstveno varstvo in pomoč.

Za bolniški fond so znašali prispevki 6% od delavskih zaslužkov; 3% so plačevali delavci, 3% pa podjetje. Iz bolniškega fonda so prejemali zavarovanci hranarino v času bolezni, podpore ob porodu, pogrebnine, imeli so pravico do brezplačnega zdravljenja in zdravil, do zdravljenja v bolnišnicah, sanatorijih in kopališčih.

Lastnih bolnišnic, sanatorijev in zdravilišč bolniški fond državnega prometnega osebja v Ljubljani ni imel in je uporabljal javne bolnišnice in zdravstvene ustanove, imel pa je razvejano mrežo lastnih ambulant po vseh večjih krajih, kjer pa teh ni bilo, je uporabljal ambulante svojih pogodbenih zdravnikov. V Ljubljani je bila železniška centralna ambulanta za specialno zdravljenje državnega prometnega osebja in njihovih svojcev, v Mariboru pa podružnica centralne ambulance za specialno zdravljenje. V 42 ambulantah je leta 1939 ordiniralo 62 splošnih zdravnikov, v centralni ambulanti v Ljubljani 12 zdravnikov specialistov in v mariborski podružnici centralne ambulante 9 zdravnikov specialistov. Skupno je za 14.679 članov bolniškega fonda državnega prometnega osebja v Sloveniji ordiniralo 82 zdravnikov, tako je na 180 članov prišel en zdravnik.

Železničarji so imeli tudi pravico do brezplačnega zdravljenja zob, vendar le v mejah za to predvidenih denarnih sredstev. Ker so bila sredstva vedno manjša od potreb in dejanskih stroškov, so morali razliko doplačati zavarovanci. Uprava bolniškega fonda je za vsako leto posebej določala, koliko so morali doplačati zavarovanci. Za člane bolniškega fonda je leta 1939 ordiniralo 19 zobozdravnikov

Najpogostejše bolezni železničarjev so bile tuberkuloza, revma in okvare prebavil — prva kot posledica slabega socialnega stanja železničarjev, drugi dve pa kot značilni poklicni bolezni železničarjev. Za zdravljenje tuberkuloze je bolniški fond 16. oktobra 1938. leta začel graditi lasten oddelek pri zdravilišču na Golniku. Pri zdravljenju tuberkuloznih bolnikov je v veliki meri pomagalo »Podporno društvo za jetične« pri ljubljanski železniški direkciji. To društvo je pomagalo tistim bolnikom, ki jim je potekla pravica do dajatev bolniškega fonda, vendar še niso ozdraveli. Takšnim bolnikom je društvo omogočalo nadaljnje zdravljenje. Za zdravljenje bolezni prebavil je imel bolniški fond svoj dom v Vrnjački banji, ker pa ni zadoščal velikim potrebam, je bolniški fond leta 1939 sklenil kupiti dom še v Rogaški slatini. Za zdravljenje otrok je imel bolniški fond »Mladinski dom« v Gozdu Martuljku.

Število zavarovancev je hitro naraščalo. Leta 1928 je bilo pri bolniškem fondu državnega prometnega osebja pri direkciji državnih železnic v Ljubljani, ki je obsegal vso Slovenijo v mejah stare Jugoslavije, zavarovanih 5.737 delavcev; leta 1936 se je to število povečalo na 11.806, leta 1937 na 12.809, leta 1938 na 14.267 in leta 1939 na 14.679 delavcev. Poleg železniških delavcev, nameščencev in uradnikov so v tem številu zajeti še delavci železniških delavnic Maribor — Ptuj, ki so v tem času zaposlovale 2.100 delavcev, pretežno kovinarjev.

Obseg poslovanja bolniškega fonda državnega prometnega osebja pri direkciji državnih železnic v Ljubljani prikazuje naslednja razpredelnica izplačanih dajatev v letu 1938 in 1939.

PREGLED IZPLAČANIH DAJATEV BOLNIŠKEGA FONDA

	1938		1939	
	din	%	din	%
honorarji zdravnikov	1,470.198	18,76	1,641.806	19,83
zdravila	2,032.908	25,96	2,131.218	25,76
zdravljenje v bolnicah	1,315.566	16,81	1,352.647	16,34
zdravljen v sanatorijih	178.878	2,28	197.181	2,38
zdravljenje v kopališčih	68.142	0,87	95.850	1,17
prevozi bolnikov	54.895	0,70	56.076	0,67
hranarine	2,062.254	26,32	2,126.162	25,70
pogrebnine	256.330	3,27	267.655	3,24
pomoč ob porodu	238.375	3,04	233.923	2,83
upravni stroški	98.768	1,26	113.164	1,37
razni stroški	57.854	0,73	58.378	0,71
Skupaj	7,834.127	100	8,275.096	100

(NADALJEVANJE PRIHODNJIČ)

Odnos med izobraževanjem in delom doživlja v naši družbi korenite spremembe.
Tudi v delovnih organizacijah se na področju izobraževanja nabira vedno več problemov. Povezovanje usmerjenega izobraževanja z združenim delom zahteva specifično naše rešitve.

O omenjenih in podobnih problemih govori knjiga doc. dr. Ane Krajnc

IZOBRAŽEVANJE NAŠA DRUŽBENA VREDNOTA

Zaposlenim bo delo zanimivo tudi za njihovo lastno nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje, zato bo nepogrešljivo tako v strokovni kot v domači knjižnici

IZŠLA OB 35-OBLETNICI »DELAVSKE ENOTNOSTI« 24. 11. 1977:

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4 ..... izvodov knjige A. Krajnc: IZOBRAŽEVANJE NAŠA DRUŽBENA VREDNOTA — Cena: 220.— din

Knjige pošljite na naslov: .....

Poštna številka, kraj: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig. Čitljiv podpis .....

Po starem sem imel veliko dela z administracijo, po novem pa imam ogromno dela še z... delom.

Torero po naše

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do **8. marca 1978** na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici **NAGRADNA KRIŽANKA št. 7** Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

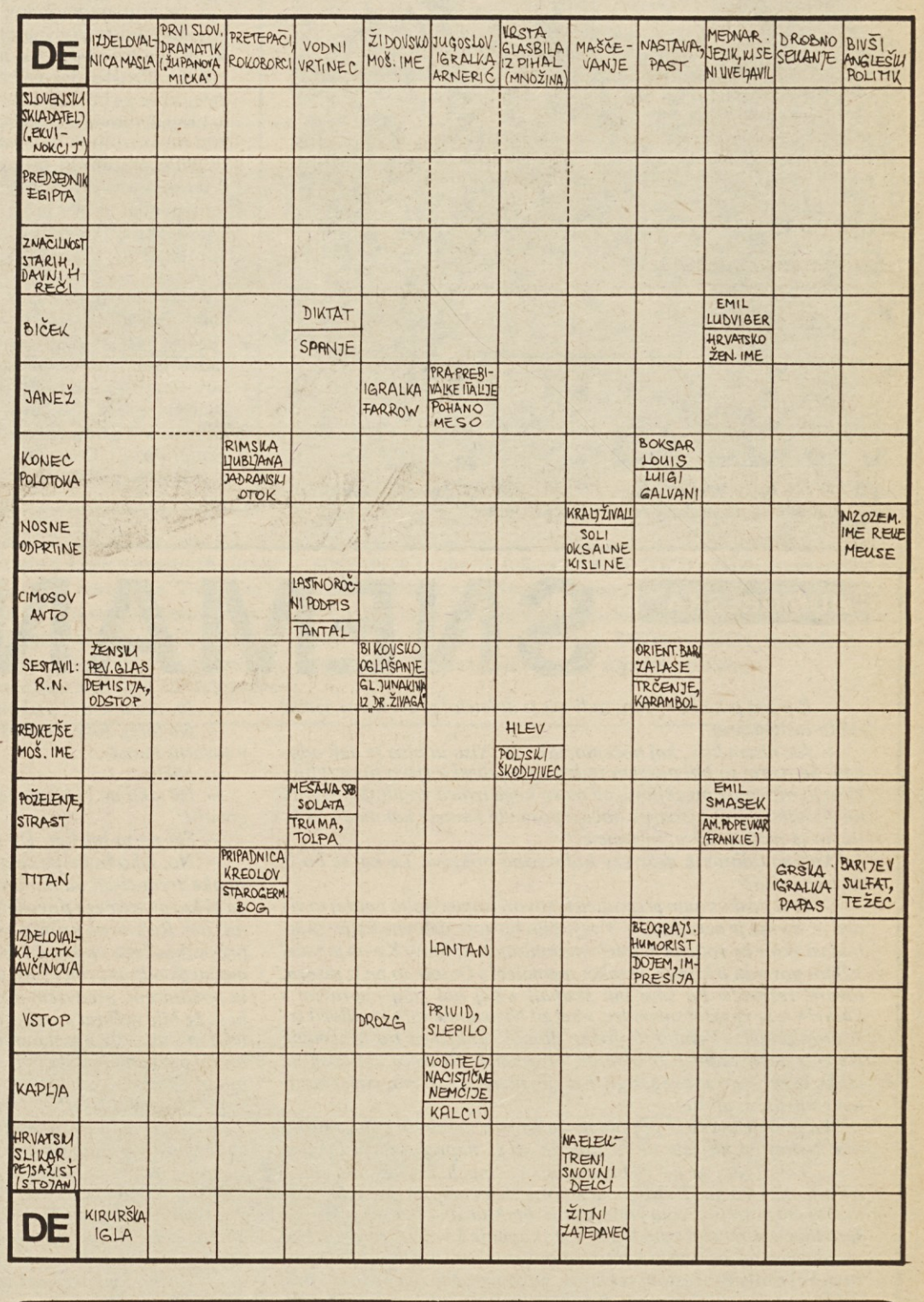

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 5

Streptomicin, transverzala, raka, orkani, Onek, Ri, Bari, ks, OT, derik, oposum, Elija, vlitje, pasar, Nat, karo, JNA, anarhist, AT, detomor, karate, idila, itinerar, ten, PAL, Tatari, gas, Atenec, PA, ime, krila, Miško Kranjec, astenik, Jasi.

IZŽREBANI REŠEVALCI KRIŽANKE ŠT. 5

1. nagrada 200 din: Dolšak Bogomir, 61000 Ljubljana, Posavskega 20;
2. nagrada 150 din: Košuta Dušan, 68340 Črnomelj, Kolodvorska 48;
3. nagrada 100 din: Batis Marica, 61330 Kočevje, Ljubljanska 3.

Nagrade bomo poslali po pošti.

»Samo da sem cel« ali »samo, da sem še živ«, je marsikdo pol v šali pol zares vzkliknil, ko je srečno privozil v cilj. Res, nekateri so bili zelo hitri, nekateri precej počasnejši in nerodnejši, pa nič zato. Vsi radi smučajo! To je bistveno.

Še preden so se tekmovalci, ki so pripeljali skozi cilj, oddahnili in popili čaj, so si ogledali »svoj čas«. Ta je bil tisti hip najbolj zanimiv.

XVI. ZIMSKE IGRE GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE

Koristno, prijetno, nepozabno...

V počastitev 30. obletnice svojega delovanja je organiziralo Gradbeno podjetje Tehnika iz Ljubljane, v sodelovanju s prekaljenimi jeseniškimi in drugimi smučarskimi delavci, XVI. zimske športne igre gradbenih delavcev Slovenije. Tradicionalno zimsko srečanje slovenskih gradbincev je bilo tudi to pot v Kranjski gori, saj je zaenkrat le tu moč organizirati zares množična tekmovanja. Povedati namreč moramo, da se je tekmovanj v veleslalomu, patruljnem in smučarskih tekih udeležilo več kot 1300 delavcev in delavk iz 92 delovnih organizacij, kar gotovo pomeni razveseljiv rekord. Razveseljiv pravimo zato, ker se s športom in rekreacijo ukvarja pri nas še vedno premalo ljudi, tekmovanja pa so tista, ki veliko prispevajo k bolj rednemu udejstvovanju in spodbujanju k večji množičnosti. Sicer pa, kot vemo, ne gre pri letnih in zimskih igrah gradbincev le za tekmovanja, izključno le za srečanje športnikov, saj delavci izkoristijo to redko priložnost še za marsikaj drugega, prav tako pomembnega. Pogovorijo se o svojem delu, navezujejo prepotrebne medsebojne stike in vezi, radi pokramljajo o svojih težavah, še raje se pohvalijo z uspehi in nemalokrat se tudi dogovore o tesnejšem medsebojnem sodelovanju. Skratka, tudi če ne bi tekmovali, če se velika večina izmed njih na teh srečanjih ne bi pojavila na startu, bi bili ti tradicionalni množični sestanki vseeno koristni.

Srečanje v Kranjski gori je po zaslugi prizadevnih organizatorjev, množice dobrih smučarjev — med več kot 1300 nastopajočimi je bilo skoraj tretjina žena in deklet(!) — in seveda radodarni zimi, lepo uslepo. Vsem, ki so se ga udeležili, bo ostal v izredno lepem spominu. Mnogi so se od svojih prijateljev poslovili z mislijo, da bodo poslej še več smučali in še bolj pridno hodili na sneg, da se bodo lahko še kdaj udeležili velikega tovariškega srečanja na republiški ravni.

Skratka, kot na podobnih sindikalnih športnih srečanjih, tudi v tem primeru ni šlo toliko za rezultate, za sekunde in desetinke, kot za vse drugo. Pa vseeno povejmo, tak je namreč običaj, katere delovne organizacije v gradbeništvu imajo danes najboljše smučarje. Med posamezniki so stala na zmagovalnih odrih znana smučarska imena, kot so denimo, Marko Kavčič, Mirko Klinar, Filip Kalan in drugi, medtem ko je končni vrstni red treh najboljših v skupni uvrstitvi: 1. SGP Gradbinec Kranj (2183 točk), 2. GIP Gradis Ljubljana (2162) in 3. IMP Ljubljana (2053).

Tekst in foto: A. ULAGA

Čeprav je šlo le za »rekreacijo«, je bilo merjenje rezultatov nadvse resno. Tako, kot na najbolj resnih temkovanjih.

PO SLEDEH DELAVSKE ENOTNOSTI
(20. februar 1948)

Kdo so krivci, ki ovirajo delovni polet delavcev v tovarni avtomobilov na Teznem

V skoraj vseh tovarnah si pomagajo z novimi načini dela, da bo plan tudi letos dosežen, seveda če le mogoče še pred rokom. Uvedba delovnih brigad v industrijah je pokazala doslej velike uspehe za dvig proizvodnje,

V tovarni avtomobilov na Teznem pri Mariboru so pričeli z brigadnim sistemom najprej v strojni delavnici, temu zgledu pa so sledile še orodjarna, mehanična delavnica ter mizarska in ključavničarska delavnica. Poleg udeležbe pri prostovoljnem delu, ki se ga bo udeleževal ves delovni kolektiv tovarne, so se te brigade obvezale, da bodo do 1. maja izvršile vsak mesec še 200 prostovoljnih delovnih ur. Z obvezo o racionalnem izkoriščanju mazilnega olja pa hočejo brigade strojne delavnice prihraniti tovarni znatne vsote denarja. Doslej so s centrifugiranjem odpadkov v proizvodnji že rabljenega olja pridobili več kot 100 kg rezkalnega olja. Vsota, ki jo bodo brigadirji prihranili tovarni, bo znašala v treh mesecih okrog 10.000 din.

»Ta obveza bo v celoti izpolnjena, ne vem pa, kako bo z izdelavo treh novih strojev,« je dejal tovariš Smeh. Brigadirji so namreč začeli z izdelavo teh treh strojev takoj, ko so sprejeli obveznost. Načrte za stroje je tovariš Smeh kaj hitro organiziral in tudi brigadirji so zbrali skoraj 500 komadov raznih starih vijakov, tehnično vodstvo pa še doslej ni izdalo odobritve za prevzem materiala iz skladišča. Zgoraj omenjeni primer ni edini. Delavci kaj jasno opažajo, da v njihovi tovarni ni vse tako kot bi moralo biti. Eden izmed vzrokov je nedvomno birokracija in skrajna malomarnost, ki vlada v tovarni.

OSNOVNIM ORGANIZACIJAM SINDIKATA

V zbirki knjižnica SINDIKATI sta izšli dve novi brošuri: dve novi brošuri:

Št. 12
TEHNOLOGIJA IN SAMOUPRAVLJANJE

V brošuri je strnjeno gradivo s posveta na temo tehnologija in samoupravljanje. Posvet je pripravila sekcija za idejna vprašanja samoupravljanja in politično ekonomska vprašanja marksističnega centra pri CK ZK Slovenije, pobudo zanj pa so dali številni družbenopolitični delavci, ekonomisti, pravniki in drugi družboslovci tehnične inteligence v združenem delu. Te pobude so bile nedvomno odsev potreb prakse pa tudi idejnih in teoretičnih nejasnosti na tem področju.

Cena za izvod: 35.— din

Št. 13
SINDIKATI IN UVELJAVLJANJE DOHODKOVNIH ODNOSOV V ZDRUŽENEM DELU

Trije pomembni dokumenti, ki so bili že v javni razpravi (objavljeno v Sindikalnem poročevalcu št. 12/77) zdaj tudi v brošuri!

— Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje o razporejanju čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke po zakonu o združenem delu.
— Gospodarjenje in upravljanje z združenimi sredstvi kot podlaga delavčevega delovnega prispevka v delitvi osebnih dohodkov (osebni dohodki iz naslova minulega dela)
— Svobodna menjava dela med delavci temeljnih organizacij združenega dela in delavci delovnih skupnosti za opravljanje zadev skupnega pomena.

Brošura pomeni trajen pripomoček pri iskanju konkretnih rešitev v organizacijah združenega dela.
Cena za izvod je samo 25.— din.

Naročila sprejema ČGP Delo, TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, Ljubljana, nepreklicno naročamo:

..... izvodov brošure knjižnica SINDIKATI št. 12 in

..... izvodov brošure knjižnica SINDIKATI št. 13.

Brošure pošljite na naslov: .....

.....
(ulica, poštna številka, kraj)

Naročeno dne, kraj: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu blaga.

Čitljiv podpis naročnika
(z žigom)

.....

HUMORESKA

SNEMANJE V BAZI

— Povsod piha nov veter, tudi nas je doletelo! pravi komercialni rahlo resignirano.

— Jaz nisem kriv, kaj hočemo, tako je! Niso in niso se dali odgnati. Še včeraj so bili povsem zadovoljni z direktorjevo fotografijo, ki so jo raztegnili po ekranu, ali pa so koga izmed vodilnih povabili na oddajo »v živo«, zdaj pa hočejo postaviti kamere kar med kolektiv, to je med delavce, razumete?!

Skupina odbranih delavcev radovedno prikima. Le kaj se bo iz tega izcimilo?

— Prvi poskus nam je spodletel, govori komercialni naprej in videti je, da mu je nerodno. — Vse je bilo tip-top: delovne halje, zadihanost ekipe in nobena ni imela manikiranih nohtov. Ko pa je začel Viktor govoriti o kontih, je rekel snemalec: »O, tole so pa iz pisarn, tovariš režiser!« Pa smo bili skupaj! »Kaj naj zdaj napravim s kadri?« je še vprašal snemalec. »Sežgi! Ni avtentično!« je odločil režiser in zaklel. »Vendar ne gremo domov, dokler ne boste sestavili ekipe iz neposredne proizvodnje, razumete!« Še sreča, tovariši, da lahko televizija trakove sežiga in da jih ni treba zakopavati na kakšnem smetišču, ali ne?

Skupina delavcev iz popoldanske izmene veselo in vdano prikima. Nekaj pa jih šale ne razume in so še naprej mračni in tiho.

— Tako, zdaj ste tu! Vi boste zdaj ta ekipa, ki bo zastopala našo tovarno na ekranu. To niso mačje solze! Sam najprej nisem bil za to in sem jim hotel pokazati vrata, a se je direktor zbal škandala. »Navsezadnje,« je rekel, »nam lahko vse skupaj še koristi, čeprav je tudi res, da nam takšni obiski lahko nakopljejo sitnosti. Obiski delegacij so nekaj drugega: zastonj reklama, nova naročila. Če se bodo naši delavci prav obrnili, ni vrag, da se ne bi dobro izteklo. Seveda pa jim je treba povedati, kako naj se obrnejo: nihče še ni učen padel s hruške, razumete?« Tako je rekel naš direktor...

Delavcem se začne rahlo svitati.

— Ja, razumemo! prikimajo.

— No torej, Jože, kaj boš odgovoril, če te pobarajo, koliko imaš v tovarni besede.

— Nič!

— Ne tako na kratko! Nekaj boš moral odgovoriti. Kaj boš odgovoril?

— Saj na to mislim. Da nimam nič besede...

— No, tako hudo pa spet ni! Res, da je nimaš dosti, ker smo sestanke zreducirali na minimum. Tako res nimaš prave priložnosti, da bi kaj pametnega povedal, vendar se to pove drugače, ne pa buta: nič, nič. Reče se na primer takole: Mi, delavci, še vedno nismo v fazi prevladujočega vpliva na aktualne tokove, vendar pa nudimo vse močnejši odpor proti tistim teoretičnim, idejnim in političnim silam in poedincem, predvsem proti tehnokratskim silam in strukturam, ki so že bile večkrat posebej apostrofirane. Spopad s temi silami je v teku in smo prav v tem momentu sredi njega, čeprav javnosti niti ni toliko poznam, menda bolj po naši krivdi, ker jo premalo obveščamo, razumeš?

— Ne, tovariš šef!

— Nič ne de. Na, tu imaš listek z odgovorom in se ga lepo nauči. Eno izmed vprašanj bo prav gotovo iz te materije: sam se prijavi in jasno odgovori, razumeš!

— Ja, razumem!

— Gremo naprej! Ti, Miha, si zdaj na vrsti. Denimo, da ti režiser, ali kar je že, zastavi vprašanje, kdaj smo pri nas vpeljali delavsko samoupravljanje, katerega leta. Kaj boš rekel?

— Ali bo kviz ali kakšna križanka?

— Mislim, da ne bo ne eno ne drugo, marveč resen razgovor. Lahko se pa tudi kaj takšnega zmislijo, kot praviš ti, kdo bi jih razumel! No, kaj boš rekel?

— Če bo šlo za nagrado Ljubljanske banke, bom rekel, da leta petdeset, a če se bomo kar tako pogovarjali, le za kakšen plavalni obroč ali zastonj, bom rekel, da ne vem.

— Kako, da ne veš?!

— Ne vem, saj nas kar naprej okrog prinašate.

— Ta je pa dobra! No, lepega vraga smo si z vami nakopali na vrat. Saj sem rekel direktorju, da ne bo iz tega nič, pa mi ni hotel verjeti. Dobro, ti, Miha, molči, ko bodo spraševali, boš pa namesto njega odgovoril ti, Štefan! No, kaj bi ti rekel?

— Sekretar mi je pravkar stisnil listek v roke. Ja, tule piše. Rekel bi tako, kot za nagrado, leta petdesetega, nato pa še, da se je s tem začelo ustvarjalno obdobje neustavljivega procesa konsolidacije notranjih odnosov, v katerem so skupaj z delavci odigrale zelo pozitivno vlogo tudi naše vodilne strukture na čelu z...

— Čakaj no, Štefan! Bolj počasi beri, kdo te pa kaj razume! Z listka je lahko drdrati, ko boš buljil v kamero, boš pa videl, kako se ti bo zatikalo. Na pamet se nauči!

Čez nekaj ur pripeljejo v delavnico televizijske snemalne kamere in začne se zares.

— Koliko imate v tovarni besede? vpraša režiser, ali kar že je, in pogleda Jožeta.

— Nič! se odreže Jože, potem pa se zbere in pravi: — Oprostite, samo šalil sem se, odgovor imam tu na listku, pripravili so ga v pisarni; takoj boste zvedeli. Ja, tule je: »Kot za nagrado, leta petdesetega. Ampak to je Štefanov odgovor, oprostite, zamenjali smo jih...«

— Stop! zakriči režiser snemalcu. Ta kader je neuporaben. Slabše kot s preobleko personala.

— Kaj naj storim? vpraša snemalec otožno.

— Poskusimo z naslednjim. Morda bomo imeli več sreče. Na vrsti je Miha. Pozor, snemamo!

JANKO ŠPIČEK

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČGP Delo, TOZD Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, DAMJAN KRIŽNIK, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, POLDE VERBOVŠEK (redaktor in lektor) in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313-VI; naročninski oddelek in prodaja tel.: 310-033, int. 278, 322-947. Uredništvo tel.: 316-672, 323-554 in 316-695; komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-69[illegible] Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki, št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 5,00 din, letna naročnina je 250,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica« Ljubljana.